

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SLAVISTIKY
SEKCE POLONISTIKY

KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU V TELEVIZNÍ SHOW MASTER
CHEF POLSKA
CRITICAL ANALYSIS OF DISCOURSE IN THE TELEVISION
SHOW MASTER CHEF POLSKA

Magisterská diplomová práce

Autor práce: Bc. Helena Kňurová

Obor: polská filologie se specializací na překlad

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ivana Dobrotová, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci „Kritická analýza diskurzu v televizní show Master Chef Polska“ vypracovala samostatně a uvedla všechny použité zdroje a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hranicích 15.4.2023

Bc. Helena Kňurová

Zpracování diplomové práce bylo umožněno díky účelové podpoře na specifický vysokoškolský výzkum udělené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR Univerzitě Palackého v Olomouci (IGA_FF_2023_018).

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Ivaně Dobrotové, PhD., za pomoc při volbě tématu a cenné rady a připomínky k této diplomové práci. Dále za metodologické vedení během konzultací této práce.

V neposlední řadě děkuji svému muži, bez jehož podpory by tato práce nevznikla, a synovi za to, že je.

„Failure is not an option.“

„Neúspěch nepřichází v úvahu.“

Gene Kranz

Obsah

1	ÚVOD.....	7
2	METODOLOGICKÝ RÁMEC.....	10
2.1	CÍL PRÁCE	11
2.2.	MATERIÁLOVÝ ZÁKLAD	11
2.2.1	INTERPUNKČNÍ ZNAČKY A KRITÉRIA.....	12
3	MULTIMODÁLNÍ KOMUNIKACE	14
3.1	DIALOG	14
3.1.1	VERBÁLNÍ KOMUNIKACE	15
3.2	PUBLICISTICKÝ STYL.....	15
3.2.1	ŽURNALISTIKA	17
3.2.2	KONVERZACIONALIZACE	17
4	DISKURZ.....	19
4.1	INTERPRETACE DISKURZU	21
4.2	DISKURZIVNÍ ANALÝZA	24
4.2.1	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU.....	24
4.2.2	SOCIOKOGNITINÍ PŘÍSTUP TEUNA A. VAN DIJKA	26
5	TELEVIZNÍ SHOW	28
5.1	MODERÁTOR/ POROTCE TELEVIZNÍ SHOW.....	29
5.2	KOOPERACE A KONFRONTACE V TELEVIZNÍ SHOW	32
6	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU A HODNOCENÍ JAZYKOVÝCH PROSTŘEDKŮ.....	35
6.1	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 1 – KUBA ŁUKASZONEK	37
6.2	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 2 – KATARZYNA BYCZKO.....	48
6.3	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 3 – RAFAŁ SARNOWSKI.....	56
6.4	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 4 – MARTA TRZAŚALSKA.....	65
6.5	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 5 – ADAM KOZANICKI.....	74
6.6	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 6 – PIOTR GUDEK.....	84
6.7	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 7 – IZABELA CZYSZCZOŃ	95
6.8	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 8 – URZUŁA POMORSKA.....	105
6.9	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 9 – GRZEGORZ GOŁDA.....	116
6.10	KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 10 – JANINA GÓRNICKA.....	124
	ZÁVĚR	133
	REZUMÉ.....	136
	ANOTACE.....	138
	ABSTRACT	139

STRESZCZENIE.....	140
BIBLIOGRAFIE	141
TIŠTĚNÉ ZDROJE	141
PUBLIKACE.....	141
ODBORNÉ ČLÁNKY	144
INTERNETOVÉ ZDROJE	146
SEZNAM PŘÍLOH.....	147
PŘÍLOHA 1 – Tabulka jazykových prostředků.....	148
PŘÍLOHA 2 – Seznam zkratk	150
PŘÍLOHA 3 – Slovník pojmů.....	151
PŘÍLOHA 4 – Seznam tabulek a grafů.....	152

1 ÚVOD

Televizní show Master Chef navazuje na britský formát stejnojmenného televizního kulinářského pořadu, který se na televizních obrazovkách objevil poprvé v roce 1990 ve Velké Británii pod vedením Loyda Grossmana. Do USA se tento pořad dostal až v roce 2005.

V Polsku odvysílali první díl 2. září roku 2012 a u nás potom v roce 2015.

Od první edice polského kulinářského pořadu vysílaného od 2. září 2012 na TVN se televizní show Master Chef Polska stala jednou z nejoblíbenějších zábavních show v Polsku.

Od 21. února 2016 se vysílá také polská verze programu Master Chef Junior, kterého se účastní děti ve věku 7–13 let. Porotci (moderátoři) v Master Chef Junior jsou Tomasz Jakubiak, Michel Moran, Anna Starmach.

V Master Chef pro dospělé soutěží amatérští kuchaři o titul Master Chef, smlouvu o vydání autorské kuchařky a peněžní cenu 100 000 PLN. Porotci (moderátoři) – Magda Gessler, Michel Moran a Anna Starmach – vybírají ze stovky uchazečů z celého Polska finálních čtrnáct, kteří se plněním jednotlivých gastro úkolů pokoušejí dostat až do samotného finále. Soutěžící jsou vystaveni velkému tlaku; je třeba předvést excelentní výkony v krátkém čase, které musí jak dobře vypadat, tak také skvěle chutnat, přičemž samotný postup do vítězné čtrnáctky znamená pro soutěžící úvod do jejich vysněného světa tzv. **showbusinessu**¹.

Tato televizní show si získala své divácké publikum hned v prvopočátku. Vzhledem k omezenému rozsahu pro naši magisterskou práci se zaměřujeme jen na první díl čtvrté série, který televize TVN vysílala na podzim roku 2020.

Tato diplomová práce požaduje od autora podání reálného pohledu na současný stav mluveného jazykového projevu a jeho kritickou analýzu vybraného vzorku v polské komerční televizi TVN. Analýza se týká prvního dílu čtvrté série pořadu Master Chef Polska.

¹ Tučně zvýrazněná slova v celé práci jsou vysvětlena a specifikována v příloze č. 3, Slovníku pojmů.

Dílčím výsledkem této diplomové práce je poukázat na rozdíl mezi soukromým komerčním médiem, na kterém se televizní show Master Chef Polska vysílá, a veřejnoprávním médiem, které řídí stát, a to ve smyslu takovém, že veřejnoprávní televize, jako například ČT, se řídí normami i v užívání jazyka. Naproti tomu komerční sektor upřednostňuje expresivitu, a to nejen v jazyce, který budeme později analyzovat.

Praktické části předchází teoretická východiska, která jsou vymezena metodologickým polem pro výzkum, a to ve snaze přinést základní orientaci celou práci. Mimo jiné formuluje problémy a cíle práce, určuje analytický aparát, postup a popisuje aplikovanou metodu pro rozbor verbálního komunikátu.

Teoretická část je dělena na okruhy z oboru lingvistiky, hlouběji pak na stylistiku mediální komunikace a mluvené publicistiky. Výstavba se odvíjí od jazyka a stylu přes mediální komunikaci, vybrané funkční styly až po samotnou kritickou diskurzivní analýzu.

Cílem teoretické části je přiblížit odborné názvy s ohledem na zvolené téma a podle toho jsou jednotlivé kapitoly strukturovány. Převážně vycházíme z nejnovějších českých publikací věnovaných mluvené mediální komunikaci: *Současná stylistika* (2008), *Stylistika mluvené a psané češtiny* (2016); dále pak čerpáme odborněji zaměřených publikací, jako jsou *Komunikační strategie v jednom typu mediálního diskurzu* (2014), *Analýza diskurzu a mediální text* (2015), *Lingvistika mediów. Antologia tłumaczeń* (2015) a *Dyskurs telewizyjny w świetle lingwistiki mediów* (2018).

Zkoumaný vzorek je tvořen prvním dílem čtvrté série MasteChef Polska, na kterém bude provedena stylistická analýza jazykových prostředků: a) foneticko-fonologická sféra, b) lexikálně-sémantická sféra, c) mimojazyková sféra. Na základě vypsání materiálu z přepisu audiovizuálního záznamu z databáze televize TVN a Youtube.com jsme uspořádali jazykový materiál podle jazykových plánů a poté jsme výzkumný vzorek podrobili kritické analýze diskurzu a v konečné fázi jsme zhodnotili jazykovou úroveň moderátorů a soutěžících. Jedná se o vlastní klasifikaci a hodnocení jazykových prostředků s přihlédnutím ke slovníkové části *Wielkiego słownika poprawnej polszczyzny* (PWN) [on-line], *Glosbe.com* [on-line] a *Wielkiego słownika języka polskiego* [on-line]. Každý rozbor je zakončen dílčím shrnutím a jako dodatek uvádíme pět nejužívanějších druhů slov, která

soutěžící pronesl. Celkové výsledky jsou shrnuty v závěrečné kapitole práce. Na závěr připojujeme graf generující výsledek co do užití jednotlivých slovních komponentů.

Ke zkoumanému vzorku mluveného dialogického komunikátu přistupujeme podle jazykových plánů dvojím způsobem. Pozornost v praktické části směřujeme jednak ke stylizaci jazykových prostředků a jednak na (ne)dodržování spisovné normy polštiny, a to ze strany moderátorů i soutěžících. Mimojazykový plán přihlíží i k sociálnímu chování během komunikace.

2 METODOLOGICKÝ RÁMEC

Při přepisu slovních jednotek používáme tzv. ortografickou a fonetickou transkripci, kdy se získané nahrávky přepisují na základě standardních pravopisných zvyklostí daného jazyka. Jako materiál pro analýzu nám poslouží lingvisticky nejdůležitější části vybraného materiálu z daného pořadu. Pokud jde o použité příklady, přijali jsme v naší práci koncepci, že cizojazyčné – polské – příklady rozhovorů překládáme do češtiny, jen pokud je to nezbytně nutné. Při volnějším překladech a adaptacích cizích příkladů jsme ověřovali přítomnost jazykových prostředků v již zmíněných slovnících, jako např. *Wielki słownik języka polskiego*. Ve většině případů jsme ponechali polštinu, např. z důvodu ilustrace provázanosti konstituentů výroku s konkrétní znalostní bází. Pro lepší přehlednost uvádíme odůvodnění našich kroků a dodatečné informace v poznámce pod čarou.

Tématem diplomové práce je kritická diskurzivní analýza mluvené mediální komunikace v pořadu *Master Chef Polska*. Hlavní část práce se zabývá analýzou, a) foneticko-fonologickou sférou a stylistickou analýzou, pak následuje klasifikace jazykových prostředků, ta je popsána v b) lexikálně-sémantické sféře. Na jazykovou analýzu potom těsně navazuje mezioborová c) mimojazyková sféra.²

K vybranému vzorku mluveného monologicko-dialogického komunikátu přistupujeme dvojím způsobem: analyzujeme jazykové prostředky a sledujeme formu komunikace a nedodržování normy spisovného jazyka moderátory i soutěžícími. Mimojazykový diskurz bere v úvahu sociální chování během komunikace.

K dosažení co nejobjektivnějšího výsledku našeho zkoumání (v souladu s naším vytyčeným postulátem) jsme utřídili materiál strukturováním audiovizuálního záznamu s ohledem ke koncepci a plánu práce podle vlastních kritérií.

² V naší práci do mimojazykového diskurzu řadíme soubor jazykových i nejazykových aspektů doprovázejících komunikaci, např. přechyby, přeryvy v řeči, smích v řeči, kooperaci komunikantů.

2.1 CÍL PRÁCE

Od kritické diskurzivní analýzy očekáváme: 1) nezkreslený obraz o jazykově stylistickém vyjadřování v komerční televizi; 2) zda potvrdí naši hypotézu, že každý mluvený komunikát obsahuje různorodé prvky jazykových i literárních prostředků ze spisovného i nespisovného jazyka (z tzv. běžné mluvy); 3) přispěje dílčí sondou k již vzniklým kritickým analýzám diskurzu.³

2.2. MATERIÁLOVÝ ZÁKLAD

Výchozí látkou, se kterou jsme pracovali, je odvysílaná epizoda z webové databáze Youtube.com, kde je čtenáři dostupná většina dílů pořadu Master Chef Polska, které měly premiéru na televizním programu TVN. Master Chef Polska je pak od sedmé řady, tedy od roku 2021, možné vidět na zpoplatněné streamovací internetové televizi TVN – Player.pl.

Master Chef patří mezi ostatními oblíbenými pořady a časopisy o vaření do skupiny tzv. **kulinářské game show**. Jedná se tedy o pořad soutěžního charakteru, ve kterém je skupina čtrnácti amatérských kuchařů přechodně umístěna do vytvořených prostor, dochází tudíž k většímu napětí a ke vzniku emocí mezi účastníky. Soutěživost účinkujících a zároveň napětí jsou v pořadu zvýrazňovány dramatickou hudební kulisou a rychlými střihy. Funkce tohoto pořadu je převážně zábavná. Soutěžící se mezi sebou pod tlakem utkávají v plnění různých kulinářských úkolů, které konečně hodnotí odborná porota – ta současně plní i funkci moderátora. Vítěz takovéto soutěže se dostává z amatérských kulinářských kruhů mezi vyšší, uznávanou kuchařskou třídu. Tento druh kulinářských pořadů bývá vysílán v hlavním vysílacím čase na komerčních televizích – TVN. (V případě české verze tohoto pořadu je daná komerční televize – NOVA). Popularita pořadu je založena na jeho hlavních aktérech, a to na porotě/ moderátorech, kteří jsou již Polákům důvěrně známí. Michel Moran i Ania Stomach jsou velmi úspěšní autoři kulinářských knižních titulů a ostré

³ V rámci prostudovaných diskurzivních analýz jsme nenašli informaci o tom, že by v minulosti byl analyzován pořad Master Chef Polska.

„hlásky“ svérázné Magdy Gessler, na kterou vznikají na internetu memy⁴, jsou pro divácké publikum velmi atraktivní.

Pro přepis z audiovizuálního záznamu do písemné podoby jsme uplatnili nejjednodušší možný postup, tedy „piš, jak slyšíš“⁵. Tento způsob jsme zvolili jednak za účelem co nejdůvěryhodnějšího zachování autentické mluvy komunikantů pro jazykovou analýzu na bázi excerpovaných příkladů⁶ a jednak kvůli (ne)náročným požadavkům pro přepis audiovizuálního rozhovoru (Kaderka, Svobodová, 2006, s. 18–51).

2.2.1 INTERPUNKČNÍ ZNAČKY A KRITÉRIA

Přepsaný podkladový záznam byl zapsán za použití vlastních transkripčních značek v kombinaci s prostudovaným „Manuálem“ (Hirchová – Svobodová, 2014, s. 7):

- XY označení mluvčího
- / krátká pauza
- // dlouhá pauza
- ↓ intonační průběh klesavý
- ↑ intonační průběh stoupavý
- (?) nesrozumitelný úsek řeči
- @ (formulační) pauza, hezitační zvuk
- – překrývání replik
- (smích) poznámka přepisovatele
- ... apoziopeze (nedokončená výpověď)
- [...] vynechaný úsek textu
- odsazený odstavec, skočení do řeči

Kritickou analýzu textu budeme provádět na třech úrovních. Na první úrovni bude určena a) foneticko-fonologická sféra. Na druhé úrovni budeme hodnotit b) lexikálně-sémantickou sféru. Na třetí úrovni analýzy se zaměříme na c) mimojazykovou sféru a

⁵ Uvědomujeme si, že v průběhu přepisování rozhovorů mohlo dojít k nedůslednému dodržení fonetického vs. ortografického přepisu pravopisu.

⁶ Příklady jsou odlišeny fontem Courier New nebo kurzivou.

následně v d) dílčím shrnutí předložíme tabulku a graf, vycházející z analyzovaného materiálu.

U analýzy využitých jazykových prostředků v daném komunikátu jsme si **ad hoc** stanovili podmínky, a to pro zjednodušení a možnost vytvoření obecně platného schématu, které bude užitečné pro celou naši práci.

Hlavní zkoumané skupiny jsou jazykové tropy a figury:

1. metafora, do které zahrnujeme i apoziopézi, epiteton, oxymóron, hyperbolu, sarkasmus a tautologii,
2. expresivum, pro které je typické citové zaujetí mluvčího, tedy deminutiva, augmentativa, vulgarismy a jazykové figury, epizeuxis a anafora,
3. vycpávková slova, tzv. slovní vata, a emocionálně aktualizovaná slova,
4. cizí slova, jež jsou v textu zapsána foneticky *kurzívou*, ale v tabulce jsou zaznačena v originálním použití ortograficky.

Ortografickou a fonetickou transkripci analyzovaného záznamu jsme zapisovali podle manuálu uveřejněného v *Jazykovědných aktualitách*. (Kaderka – Svobodová, 2006, s. 18–51)

3 MULTIMODÁLNÍ KOMUNIKACE

Podle Kaderky (2017) se jedná o komunikaci založenou na využívání několika sémiotických systémů, např. mluveného jazyka a gestiky či psaného jazyka. Zatímco strojová komunikace může probíhat pouze v jednom módu, mezilidská komunikace je založena zpravidla na komunikaci v různorodých znakových systémech. Mluvíme především o multimodální percepci, kdy realitu vnímáme několika smysly zároveň, jednak s multimodální kognicí (činnost poznávání stanovující se pod vlivem jazyka, obraznosti a tělesné zkušenosti) a jednak se schopností kombinovat prostředky sémioticky různorodé za účelem komunikace.

3.1 DIALOG

Čmejková tvrdí, že dialog jakožto primární forma komunikace má konstitutivní vliv na charakter pořadu, který analyzujeme. Podle ní slouží dialog k bezprostřední výměně informací; adresát je v takovém případě aktivní a ze své role příjemce přechází střídavě do role mluvčího, informace proudí obousměrně mezi účastníky rozhovoru. Přímý, okamžitý kontakt komunikačních partnerů je významným znakem dialogu mluveného. Komunikanti jsou při něm přítomni současně na stejném místě, mohou odkazovat na jevy konkrétního prostředí, reagují na sebe spontánně, jejich komunikace je vázána na tutéž situaci (1999, s. 251).

Čmejková dále říká, že komunikace v soukromých situacích neboli „na blízko“ je důvěrně známa každému mluvčímu, neboť je pro nás nejpřirozenější v každodenním lidském kontaktu. Probíhá v neveřejných podmínkách mezi osobami blízkými nebo alespoň známými. Mluvčí se může cítit bezpečně a uvolněně. Její základní formou je dialog, kdy se rychle střídají mluvčí. Nejvýraznější charakteristikou je spontánnost. Improvizace a nepřipravenost se odráží v tematické rovině i v užití jazykových prostředků. Obvykle se mluvčí přiklání k užití nespisovných prostředků, často se však mísí se spisovnými. Obsahová náplň se omezuje na témata intimní či profesní. Naplňuje typická konverzační schémata přátelských rozhovorů, klábosení, vtípků (2011, s. 38).

3.1.1 VERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Čmejrková také předkládá rozlišení žánrů mluvených projevů. V mluvených projevech nalézáme obrovskou různost odvíjející se od rozdílnosti sociálních kontextů a komunikačních situací, v nichž jsou realizovány. I v této variabilitě lze však nalézat jisté podobnosti a struktury, které se tvoří v komunikačních situacích opakujících se v životech mluvčích. Konstituují se takzvané řečové žánry mající shodný komunikační cíl, téma či podmínky komunikace. Žánry se definují jako „intersubjektivně konstruované a relativně ustálené soubory konvencí a systémy praktik, jež mají mluvčí ve svém sociálním a komunikačním jednání k dispozici“ (ibid., s. 61).

Podle Müllerové je jednotlivé řečové žánry velmi těžké vymezit, protože se mezi sebou navzájem prostupují a kombinují. Pro jejich klasifikaci můžeme stanovit mnoho různých parametrů – komunikační situace, počet účastníků, jejich sociální postavení, vlastnosti či vzdělání, projednávané téma, komunikační záměr atp. Podobně lze klasifikovat i komunikační situace podle toho, při jaké činnosti se odehrává a kdo je jí účasten, například situace každodenní rodinné, setkání přátel, projednávání pracovních záležitostí, styk s úřady, mediální komunikace atd. Přikláníme se ke klasifikaci Müllerové podle kritéria soukromosti a veřejnosti (ibid, s. 67).

Nespisovné tvary do komunikace pronikají s nárůstem emocionálnosti, pokud jde o diskuse a rozhovory. Pro veřejné projevy je charakteristický institucionální rámec (školní výuka, soudní líčení, mediální komunikace – talk show, interview, diskuse). K pocitu neformálnosti, blízkosti a důvěrnosti komunikačních partnerů přispívá dialogičnost. V neformálních projevech se uplatní nespisovné a hovorové tvary, lexikum expresivní, slangové či vulgární, rozvolněná syntax i kontaktové a výplňkové výrazy. Na hranici mezi formálností a neformálností se pohybují některé mediální pořady.

3.2 PUBLICISTICKÝ STYL

Čechová, Krčmová, Minářová (2008) mluví o tom, že v posledních letech je věnována speciální pozornost publicistickému stylu; Podle ní se plně vyčlenil z ostatní komunikace „jako osobitá komunikační sféra a adekvátně k ní vznikl i funkční styl publicistický“. Tento styl je velmi aktuální a vždy jde s dobou a její společensko-politickou situací, která

jej významně modifikovala až do dnešních dní. Stejně tak jej bude utvářet i nadále. Publicistický styl se v rozšířeném pojetí totiž zobecňuje a zahrnuje tak výrazové prostředky, které si nesou zcela protikladný význam. hovorový vs. knižní význam, nociónální a emocionální prostředky. Dále tento styl již zahrnuje i automatizované a aktualizované prostředky. Vedle domácí slovní zásoby se hojně používají i slova přejatá, zvl. internacionalismy. Žurnalistika se stává významným pramenem pro definici vývojových tendencí spisovného jazyka.

Publicistický styl je dynamický a tematicky mnohotvárný. charakter textů vychází z nutnosti „rychle, výstižně a co nejúčinněji informovat adresáty nejrůznějšího sociálního zařazení, věku a vzdělání, zprostředkovávat myšlenky s maximální srozumitelností a sémantickou jednoznačností, bezprostředností a přesvědčivostí, získávat čtenáře nebo posluchače pro přístup k problémům v duchu názorů, které publicistický orgán reprezentuje“. Texty publicistického stylu tedy plní především funkci informativní (zpravovací, sdělnou, komunikační) a persvazivní, působící, přesvědčovací. Z hlediska těchto funkcí se pak publicistické texty dělí na texty zpravodajské a publicistické, přičemž publicistické texty lze rozlišovat na publicistické v užším slova smyslu (tzv. analytické) a publicistickou beletrii (ibib., s. 245–246).

Volba jazykových prostředků je motivována především funkcemi PS, ale významnou roli hraje i její dynamičnost a úzká provázanost s dobou, ve které texty vznikaly. Z tohoto pohledu je patrná tendence výraz neustále aktualizovat. Aktualizace se však postupně stává automatickou a způsobí tedy nutnost další aktualizace. Z tohoto aspektu je možné na výrazové prostředky publicistiky nahlížet jako na 1) automatizované a automatizační prostředky, 2) prostředky stylistické aktualizace. Pro tuto aktualizaci autoři používají výrazné výrazové prostředky, které si v rámci PS vybudovaly pevné místo. Patří sem zejména obrazné výrazy, módní výrazy a výrazy reflektující dobu vzniku, idiomy a jejich modifikace, intertextualita a další. (ibib., s. 249–250)

Funkční škála publicistických textů tak vytváří mnohostrannou škálu od stručných zpráv s jednoduchou informační funkcí, přes informativní a analytické stylové útvary, v nichž jsou objektivní vysvětlující pasáže doplněné komentáři a úvahami, až po expresivně zbarvené glosy a fejetony (beletrizované či téměř familiární), které se nalézají vedle strohých, pomyslně stylizovaných zpráv a tiskových zpráv (ibib., s. 245).

3.2.1 ŽURNALISTIKA

Osvaldová v *Praktické encyklopedii žurnalistiky* pojem žurnalistika definuje jako „novinářské povolání i produkty této činnosti, které informují o aktuálním dění ve společnosti a názorech na toto dění“ (2002, s. 220).

Bartošek pak chápe žurnalistiku (novinářství) jako „sbírání, zpracovávání a distribuci žurnalistických sdělení (textů, komunikátů) v žurnalistických celcích určených veřejným příjemcům (recipientům, veřejnosti, publiku)“ (2002, s. 4).

Za základ jazykového materiálu žurnalistických sdělení je možné považovat neutrální vrstvu jazyka, v rámci nutné **aktualizace** však autoři často aplikují výrazy i z jiných vrstev (mluvených i nespisovných). Bartošek uvádí, že „nápadné jazykové prostředky se nepokládají za chybné, jsou-li užity vědomě, s promyšleným záměrem“ (ibid., s. 46).

Osvaldová říká, že žurnalistické texty dennodenně odpovídají na otázku „Co je nového?“ a využívají k tomu specifické jazykové, stylistické a žánrové prostředky. V rámci stylistiky se pro tyto prostředky vyvinulo zobecněné nadřazené označení publicistický styl (2011, s. 4).

Čechová, Krčmová a Minářová tvrdí, že definic tohoto pojmu je více a mohou se lišit jak rozsahem, tak do určité míry i významem. Obecně lze říct, že pojem žurnalistika (někdy také publicistika či novinářství) se používá pro činnost masových médií, která je spojena s mezilidskými vztahy (2008, s. 244).

3.2.2 KONVERZACIONALIZACE

Podle Schneiderové je dalším rysem současného mediálního diskurzu mimo jiné právě koverzacionalizace. Jak jsme již zmínili, do mediální komunikace pronikají tendence, které stírají hranice mezi veřejnou a neveřejnou komunikací, je patrný nárůst dialogičnosti, užívání nespisovného jazyka, spontánnost a sklon k neformálnosti (2015, s. 90–92).

Pro tyto tendence se používá pojem demokratizace jazyka, jehož dalším projevem je tzv. koverzacionalizace jazyka, snaha navodit dojem dialogické komunikace mezi

moderátorem a divákem řečnickými otázkami, uplatňují se kontaktné formulace, familiární stylizace a sdílení osobních pocitů a zážitků reportéra. (ibid., s. 93).

Čmejková tvrdí, že konverzacionalizací se rozumí pronikání uvolněnosti do sféry, jejíž původní doménou byl oficiální a formální způsob vyjadřování. Novou komunikační strategií se tak stává snaha přiblížit se divákovi a nahradit původní dojem autoritativnosti a nadřazenosti média přívětivostí, vlídností a důvěrností směřující k publiku (2008, s. 74).

Čmejková, Havlík, Kaderka a Mülllerová tvrdí, že konverzacionalizace se projevuje především dvěma způsoby. Již bylo řečeno, že možnost navázání kontaktu s širokým publikem je v případě televizního vysílání značně omezená, přesto média ve snaze vtáhnout diváka do děje oslovují publikum a snaží se vytvořit iluzi osobního kontaktu, což jsou postupy, které se obvykle používají v oblasti reklamního marketingu.

Druhým způsobem, jak se konverzacionalizace v médiích projevuje, je nárůst dialogičnosti ve veřejnoprávních médiích, a to jak ve zpravodajství, tak v publicistice a zábavních programech. Dialog je součástí mnoha televizních pořadů ve formě rozhovoru, politické debaty, diskuse zaměřené na životní styl a odborná témata. Takový způsob komunikace je pro diváky atraktivní, protože vytváří pocit bezprostřednosti, familiárnosti a známosti, a snižuje pocit vzdálenosti mezi médiem a jeho publikem (2011, s. 280).

4 DISKURZ

V televizní reality show, kulinářském pořadu Master Chef Polska, má diskurz specifický charakter. Mnohdy může mít divák dojem, že naučit se vařit prostřednictvím této soutěže není pro tvůrce pořadu prioritou. Jde totiž primárně o show, při které se má divák hlavně bavit. Toto potvrzuje i samotný komentář televize TVN. Ta má na svých webových stránkách kratší perex, tedy sebevědomé a diváky lákající prohlášení, že v případě Gessler, Sarmach a Morana se jedná o nejoblíbenější kulinářské trio v Polsku. Znají nejen tajemství dobrého vaření, ale i recept na nejlepší televizní pořad. Master Chef je v jejich podání skutečným mistrovským dílem. A to potvrzují téměř 3 miliony hladových diváků, kteří si užívají každý díl programu.

Jako hlavní publikaci k této kapitole uvádíme *Analýzu diskurzu a mediální text* (Schneiderová, 2015).

Nekvapil ve své práci *Analýza promluv a textů, analýza diskurzu* říká, že termín diskurz je ve společenských vědách spojen především se jménem Michela Foucaulta (2006. s. 263).

Reifová ve *Slovníku mediální komunikace* píše, že „diskurz označuje skupinu výroků, výpovědí a formulací, které poskytuje jazyk k hovoru o určitém druhu vědomí, o nějakém námětu, nebo šířeji množinu kódů a jejich pravidel, užívaných při produkování (a následném posilování) významů vztahujících se k nějakému námětu“ (2004, s. 46).

Foucault v *Archeologii vědění* tvrdí, že diskurz není pouhou skupinou znaků, která poukazuje k obsahu, ale vnímá ho jako soubor „praktik, které systematicky vytvářejí objekty, o nichž mluví. Diskurzy jsou samozřejmě tvořeny znaky; avšak to, jak pracují, je víc než jen užívání těchto znaků pro prosté označování věcí“ (2002, s. 78–79).

Matonoha říká, že Foucault diskurz úmyslně nedefinuje přesně a nechává pojmu více významů a funkcí. Nicméně pojem diskurz užívá ve třech polohách. Vnímá ho za prvé jako jakýkoliv řečový jev, za druhé jako korpus textů s totožným předmětem a za třetí jako řád strukturující způsoby a předměty našeho vypovídání (2009, s. 30).

Význam termínu diskurz není jednoznačný, protože s ním pracuje řada vědních oborů, vedle lingvistiky například filozofie, historie, sociologie, psychologie a další. Podle Schneiderové je prospěšné chápat diskurz v pojetí Michela Foucaulta, tedy jako

„princip a pravidla podílející se na zobrazování, resp. vytváření určité skutečnosti“ (2015, s. 21).

Všechny diskurzy se realizují v textech. Diskurz je někdy užíván jako pojem nadřazený pojmu text, zahrnuje mnoho textů a jedním z rozdílů mezi diskurzem a textem je, že diskurzy odkazují k sociálním procesům (ibid., s. 20–22).

Na složitost ohraničení a rozkolísanost významu pojmu upozorňuje také Matonoša. Jedním z důvodů je podle něj otázka přirozeného jazyka. Výraz diskurz je v češtině vnímán jako původem cizí, a tak je používán především jako odborný termín. V románských jazycích však existuje v běžné slovní zásobě (2009, s. 29).

Přestože definice termínu diskurz je značně nejednotná, podle Krause se dají ve všech pojetích najít následující shodné rysy:

1. schopnost přenášení informací, jejichž význam je tvořen při stylizaci a
2. interpretaci autora i příjemce textu; soudržnost slov a výpovědí, jednak smyslová a jednak pomocí formálních jazykových prostředků;
3. situačnost, tedy zasazení diskurzu do konkrétního prostředí a zároveň určení vztahu k určitému sociálně, názorově, generačně atd. vymezenému příjemci;
4. intertextovost, tedy propojení s jinými texty, které mají obdobné téma, můžeme ji pozorovat zejména v diskusních a politických diskurzech;
5. institucionalizovanost, „tj. vázanost na daný způsob organizace vztahů mezi jednotlivci nebo skupinami osob v rámci určité instituce“, jejímž elementárním prvkem je očekávání konstantních vlastností textu v rámci ustálených typů (2003, s. 17).

Svobodová popisuje, že oproti textu „jako abstraktní kategorii v rámci langue se diskurz definuje jako text s určitým atributem, tj. přesně vymezeným vztahem k určitému prostředí a funkci“. Také se ve standardním lingvistickém pojetí někdy diskurz užívá ve stejném významu jako pojem komunikát a splývá s termínem text. Diskurz ale vnímáme jako složitý komplex, a je proto zapotřebí sledovat vyšší úroveň uspořádání a struktury komunikátů. Rozdíl mezi textem a diskurzem může být v kódu. Psaný komunikát bývá označován jako text, pro komunikát mluvený se používá pojem diskurz. „Diskurz v našem

pojetí nevnímáme synonymně s pojmy text či komunikát, ale šířeji jako výsledek integrace textu a kontextu.“ (2016, s. 6–7)

Je také nutné vnímat rozdíl mezi diskurzem a diskurzivní událostí. Diskurzivní událostí rozumíme událost od vzniku sdělení až po následnou odezvu (ibid., s. 15).

Kraus mluví o tom, že podle stanovených měřítek můžeme rozlišovat diskurzy politické, ideologické, teologické, konzervativní, socialistické nebo diskurzy profesních skupin. U významných osobností (např. politiků) můžeme dokonce mluvit o autorsky podmíněných diskurzech (2003, s. 19).

Podle Kaderky je také nutné vnímat rozdíl mezi diskurzem a diskurzivní událostí. Diskurzivní událostí rozumíme událost od vzniku sdělení až po následnou odezvu (2001, s. 6).

Hoffmannová mluví o tom, že pod pojem diskurz v širším smyslu zahrnujeme nejenom sdělení samotné, ale také mluvčího (autora), příjemce sdělení a kontext celé situace. Diskurzem může být běžný rozhovor (v situačním kontextu), ale například také literární text. U literárního diskurzu máme na mysli nejen dialogy mezi postavami, ale také samotnou komunikaci autora se čtenářem či intertextovost s jinými literárními díly (1997, s. 8).

Burton, Jiráček zase v publikaci *Úvod do studia médií* píše, že v souvislosti s mediálními studii je diskurz propojen s ideologií a hodnotami, které se skrze média nabízejí recipientům. Vždy je součástí určité ideologie, v níž se uskutečňuje, přičemž různé ideologie si utváří různé diskurzy. Ty jsou pro příjemce určitým vodítkem pro nahlížení na svět. „Diskurz odkazuje k určitému způsobu užívání verbálních i vizuálních kódů při produkci či posilování významů vztahujících se k nějakému předmětu.“ (2001, s. 296–297)

4.1 INTERPRETACE DISKURZU

Tato podkapitola si klade za cíl seznámit čtenáře se základními pojmy spojenými s analýzou diskurzu. Z hlediska analýzy diskurzu tedy nejde jednoduše jen o zkoumání

výpovědí a výroků, ale o zkoumání struktury a pravidel, jimiž se vznik těchto výpovědí řídí.

Komunikace má mnoho významů a podob. Omezíme-li množinu komunikace na jazykovou promluvu, pak lze jednoduše komunikační model převést na schematický vzorec:

Někdo (mluvčí) někomu (adresát) něco (informace) sděluje (přenos) v prostředí (prostor) pomocí kódu (jazyk). Existuje různé množství výkladů o tom, co je (verbální) komunikace.

Hoffmannová charakterizuje komunikaci pomocí komunikační události (též řečová událost, komunikační akt), na jejímž principu komunikace probíhá. K participaci přispívá řada proměnných (počet komunikantů, jejich sociální a komunikační role, vztahy mezi nimi, komunikační prostor, čas a trvání atd.), které určují výslednou podobu komunikace. Komunikační (v užším slova smyslu) prostředky, „lidské dorozumívání, procesy komunikace mezi lidmi, které jsou základem jejich společenského styku a společných činností“ (1997, s. 40).

Obsahové jádro definice J. Hoffmannové odpovídá názoru M. Čechové, která komunikaci rozumí „proces dorozumívání, společenský styk s cílem výměny myšlenkových obsahů mezi účastníky komunikace/ komunikanty, a to za přítomnosti základních složek: účastníci komunikace (komunikanti)“ (2012, s. 378).

Filozof jazyka Gvoždiak je toho názoru, že každý jedinec je komunikací obklopen od narození až do skonání, a to každý den od rána až do večera. Jsou to: způsob kontaktu (spojení komunikantů) a vztahy mezi nimi; téma, tj. skutečnost, o níž se komunikuje; kód, tj. dohodnutý systém znaků (v našem případě jazyk); kanál komunikace, tj. v přímé komunikaci prostor, kde se aktéři komunikace nacházejí; komunikát, tj. výsledek komunikační události psaný, tištěný nebo mluvený (2014).

Nekvapil, Hoffmannová, Hajičová a Čechová se jednomyslně shodují na tom, že termín diskurz v české lingvistice ještě není dostatečně uveden do praxe (pro svou nejednoznačnost) a že v domácím prostředí stále přetrvává coby anglicismus, jež lze jednoduše nahradit častějšími termíny – užívání jazyka, jazykový projev, promluva nebo text (2011, s. 379).

I přes výše uvedená tvrzení má pojem diskurz místo ve vědních oborech, a to nejen v již zmíněné lingvistice. Objevuje se i v literární vědě, v sociálních vědách či ve filozofii.

Jak již bylo řečeno, jednou z nejdůležitějších postav hovořících ve svých spisech o diskurzu je Michel Foucault, reprezentant francouzské intelektuální avantgardy sedmdesátých let dvacátého století. Jeho dílo se věnuje kritice racionalismu a strukturalismu. Foucaultova práce je výsledkem snahy o porozumění společnosti prostřednictvím *archeologie vědění*. Ta se zabývá studiem diskurzů a poznání určité doby. Nikoliv však z pohledu klasického dějepisceví, avšak z pohledu změn myšlenkových struktur v čase (2002).

Hlavní názor, se kterým se Foucault ztotožňuje v *Archeologii vědění*, je takový, že diskurzy nejsou jednoduše souhrnem výpovědí, které se sdružují kolem jednoho motivu či otázky, ale že představují vysoce regulovaná uskupení s vnitřními zvyklostmi, která jsou charakteristická právě pro daný diskurz. Výpovědi tak neexistují izolovaně, existují struktury diskurzu, které je umožňují. Tato diskurzivní pravidla nebo struktury však nelze odvozovat ze socioekonomických nebo kulturních faktorů, přestože mohou být do určité míry těmito faktory formovány. Podle Foucaulta se spíše jedná o charakteristiku diskurzu samotného. Diskurzu, který je vytvářen svými vnitřními mechanismy. I v pozdní Foucaultově éře zůstává důležité to, že diskurzy jsou podrobovány pravidlům a jsou vnitřně strukturovány. Cílem takového postoje není zjistit pravdu, ale odhalit mechanismy, které jsou vlastní diskurzu. Foucault označoval tuto formu analýzy jako „archeologii“ (2002).

Podle Svobodové k adekvátní interpretaci diskurzu musíme vzít v úvahu také podmínky jeho realizace, celou komunikační událost a také specifčnost jednotlivých typů diskurzu. Smysl výrazových prostředků se mění podle kontextu a situace (2016, s. 13).

Mluvčí vždy vytváří sdělení s nějakým konkrétním cílem a tento záměr se někdy může zdát důležitější než samotný obsah sdělení. Na základě předchozích zkušeností si uživatelé jazyka díky situačnímu kontextu dokážou vytvořit předpoklady pro porozumění funkci některých typů sdělení, aniž by daný jazyk znali (ibid., s. 14).

4.2 DISKURZIVNÍ ANALÝZA

Schneiderová ve své knižní publikaci definuje, že analýza diskurzu má velmi široký záběr a existují také různé koncepce jejího chápání. Obecně ji však vnímáme jako vymezenou metodu nebo přístup, který je přínosem v mnoha odvětvích (2015, s. 17).

Podle Beneše ji obvykle definujeme jako „sadu metod a teorií pro zkoumání běžně používaného jazyka v sociálním kontextu“ (2008, s. 92).

Toto označení může být zavádějící, protože při analýze musíme brát v úvahu kromě verbální komunikace také neverbální sdělení (například obrazová média). Diskurzivní analýza nehledá ve sděleních pravdu a realitu, ale pátrá, jak se prostřednictvím textu konstruuje smysl a pointa objektů. Jazyk není v pojetí diskurzivní analýzy považován jen za médium či prostředek k zobrazení skutečnosti, nýbrž za samostatnou neoddelitelnou součást politicko-sociální reality, a stojí sám o sobě za pozornost (ibid., s. 92–93).

Podle Trampoty s rozvojem výzkumu mediálních sdělení se vymezila také kritická analýza diskurzu zpráv. Ta vychází z názoru, že „zpravodajské texty v sobě mají zakotveny rozložení sociálních vztahů a moci“. Hledá, jakými způsoby se dá zpravodajství a jeho případná ideologie interpretovat. Pro rozbor vztahu mezi zprávami a společností vnímá pouhý text a obsah jako nedostačující informace, a nepomíjí proto další faktory a okolnosti, které vnímání zpravodajství ovlivňují (2006, s. 72).

4.2.1 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU

Základy kritické diskurzivní analýzy **CAD** můžeme podle Wodaková najít v různých vědních oborech, především v rétorice, textové lingvistice, antropologii, filozofii, sociální lingvistice nebo pragmatice. Při analýze je tedy důležité neopomíjet vzájemné prolínání těchto vědních disciplín a užít interdisciplinární přístup (2001, s. 3).

Podle Prokopové chápeme kritickou analýzu diskurzu jako zastřešující pojem, který označuje rozsáhlou množinu analytických metod s podobnými rysy. Nemůžeme tedy mluvit o jedné konkrétní metodologii, která by se používala univerzálně. Kritická analýza

je vyvozena z různých teorií a využívá různá data a její studium je tak celkově velmi rozmanité (2014, s. 8).

Hoffmannová v jazykové příručce *Stylistika a.....: současná situace stylistiky* mluví o tom, že hlavním cílem kritické analýzy je odhalit způsoby, jakými jsou v diskurzech zakódovány mocenské struktury, konflikty a předsudky, které mohou vést k projevům diskriminace (rasismus, antisemitismus atd.). Diskurzy mohou svým obsahem a formou vyjadřovat i demagogii či manipulaci. Musíme proto sledovat celkový styl diskurzu a použité výrazové prostředky, protože mohou naznačovat projevy dominance a zneužití moci (1997, s. 7).

Svobodová, Hamrusová a Hinková říkají, že v kritické analýze je podstatné všimnout si „sociální role komunikačních aktérů, a to zvláště těch, již jsou nositeli mocenského potenciálu, v rámci diskurzu získávají specifické postavení a moc“, a na diskurz mají tedy vliv, případně ho mohou měnit. Fairclough vysvětluje konvence existující v některých komunikačních situacích jako projev boje o moc a vliv. Klade při tom důraz na „zdravý selský rozum“⁷ (2018, s. 7).

Fairclough tvrdí, že jsou však situace, kdy je tato sociální nerovnost tradičně tolerována. Jako příklad uvádí komunikaci mezi lékařem a pacientem. Zde je hierarchie zcela přirozená, protože lékař má odborné znalosti, které pacient nemá. Lékař je v pozici autority, bude rozhodovat nejen o léčbě pacienta, ale i o dalším průběhu vzájemné komunikace (1992, s. 2).

V tomto případě podle Svobodové nemůžeme mluvit o skutečné „demonstraci či zneužití síly“. Ta může nastat, pokud se podobná strategie objevuje v běžných komunikačních situacích, kdy se nejedná o nerovnost na úrovni odborník versus laik (2016, s. 18).

Schneiderová doplňuje, že Fairclough popsal postup kritické analýzy diskurzu ve třech fázích. Fáze **deskripce** je soustředěna na formální vlastnosti textu, tzn. na jazykové prostředky. Těmito prostředky jsou například slovní zásoba, gramatika, tón, komunikační struktura atd. a vztahy mezi těmito jazykovými rysy nakonec určují, jak text na čtenáře působí. Druhou fází je fáze **interpretace**. Ta je soustředěna na vztah mezi textem a interakcí – to znamená, že se díváme na text jako na výsledek procesu tvorby. Poslední fáze, **explanace**, je soustředěna na sociální kontext, tedy na to, jaký má diskurz

⁷ Tzv. common sence.

společenský dopad. V této fázi se zabýváme tím, jakým způsobem jsou procesy produkce a interpretace (vč. jejich sociálních efektů) sociálně determinovány (2015, s. 90).

4.2.2 SOCIOKOGNITIVNÍ PŘÍSTUP TEUNA A. VAN DIJKA

T. A. van Dijk v *Critical discourse studies: a sociocognitive approach* svou tuto metodu neoznačuje za kritickou diskurzivní analýzu, ale spíše za kritický přístup, který využívá různé metody humanitních a společenských věd. Kritický přístup přitom vychází z etických pozic. Cílem je odkrýt projevy diskriminace, porušování lidských práv a zneužití moci v textu. Sociokognitivní přístup k diskurzu charakterizuje jako trojúhelník s vrcholy diskurz – poznání – společnost. Zatímco všechny metody kritické diskurzivní analýzy zkoumají vztahy mezi diskursem a společností, sociokognitivní přístup považuje tyto vztahy za zprostředkované kognicí (tedy znalostmi). Sociální struktury a vztahy ovlivňují výslednou podobu textů pouze prostřednictvím vědomé interpretace příjemcem, a naopak diskurz ovlivňuje sociální struktury a vztahy prostřednictvím mentálních modelů, postojů či ideologií (2016, s. 63–64).

Svobodová, Hamrusová a Hinková však v jejich odborné publikaci *Kritické čtení mediálních textů* uvádí, že užívání jazyka a tvorba sdělení jsou vědomým procesem; můžeme to doložit právě na analýze diskriminačního diskurzu. U takových textů je způsob argumentace ustálený, často se zde vyskytují stereotypy týkající se menšin, příznakové jazykové prostředky a metafory. Jsou-li texty diskriminačních diskurzů interpretovány z hlediska přijatých ideologií, mají vliv na myšlení a jazyk dalších účastníků komunikace a v důsledku mohou vytvářet pocit nadřazenosti (2018, s. 26).

Ideologie a názory publikované v tisku většinou nejsou osobní, ale společenské, institucionální nebo politické. Van Dijk tvrdí, že ideologie je jedna z nejvíce nesrozumitelných pojmů. Navrhuje teorii, která by nahradila současné nepřesné vnímání ideologie ve filozofii a dalších vědách, pro které jsou klíčové:

1. Sociální funkce. Hledáme odpověď na základní otázku – proč lidé vůbec vyvíjejí a používají ideologie.

2. Kognitivní struktury. V tomto rámci se rozvíjí teorie založená na povaze, vnitřních složkách a struktuře ideologie. Sledují se i vztahy k dalším kognitivním strukturám a sociálním reprezentacím, jako jsou normy, hodnoty, názory a znalosti sdílené společností, a na druhé straně i osobní individuální faktory, jako jsou zkušenosti, záměry a plány. Tato teorie hledá odpověď na otázku, jak ideologie vypadá a jak „dohlíží“ na společnost.
3. Diskurzivní vyjádření. Pozoruje se, jakými způsoby jsou ideologie vyjádřeny ve strukturách sociálně situovaného textu nebo řeči. Tato teorie je zvláštním případem širší teorie, která zkoumá způsoby, jakými jsou ideologie obecně vyjadřovány a reprodukovány společností (1998, s. 22–24).

5 TELEVIZNÍ SHOW

Diskuse porotců s jednotlivými soutěžícími, kterou budeme později analyzovat, jako by zde sloužila spíše jen jako nástroj k dosažení určitých cílů, z nichž zřejmě tím nejpodstatnějším je pobavit diváka a soutěžícímu dokázat, že v tomto pořadu nemůže „mít navrch“.

Pořad se vysílá soukromou televizí TVN, a tudíž hlavním měřítkem úspěchu je a vždy byla míra jeho sledovanosti. Motivací pro veškeré jednání moderátorů/ porotců pořadu je tedy právě dosažení vysoké sledovanosti. Ze stovek přihlášených dají porotci programu Master Chef šanci čtrnácti nejlepším; jsou to kuchyňští nadšenci, milovníci vůní a lidé, kteří se nebojí přijmout nové výzvy.

Aby přilákali Magda Gessler, Anna Starmach a Michel Moran k obrazovkám široké publikum nejen fanoušků televizního vaření, používají různé postupy: snaží se diváky bavit, a to mnohdy na úkor soutěžících.

Porotci pak ve finálních kolech otevírají kontroverzní témata a vyvolávají konflikty, povzbuzují diváky k tomu, aby se postavili na stranu soutěžících, kteří se snaží svým kulinářským umem oslovit porotu, a to nejen explicitně, nýbrž také sebou samými a zajímavým příběhem, který je do soutěže dostal. Na tomto místě nutně vyvstává otázka, jak byli k účasti v Master Chef jednotliví účastníci motivováni.

Zmiňovaní porotci jsou nejoblíbenější kulinářské trio v Polsku a někdo se chce „jen“ setkat se slavnými porotci, někdo chce vydat svou kuchařku, což je jedna z výher v této soutěži. Někdo si jde pro peníze spojené s vítězstvím v této soutěži. Spousta soutěžících se zhlíží v účastnících předchozích kol a pro někoho je to jen sen. Především mladí účastníci v soutěži vidí slibně nastartovanou kariéru.

V pořadu jsou podmínky předem nastaveny jednoznačně v neprospěch soutěžících. Ti mnohdy čelí velmi silnému psychickému tlaku. K odpovědi lze dospět lehce, uvědomíme-li si význam, jaký mají média: Nemusíte vyhrát, stačí když se po dobu tří měsíců ukazujete každý týden v televizi. Nejen že vás začne zbožňovat laická veřejnost, ale můžete svým vystupováním vzbudit zájem o vaši osobu.

McQuail popisuje média jako zdroj moci. Jsou podle něj „potenciálním prostředkem vlivu, ovládnutí a prosazování inovací ve společnosti (...), primárním klíčem ke slávě a k postavení známé osobnosti, stejně jako k účinnému vystupování na veřejnosti“. Účastníci svou účastí získali mnoho televizních minut k prezentaci svých názorů, a především svého umu v gastro světě. Byla to pro ně zkrátka příležitost získat co možná nejvíce potenciálních zaměstnavatelů, navíc v pořadu, který v jednom období sledovaly téměř tři miliony diváků (2007, s. 21).

Jak už bylo uvedeno, pořad Master Chef je koncipován především jako show, která má přilákat k obrazovkám co nejvíce diváků. Mluví se v něm jak spisovnou či hovorovou, tak velmi často obecnou polštinou. Soutěžící, příjíždějící z různých (pokaždé jiných) míst Polska, často mluví teritoriálními dialekty. Moderátoři (porotci) nejenže střídají spisovnou a nespisovnou variantu polštiny, ale dokonce také mění veřejný styl za soukromý, když pravidelně soutěžícím pokládají osobní otázky týkající se většinou místa bydliště, koníčků, ale také povolání. Pořad je tak v podstatě důkazem Faircloughova tvrzení, že masmédiá posunují hranici mezi veřejnou a soukromou sférou sociálního života (1992, s. 11).

Tento jev přitom nezahrnuje pouze nakládání s aspekty soukromého života jako s veřejnými zprávami, ale projevuje se také intertextově ve směřování diskurzní praxe privátní a veřejné sféry, což má za následek například právě používání různých populárních jazykových prostředků v médiích.

Zde je třeba upozornit, že vzhledem k velkému rozsahu zkoumaného materiálu bude naše pozornost soustředěna na nejnápadnější jevy, přičemž se budeme ubírat dvěma směry: budeme zkoumat 1) jazykové prostředky, jimiž se diskutující snaží dát najevo svou vděčnost za to, že mohou hovořit se známou porotou, která má komunikační převahu v dialogích nad účastníky interakce, a 2) komunikační strategie všech účastníků.

5.1 MODERÁTOR/ POROTCE TELEVIZNÍ SHOW

Podle Svobodové (2014) jsou konfrontační televizní show na konfliktní komunikaci založeny. Televizní show Master Chef Polska má již předem stanoveno hlavní téma, a to dostat se svým gastronomickým umem do finálové „čtrnáctky“. Tudíž lze očekávat vyjadřování protikladných názorů, i když míra konfliktnosti může být různá. Dále zde můžeme spatřovat rozdíl mezi pohledem osob vybavených zasvěcenými a expertními znalostmi, použitelnými jako argumenty, v tomto případě poroty, a názory laiků, tedy soutěžících. Hlavním komunikačním cílem pořadu je kritika konkrétních pokrmů a návrhy na nápravu, přinášet divákům poučení, čeho by se sami měli vyvarovat a jak mohou nedostatky napravit. Je zde účasten ještě komentátor – průvodce (nikoli však fyzicky přítomný moderátor!), který uvádí diváky do „děje“ a vždy po určité době sumarizuje, k čemu v soutěži došlo. Sám pořad má tedy dvě roviny – epizody televizní show, v nichž účinkují moderátoři/odborníci a soutěžící, který se potřebuje prezentovat uvařením výtečného pokrmu, a to je příběhem, který komentátor divákům předkládá. Posuzujeme-li televizní show Master Chef Polska jako dialog dvou stran, je komentátor součástí strany odborníků, aniž by ovšem do příběhu (dialogu) přímo vstupoval (2014, 52–57).

Porotce v televizní show Master Chef Polska je zdatný profesionál, tzn. že je velmi dobrý „mluvčí“, tedy že dokáže mluvit kultivovanou polštinou spatra, ačkoliv není potřeba, aby byla vždy spisovná. Vzhledem k povaze televizní show je její hovorovost spíše vítaná. Avšak neměla by směřovat k regionálně zabarvené výslovnosti nebo slangu více, než je v rámci běžné mluvené polštiny přijatelné. Navíc jsou pro naplnění cílů soutěže důležité jeho osobnostní rysy. Gessler, Starmach a Moran rozdělují diváckou veřejnost na příznivce nebo odpůrce, skupiny porotců nebo jednotlivých hodnotitelů; jejich image je založená na rozpoznatelných množinách charakteristik a aktivit, které na polské scéně nemají srovnání, a proto jsou také pro nás zajímaví pro podrobnější zkoumání a interpretaci jejich jazyka.

Profesionalita moderátorů v televizní show Master Chef Polska spočívá i v jejich samotné podstatě jakožto kulinařských celebrit, kterým se již podařilo vybudovat si jméno jako nejlepších šéfkuchařů a restaurátérů v Polsku, kteří „vznikli“ z tradičního televizního prostředí a svou současnou slávu dosáhli specifickým formátem uvedeného televizního pořadu.

V analyzované soutěži Master Chef Polska moderátoři zaujímají, jak jsme již zmínili, dominantní postavení, kterým nejenže udávají směr diskuse, ale také se v určitých

vyhrocených situacích snaží soutěžícího v rámci mezi verbální konfrontace s jednotlivými soutěžícími znejistit.

Moderátoři/porotci užívají v komunikaci se soutěžícími často sarkasmus a diskusní neúprosnost. Soutěžící, na které bubou porotci (či nějaký konkrétní porotce) „hodní“ nebo „zlí“, si moderátoři očividně vybírají podle svých vlastních sympatií. Celá scéna soutěže pak budí dojem, jako by měli porotci v rámci Master Chef Polska definitivně vedoucí úlohu a ostatní soutěžící jsou pak jen vedlejším produktem soutěže. Hlavně jedna z porotců – Magda Gessler – je známá svou nekompromisní polohou, která je pro diváky velmi atraktivní a tvoří jednu z významných složek televizní show Master Chef Polska. Vzrušení z toho, že Gessler, Starmach a Moran dostávají na obrazovkách soutěžící do úzkýc,h je z pohledu diváků pořadu velmi vděčné. Navíc se zde objevují i momenty, které si kladou za cíl diváka dojmout.

Svobodová hovoří o tom, že v interakcích s přítomností dominantního účastníka témata vybírá a mění pouze tento účastník. S ohledem na toto tvrzení se ukazuje, že moderátoři jsou dominantní vůči soutěžícím. Lze si tedy představit stupnici dominance účastníků pořadu, na níž by pomyslnou nejvyšší příčku obsadila Magda Gessler, Ania Stromach a Michel Moran a spodní příčka by náležela soutěžícím. Během analýzy zjistíme, že v určitých situacích někteří soutěžící dominanci moderátorů snižují (např. když se jimi nenechají přerušit) a více se vůči ní prosazují. Také dochází ke kolísání v dominanci: jak mezi jednotlivými soutěžícími, tak i v rámci tohoto dílu mezi jednotlivými moderátory. Každý moderátor je vůči soutěžícímu jinak dominantní a zároveň každý soutěžící se snaží jeho dominanci (s různým výsledkem) regulovat (2015, 53–55).

Televizní show typu Master Chef Polska umožňuje divákům být prostřednictvím obrazovky ve zdánlivě těsném kontaktu se slavnými porotci, ale také prožívat příběhy jednotlivých soutěžících, kterým dá televize možnost, a na základě pečlivého výběru a uvážení originalitou příběhu jim umožní představit se v osobním medailonku, ve kterém o nich mluví i jejich rodinní příbuzní. Sociální rozdíly se tak mezi soutěžícími a divákem, alespoň po dobu vysílání pořadu, vymazávají.

O tom, kdo ze soutěžících na castigu dostane soutěžní zástěru Master Chefa a kdo postoupí do finálové „čtrnáctky“, rozhodne porota. Porota také rozhoduje, kdo z účastníků bude dále postupovat soutěží.

Dominantní pozice porotců v pořadu Master Chef Polska, kdy se je soutěžící snaží zaujmout svými kulinářskými schopnostmi, je jednou z hlavních příčin výjimečného postavení jednotlivých porotců. Výjimečné postavení jim také zajišťuje již vybudovaná image:

Magda Gessler – která v kuchyni boří stará pravidla a na televizi TVN má svůj vlastní pořad *Kuchienne rewolucje*, je expresivní osobnost, umí se velice dobře vyjadřovat, pohotově reagovat a je opravdu velkým soupeřem při jakékoliv diskusi, nicméně v roli autority volí mnohem silnější slova než zbytek poroty.

Anna Starmach – milovnice dobrého jídla a empatická autorka knih *Pyszne...*, ve kterých svými recepty dokazuje, jak jednoduše a levně lze připravit delikátní a chutná jídla.

Michel Moran – specialista na francouzskou kuchyni, v tomto díle se staví do pozice hlavního hlídače časomíry.

Počet porotců je hlavním a výrazným prvkem jejich dominantního postavení, které soutěžícího vždy staví do slabší pozice.

5.2 KOOPERACE A KONFRONTACE V TELEVIZNÍ SHOW

Master Chef Polska je konfrontační soutěž a jako taková je na konfliktní komunikaci založena. Má demonstrovat „nesprávný“ postup vaření či jiná, nová gastronomická témata. Kromě trojice expertů (restauratéři a kuchaři) a přihlášených osob, soutěžících o titul Master Chefa, je zde účasten ještě komentátor – průvodce (nikoli však fyzicky přítomný moderátor!), který uvádí diváky do „děje“.

Tato soutěž patří k pořadům typickým zejména pro komerčně zaměřené (soukromé) televizní stanice. Jde zpravidla o přejímání osvědčených zahraničních formátů, jak jsme uvedli hned na začátku této diplomové práce. V takovémto osvědčeném formátu se účastní soutěžící, kteří ve veřejném prostoru řeší ryze „soukromá“ témata spojená vztahem k vaření. Účastníky této show jsou neškolení mluvčí, kteří vystupují jako profesní zástupci mediálních organizací a prezentují se především jako odborníci na téma gastronomie, nebo tzv. obyčejní lidé, kteří se do podobných pořadů hlásí motivováni buď možností získat

finanční výhru, kontrakt na vydání vlastní kuchařky či se jen dostanou na obrazovky a do podvědomí diváků. Proto také souhlasí s tím, že se v televizi bude prezentovat jejich soukromí a že oni sami mohou být v televizi objekty otevřené kritiky. Komunikace tedy často probíhá ve studiu či pouze v medailonku, v domácím prostředí přihlášených účastníků. Verbální aktivita často doprovází činnost spočívající v přípravě pokrmů, úpravě zevnějšku, práci na zahrádce apod. Výsledky této pseudosoukromé komunikační aktivity jsou pak po dramaturgické úpravě nabídnuty televizním divákům – konzumentům. Televizní stanice TVN neskrývá, že jim jde především o atraktivitu pro diváky, sledovanost, která televizní stanici přináší zisk z reklamy. Jako vysvětlení televizní stanice uvádí, že divák může v podobných pořadech najít analogii své vlastní situace. Komunikační aktivita v Master Chef Polska je nabízena podobně jako zboží a mediální organizace, tedy TVN, se řídí zejména potřebou vytvářet zisk, hledá mezi potenciálními diváky odbytu pro nabízený produkt.

Jaroslav Zima zastává tento názor: aby si divák z rozmanitosti nabízených stanic vybral právě tuto relaci o banálních a každodenních tématech, musí k tomu mít zvláštní důvod. Jednou z možností, jak zvýšit atraktivitu a následně i sledovanost těchto relací, je používání nekonvenčně otevřených komunikačních strategií, v běžné komunikaci negativně hodnocených, založených na záměrném nerespektování konvencí, které zanedbáváním běžných zdvořilostních strategií ohrožují pozitivní i negativní aspekty tváře komunikačního partnera. Moderátoři jsou zástupci mediální organizace (o roli hostitele zde lze hovořit jen s nadsázkou), kteří jako profesionálové musí dodržovat dramaturgický záměr a plnit roli danou konkrétním typem formátu, vytvářet takové situace při komunikaci, v kterých přistupují k vědomým a záměrným útokům na své komunikující partnery. Ve výrazně konfrontačních dialozích se například zvyšuje frekvence prostředků používaných především k hodnocení komunikačního partnera a jeho aktivit, přičemž mluvčí jsou vybízeni k tomu, aby pronášeli především kritická hodnocení. „Protože mluvčímu jde tu zejména o to, aby upoutal a udržel pozornost posluchače, aby přesvědčil a získal toho, s kým hovoří, volí často místo výrazů stylisticky neutrálních výrazy expresivní“ (1961, s. 9).

Svobodová popisuje zástupce mediální organizace při explicitním hodnocení jejich komunikačních partnerů: Programově užívají nevybíravé, výrazně expresivní a poškozující výrazové prostředky, navíc vůči adresátům opomíjejí jakékoli kompenzační strategie. Směrem k partnerovi nevysílají ani neverbální signály (úsměv, gesto rukou

apod.), jimiž by dopad verbálních vyjádření zmírnili. Je otázka, nakolik jsou účastníci reality show Master Chef Polska na tento způsob komunikace předem upozorněni, protože jejich reakce bývají často emocionální, ukazují vysokou míru nepohodlí a poškození. V zásadě jim ovšem nezbývá než takové komunikační jednání přijímat; jednak proto, že svým vstupem do pořadu k němu dali souhlas, a pak také proto, že je to v jejich prospěch – minimálně v upozornění na sebe a zviditelnění se. Otevřené jednání porotců ovšem nemá tak devastující dopad na jejich pozitivní tvář, jaké by nastalo v běžné komunikaci. V jejich případě jde především o naplňování zadané úlohy (2015, 60–101).

6 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU A HODNOCENÍ JAZYKOVÝCH PROSTŘEDKŮ

Cílem této kapitoly naší diplomové práce je ukázat za použití metody CAD, jaká schémata, jaké rysy a struktury jsou přítomny v diskurzu televizní show Master Chef Polska. Čtvrtá, analyzovaná série tohoto pořadu, byla vysílána v září roku 2020 soukromou televizní stanicí TVN PL. Avšak jako zdroj pro naši analýzu slouží 1. díl již zmiňované čtvrté série, který je přístupný, jako spousty dalších dílů, na Youtube.com.

Zaměříme se především na některé aspekty interakce, jako jsou například střídání mluvčích, přerušení promluvy, hodnocení výpovědí, dále potom na vybrané jazykové prostředky (metafora, expresivum, vycpávková a cizí slova) a na povahu mluvy jednotlivých soutěžících.

Jak jsme si již stanovili v kapitole Metodologický rámec, analýzu textu provádíme ve třech stupních. Na prvním stupni bude určena a) foneticko-fonologická sféra zkoumání. Na druhém stupni budeme hodnotit b) lexikálně-sémantickou sféru. Na třetí úrovni analýzy se budeme věnovat c) mimojazykové sféře. Následně v d) dílčím shrnutí, uvedeme tabulku a graf, vycházející z jazykového materiálu zkoumaného rozhovoru.

Kraus říká, že na rozdíl od většiny tradičních teorií, které přisuzovaly tropům a figurám především ozdobnou funkci, zdůrazňují jejich funkci gnozeologickou, tj. „(...) schopnost vytvářet nečekané významové souvislosti a podílet se tak na novém vidění (přepisu) světa“. Tzv. **stylová aktualizace** se již u tropů a figur nahrazuje procesy automatizace, tzn. „(...) že význam původně přenesený se stává běžným, lexikalizuje se“ (2017).

Vzhledem k tomu, že je téma formálních jazykových prostředků velmi obsáhlé, rozhodli jsme se vypracovat přehlednou strukturovanou tabulku, užitečnou pro potřeby této diplomové práce. Nicméně tato tabulka nenahrazuje obsáhlejší definice hlavních jazykových prostředků. Tabulka, vysvětlující jazykové jevy, je přílohou č. 1 této práce a může samostatně sloužit i jako přehledový materiál pro studenty základních či středních škol. V tabulce vycházíme z populárně naučné publikace *Poetika* Josefa Hrabáka (1977),

dále z publikací *Úvod do studia literatury a interpretace díla* Aleše Hamana (2004) a *Úvod do studia literární vědy* Eduarda Petrů (2000).

V kapitole Metodický rámec této práce, jsme si stanovili podmínky. Ty byly stanoveny pro zjednodušení, a možnost vytvoření obecně platného schématu, které bude užitečné pro celou naši práci.

Transkripci analyzovaného záznamu jsme zapisovali podle manuálu Kaderky, Svobodové v *Jazykovědných aktualitách* (2006, s. 18–51).

NÁZEV POŘADU: Master Chef Polska

DATUM VYSÍLÁNÍ: září 2020

KANÁL: TVN

STOPÁŽ: 64 minut

ÚČASTNÍCI:

MG = Magda Gessler, moderátorka

AS = Ania Stomach, moderátorka

MM = Michel Moran, moderátor

KŁ = Jakub Łukaszczak, soutěžící

KB = Katarzyna Byczko, soutěžící

RS = Rafał Sarnowski, soutěžící

MT = Marta Trzasańska, soutěžící

AK = Adam Kozanicki, soutěžící

PG = Piotr Gudek, soutěžící

ICz = Izabela Czyszczon, soutěžící

UP = Urszula Pomorska, soutěžící

GG = Grzegorz Gołda, soutěžící

JG = Janina Górnicka, soutěžící

6.1 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 1 – KUBA ŁUKASZONEK

KUBA ŁUKASZONEK (21)

student dietetyki

KŁ: [...] Złapałem fartuch i myślę/ że to jest bardzo jasna rzecz/ więc **będę wałczyć**↓ [...] Ja tańczę, śpiewam, **trząsam po kuchni** i to wszystko na bosaka// **Kapcie to zubo**↓ Ja tak po prostu gotuję w domu↓ Tam często jestem na bosaka/ więc stwierdziłem/ że dlaczego mam nie gotować i w Master Chefie tak jak w domu↓ [...] to **żiri**// niestety będę musiał wejść w butach/ no bo trochę **nie wypadł jak w parale** na bosaka przed szanowne **żiri**. Jakby nie ukrywać no... **na masara**↓ [...] Jak się otworzyli drzwi/ i zobaczyłem **żiri**// jest Magda// zaraz **wzrokowo** Magdaly jest **Mišel**/ i jeszcze kawałek jest pani Ania i jest po prostu coś pod tym o Jezus Maria/ zaraz będzie **pogrom!**

MM: co przygotowałeś dla nas↑

KŁ: przygotowałem dla państwa polędwiczkę wieprzową nadziewaną żurawiną w **sł...** w półsłodkim winie↓ do tego delikatny kremowy sos na bazie kurek i suszonych grzybów↓ młodą marchewkę karmelizowaną na miodzie wielokwiatowym i na deser krem gruszkowo-pietruszkowy s płatkami bratków i migdałami↓

MM: a myślisz/ że za chwile żałuję tego fartucha↑

KŁ: wątpię↓

MM: to masz piec minut/ żeby udowodnić/ że nie będę żałował↓

AS: mnie bardzo interesuje ten mus z gruszki i pietruszki

KŁ: czy musem bym go nie nazwał/ to bardziej taki krem z taką delikatną posmakiem pietruszkowym↓

MM: a wiesz się boję/ że ktoś mówi delikatnie/ często jest bez smaku↓

KŁ: delikatnie nigdy nie znaczy bez smaku/ delikatnie znaczy przyjemnie proszę **Šefa**↓

MM: zobaczymy ↓

MG: ale ci odpowiedział↑

MM: jak mówisz do mnie↑

KŁ: proszę **Šefa** ↓

MG: widzisz/ jak cię szanuje↑ mnie nikt tak nie powiedział↓

KŁ: pani jest **królowa/ no nie oszukujmy się**↓

MG: **ha** ja zapomniałam/ przepraszam

MM: a Ania↑_

AS: a ja↑

KŁ: **księżniczka** też musi być jakaś/ każdy ma swój (?)/ wiadomo

AS: **przepięknie** nas tutaj nazwałś/ ale powiedz mi po co ci

Master Chef↑

KŁ: po co mi Master Chef↑ ja osobiście chcę spełnić swoje marzenie/ chcę rozpocząć swoją przygodę z profesjonalną kuchnią↓

AS: to idź do kuchni↓

KŁ: szczerze mówiąc pani Aniu/ żadna kuchnia nie zapewni mi takiego poziomu ani takie wrażenie/ jak ten program

MM: o

MG: (tleská) no widzicie↑

MM: dziesięć [...] **czł...** o

KŁ: zapraszam, smacznego↓

AS: jeszcze się nie ciesz/ jeszcze nie spróbowałam

KŁ: **martwa cisza**, zero uśmiechu/ **zero mrugnięcia**/ cokolwiek/ **nic** po prostu **nic**↓ Ja już w środku po prostu się rozpadł na **kawałki**↓ No nie no/ jest **lipa** no coś jest nie słone/ nie wiem mięso jest zimne/ marchewki są zimne/ nie smakuje jej↓ Po prostu **totalna panika** się we mnie zrodziła↓ Podchodzi Magda↓ Och **ciśnienie** po prostu **tysiąc na pięć set** Ręce to miałem tak

mokre, że mógłbym normalnie nie **wizować młoty**↓ **Chwila, chwila**
spokoju/ **od skapnałem**↓

MM: to jest sos↓

KŁ: kremowy/ taki chciałem/ żeby był/ to sos tak↓

MM: ty wiesz/ że jesteś jeden wyjątek tutaj dzisiaj/ każdy
tutaj który gotuje coś dobrego dostanie fartuch/ a ty
ryzykujesz/ że zabieramy fartuch/ będziesz jedyny↓

KŁ: to jest moment/ w którym słyszałem **tylko, i wyłącznie**
bycie swojego serca↓ A moje **serce dudniło jak tatarskie bębny**/
dosłownie↓

MG: podejdziesz do mnie↑ **strasznie** nas zaskoczyłeś↓ **strasznie**
dziecięca kuchnia↓ oddaj fartucha↓ przepraszamy↓ no/ musimy
być sprawiedliwy↓

KŁ: naprawdę **się nie poddam**/przyjadę za rok w takim razie/
Skoro tak się stało/ świat się nie kończy/ no do tej pory
przeżyłem to i przeżyje przez kolejny czas// tak↑ **Dziecięca**
kuchnia//

Dziecięca kuchnia[...]

MM: Magda// dla czego zebrałaś mu ten fartuch↑ Spróbowałaś to
jedzenie↑ To jest smaczne/ to jest **bardzo fajne**↓

AS: bardzo smaczne↓

MG: dostał **szczęście**/ **musi ją...**/ to **szczęście** docenić

AS: Magda/ ale...

MM: no to daj mu ten fartuch↓

MG: no przeczesz tak chcę zrobić↓

AS: na początku odbierasz a potem dajesz↑

MM: ale co ty robiłaś↑

MG: je trzeba trochę trzymać młodych ludzi jakieś dyscyplinie/ szacunk- to **królowej, królowa** daje i zabiera/ tak↑

MM: no to idziemy/ Ania↑

AS: idziemy/ **księżniczka, królowa** i **šef**↓

MM: tak skoro ty odebrałaś masz oddać mu↓

MM: gdzie jesteś/ Kuba↑

MG: słuchaj// musisz docenić to co dostałeś// za łatwo/ **więc teraz...**

KŁ: **dziękuję, dziękuję, dziękuję, dziękuję** pani Magdo/ do zobaczenia

MG: **genialny** jest↓

a) foneticko-fonologická sféra

Hned na první poslech je specifickým rysem Kuby Ł. nezaměnitelně jemná, ale chlapecká barva hlasu neboli témbr. Protože je Kuba Ł. dost mladý, užívá slovosled i výrazy explicitně moderní. Neologismy a kreativní slovní spojení se u něj projevují přirozeně, nepůsobí tedy, že by se snažil hrát nějakou roli před kamerami. Působí na diváky cílevědomě, ale přitom velmi příjemně.

KŁ: **trząsam** po kuchni i to wszystko na bosaka,

KŁ: Kapcie to **zubo**, nie wypadają jak w **parale**, no... na **masara**

Dynamičnost promluvy je zajištěna vysokou frekvencí sloves, podstatných a přídavných jmen. Oční kontakt s divákem navazuje a udržuje soutěžící Kuba Ł. v případech, kdy se sám přímo na kameru představuje či komentuje své pocity, které měl v jednotlivých fázích argumentace s porotou.

KŁ: *martwa cisza, zero uśmiechu, zero **mrugnięcia**, cokolwiek, **nic** po prostu **nic**! Ja już **w środku po prostu się rozpadł na kawałki**. No nie no, jest **lipa** no coś jest nie słone, nie wiem mięso jest zimne, marchewki są zimne, nie smakuje jej! Po prostu **totalna panika** się we mnie zrodziła. Podchodzi Magda.*

*Och ciśnienie po prostu tysiąc na pięć set. Ręce to miałem tak mokre, że mógłbym normalnie **nie wizować młoty!** **Chwila, chwila** spokoju, **od skapnałem.***

Michel Moran se snažil svými otázkami a neverbálním sebevědomým projevem znejistit soutěžícího Kubu Ł.

MM: *a myślisz/ że za chwile żałuję tego fartucha?*

KŁ: *wątpię.*

MM: *to masz piecz minut, żeby udowodnić, że nie będę żałował!*

MM: *a wiesz się boję, że ktoś mówi delikatnie, często jest bez smaku.*

KŁ: *delikatnie nigdy nie znaczy bez smaku, delikatnie znaczy przyjemnie proszę **Chefa.***

MM: *zobaczymy*

MM: *to jest sos?*

KŁ: *kremowy, taki chciałem, żeby był, to sos tak.*

MM: *ty wiesz, że jesteś jeden wyjątek tutaj dzisiaj, każdy tutaj który gotuje coś dobrego dostanie fartuch, a ty ryzykujesz, że zabieramy fartuch, będziesz jedyny!*

Magda Gessler pronáší své hodnocení rázně a zvýšeným tónem hlasu, vyvolává zde až zbytečně napjatou situaci. Emočně vypjatou atmosféru dokresluje i dramatická hudební kulisa.

MG: *Podjedziesz do mnie? **Strasznie** nas zaskoczyłeś, **strasznie** dziecięca kuchnia, oddaj fartucha, przepraszamy no, musimy być sprawiedliwy.*

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejbohatší vrstvu z lexikálně-sémantické sféry tvoří expresiva, zvláště potom epizeuxis a anafora. Kulba Ł. se pokaždé snažil své myšlenky a postupy vysvětlit co nejpřesvědčivějším způsobem.

KŁ: po co mi Master Chef? Ja osobiście chcę spełnić swoje marzenie, chcę rozpocząć swoją przygodę z profesjonalną kuchnią.

AS: to idź do kuchni!

KŁ: szczerze mówiąc, pani Aniu, żadna kuchnia nie zapewni mi takiego poziomu ani takie wrażenie, jak ten program.

Další skupina sdružuje slova, která ilustrují tvoření nových slov v polštině a která jsou svědectvím autentické mluvy v různých společenských sférách.

KŁ: *delikatnie nigdy nie znaczy bez smaku, delikatnie znaczy przyjemnie proszę **Šefa**.*

Michel Moran má svůj specifický projev, který se dá zařadit mezi lexikálně- sémantická expresivita, slovní vatu nebo emocionálně aktualizovaná slova.

MM: o

MG: (tleská) no widzicie↑

MM: dziesięć [...] **czł...** o

- terminy

KŁ: polędwiczka wieprzowa nadziewana żurawiną w półsłodkim winie, delikatny kremowy sos na bazie kurek i suszonych grzybów, młoda marchewka karmelizowana na miodzie wielokwiatowym, krem gruszkowo-pietruszkowy s płatkami bratków i migdałami

c) mimojazyková sféra

Následující příklad demonstruje situaci, kdy moderátorka Ania Stromach měla snahu soutěžícího doplnit, Kuba Ł. ji opravil, neboť se z odborného hlediska vyjádřila nepřesně.

AS: mnie bardzo interesuje ten **mus** z gruszki i pietruszki

KŁ: czy **musem** bym go nie nazwał, to bardziej taki krem z taką **delikatną**... posmakiem pietruszkowym

Moderátor Michel Moran, ač se snažil v první části znejistit mladého kuchaře, se na konci staví na jeho stranu proti moderátorce Magdie Gessler.

MM: Magda, dla czego zebrałaś mu ten fartuch? Spróbowałaś to **jedzenio?** To jest smaczne, to jest **bardzo fajne!**

AS: bardzo smaczne!

MG: dostał **szczęście**, musi **ją**...to **szczęście** docenić.

MG: je trzeba trochę trzymać młodych ludzi jakieś dyscyplinie, szacunk- to **królowej**, **królowa** daje i zabiera, tak!

Při uspořádávání myšlenek se komunikanti dopouštěli nejrůznějších přereků, které jsme rozdělili na uvědomělé a neuvědomělé podle toho, zda si dotyčný komunikant uvědomil/neuvědomil vyslovený přerek a zda se případně dokázal sám opravit, či nikoliv. Takový způsob opravy nazýváme **autokorekcí**.

- přereky uvědomělé

KŁ: *polędwiczkę wieprzową nadziewaną żurawiną w sł- w półsłodkim winie*

- přereky neuvědomělé

KŁ: *krem z taką **delikatną**- posmakiem pietruszkowym*

MG: *szacunk- to królowej, królowa daje i zabiera*

- kooperace mezi komunikanty

MM: to jest sos?

KŁ: ...kremowy, taki chciałem, żeby był, to sos tak.

Kuba Ł. dal jednotlivým porotcům přezdívku, přičemž začal u Michaila Morana, kterého zdvořile oslovil jako šéfa. Zbylé porotkyně se toho hned chytly, a když měly nastolené téma, nechaly se Kubou Ł. nazvat i dámami. Magda Gessler je královna a Ania Stromach princezna. Tím se Kuba Ł. zdvořile snažil získat si porotu na svoji stranu.

- sociální chování

MG: *ale ci odpowiedział*

MM: *jak mówisz do mnie?*

KŁ: *proszę **Chefa***

MG: *widzisz, jak cię szanuje, mnie nikt tak nie powiedział*

KŁ: *pani jest **królową** no nie oszukujmy się*

MG: ***ha**, ja zapomniałam, przepraszam*

MM: *a Ania?*

AS: *a ja?*

KŁ: ***księżniczka** też musi być jakaś, każdy ma swój (?) wiadomo*

AS: *przepięknie nas tutaj nazwałś, ale powiedz mi po co ci Master Chef?*

Pro Kubu Ł. je charakteristická dynamičnost komunikátu, která je zajištěna vysokou frekvencí sloves, podstatných a přídavných jmen.

- odlehčení tématu, prostor pro pousmání

KŁ: *to jest moment, w którym słyszałem **tylko, i wyłącznie** bycie swojego serca. A moje serce dudniło jak tatarskie bębny, dosłownie.*

Kuba Ł. je v soukromí a mluví jen k divákům. Statečně bojuje s tím, co mu Magda řekla. Snaží se optimisticky si to v hlavě obhájit.

KŁ: *naprawdę **się nie poddam**, przyjadę za rok w takim razie. Skoro tak się stało, świat się nie kończy, no do tej pory przeżyłem to i przeżyje przez kolejny czas, tak!*

Magda má ze své podstaty, zdá se, ráda vyhrocené situace, a proto se tak zachovala. Nebylo v tom zcela jistě proti soutěžícímu nic osobního.

V dialogu s porotcem Kuba Ľ. působí sebevědomě a vyrovnaně, ale když je sám a mluví jen na kameru, je velmi nervózní a nejistý.

Magda se však rozhodla, že uměle vytvoří konflikt kvůli tomu, že Kuba Ľ. na začátku dílu chytil soutěžní zástěru. (Michel M. hodil mezi sto soutěžících zástěru, snad kvůli vyvolání ještě větších emocí). Právě kvůli tomu se snaží Kubu Ľ. rozhodit.

Artikulaci jednotlivých slov lze označit za docela pečlivou a zřetelnou. Porotci umí velice dobře pracovat s klesavou a stoupavou intonací, frázování řeči odpovídá mluvnímu tempu. Při formování myšlenek se porotci dopouštějí prodlužování koncových slabik a předložek, na něž kladou příliš silný důraz (patrně z důvodu rozvahy nad strukturou výpovědi).

d) dílčí shrnutí – tabulka a graf

Rozprava probíhala dynamicky a přesně tak, jak se od reality show očekává. U komunikantů docházelo jen k drobným jazykovým neobratnostem či k běžným řečovým zlovykům. Kladně hodnotíme vzájemnou interakci v řeči, v níž jen minimálně docházelo k přerývům.

Co se týká tvarosloví, všichni komunikanti používali nadbytek hyperbol a také anafor, epifor či epizeuxí. U Kubu Ľ. jsme dále zaznamenali vysoký podíl emocionálně zabarvených slovních spojení.

Ze syntaxe lze uvést, že při kladení dotazů soutěžícímu porota většinou používala **elipsu** predikátu. Kuba Ľ. se obvykle dopouštěl opakování týchž slov, což vedlo k narušení větné skladby a k znemožnění plynulosti řeči.

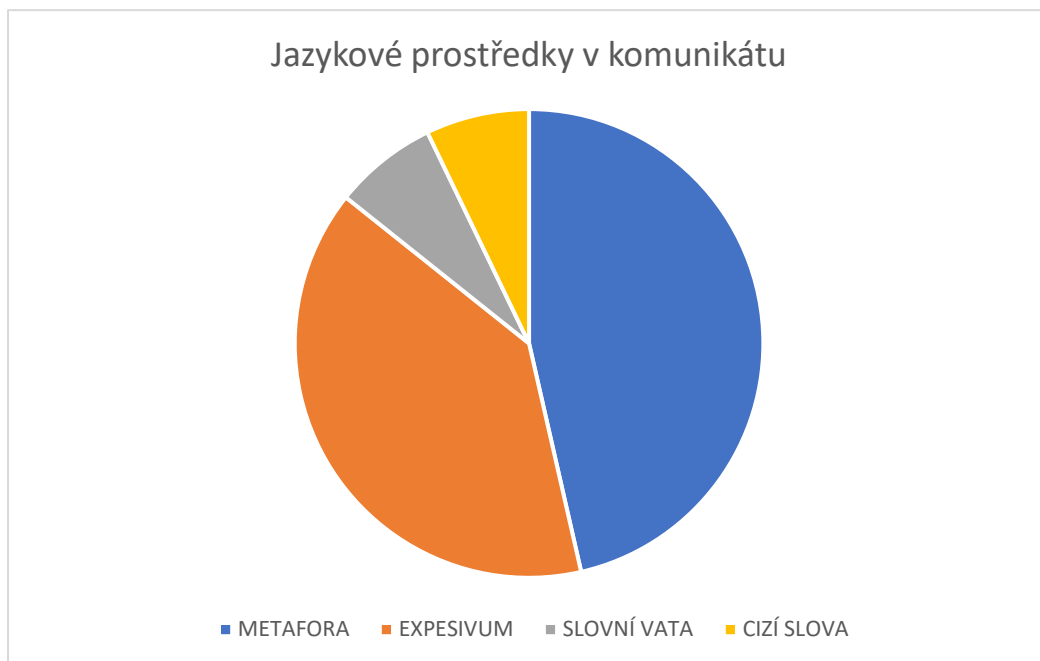
V lexikálně-sémantické rovině jsme zaznamenali nečekaný nárůst expresivity. Mnohohrstevnatou skupinu zastupovaly také básnické figury, obzvláště metafory jako apoziopese a epiteton.

Pozoruhodným okamžikem byly mimojazykové situace, při nichž docházelo k náhlým pronikavým změnám v chování účastníků komunikace. Jmenovitě u Magdy Gessler, která

se snažila uměle vyvolat napjatou situaci, když neprávem zhodnotila pokrm jako neadekvátní.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Kuba L.
Metafora	
Apoziopce	Magda ale...; więc teraz...; musi ją... to szcędźcie docenić;
Oxymóron	martwa cisza,
Tautologie	tylko i wyłącznie
Hyperbola	pogrom, totalna panika; strasznie nas zaskoczyłeś strasznie dziecięca kuchnia;
Sarkasmus	/
Epiteton/Přirovnání	w śródku po prostu się rozpadł na kawałki, Ręce to miałem tak mokre, że mógłbym normalnie nie wizować młoty, żeby nie wypadal jak w parale, Kapcie to zubo,
Expresivum	
Expresivum	będę walczyć, trząsam po kuchni, na masara, od skapnąłem, bardzo fajne jedzenie, genialny
Deminutiva	/
Augmentativa	strasznie
Vulgarismy	/
Epizeuxis/Anafora	nic, nic; Chwila, chwila; Dziecięca kuchnia, Dziecięca kuchnia;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	ha; o
Slovní vata, vycpávková slova	/
Emocionálně aktualizované slovo	/
Cizí slova	
Cizí slova	jury, Michel

Tabulka č. 1: Užití jazykové prostředky

Graf č. 1: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 13/28 metafor, 11/28 expresiv, 2/28 slovní vaty a 2/28 cizí slova.

6.2 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 2 – KATARZYNA BYCZKO

KATARZYNA BYCZKO (31)

właścicielka gospodarstwa rolnego

KB: Nie jestem **wykuchaną/ wydmuchaną dziewczynką**// Mam silną osobowość/ ale potrzebuję kogoś/ **kto mnie weźmie za łeb**/ i powie: „**kurwa** Kaśka/ ma być tak i tak” ↓
Mam nadzieję/ że w Master Chefie poznam również męża// No ponieważ ma (Master Chef) myszkę dużą oglądalność/ więc nie ma możliwości/ żeby ktoś mnie nie **wyhaczył**/ tak↑

Chyba nie murzę za dużo mówić/ bo wystarczy na mnie spojrzeć/ tak↑

Lubię naturę/ no i generalnie wiem/ że wieś/ to moje miejsce↓
Nigdy nie miałam czegoś takiego/ jako **kompleks dziewczyny ze wsi/ wieszniary**/ jak to mówią↓ Mogę powiedzieć/ że jestem urodzoną rolniczką↓ Prowadzę z rodzicami razem gospodarstwo rolne// mamy 250 ha/ uprawiamy pszenicę głównie/ rzepak/ no i kukurydzę // [...]

Chcę pokazać w programie/ że oprócz tego/ że świetnie gotuję/ jestem **superfajną babką**.

MM: dzień dobry/ **kvín of d kičn**↑ tak jest prawda↑

KB: tak↓

MM: dobrze/ wiesz/ że tę pięć minut ci już zaczynały↓

KB: **okej**/ działałam w takim razie↓

MG: co to jest↑

KB: to jest pierś kacza↓

MG: i do **kaczk-** będzie co↑

KB: i do kaczkki zrobiłam swoją wersję pierogów z masłem orzechowym z serem ricotta/ **troskę** to podrasowałam/ że tak powiem rozmarynem i z kurką cytrynową/ żeby nie było zbyt mdło// i do tego przygotowałam sos gruszkowo-maślany z *čili*/

i do dekoracji będą buraczki/ które były duszone w winie i w occie balsamicznym↓

KB: Chciałam bardzo podać królika/ ponieważ mieszkam na wsi i mamy swoje króliki/ natomiast mój tato ma **długi język** i nie chciałam/ żeby wiedział/ że startuje w *Master Chefię*/ tak go poprosiłam/ żeby mi zabił królika/ bo znajomym chcę przygotować kolację/ to powiedział: „nie ma opcji/ królik będzie w niedzielę na obiad!” Więc musiałam poprosić mamę/ żeby zabiła mi kaczkę↓ (smích)

MG: króliki wszyscy strasznie kochają↑

KB: a co ja zrobię/ że ja lubię nasze polskie_

MG: króliki

KB: króliki/ kaczki/ drób//

MM: **okej** dziesięć [...] (smích)// ale zadowolona jesteś, co to jest tam↑

KB: a to moja **krześnica** jest ze mną, siedmioletnia

(?)zrobiła jednego kwiatka/ natomiast w przerwie stwierdziła/ że reszcie komisji będzie przykro i zrobiła kolejne dwa↓// I poprosiła/ żeby po prostu przekazać komisji↓

MG: **fantastyczne**↑

MM: no dobrze/ zaraz zobaczymy czy/ czy jesteś **kvín of d kičn**

KB: zapraszam↓

AS: a kto pierwszy się odważy↑

KB: nie wiem/ czy to dobrze/ że pani nic nie mówi↓ Mam nadzieję, że się pani **delektuje**↓

MG: który dla mnie↑

KB: ma pani prawo wyboru↓

MG: **no cuś**↑

MM: piękne↑

KB: zapraszam↓

MM: to skoro zapraszasz// jestem↓

KB: smacznego↓

KB: kwiatka pani zapominała↑

AS: **mamma mia**↑ jakż mogłam zapomnieć/ ja uwielbiam kwiatki/
dziękuję↓

MM: słuchaj czapka naprawdę pasuje ci// jesteś piękna z tę
czapką// ale przede wszystkim/ że dzisiaj byłaś prawdziwa
kvín of d kičn to jest **znakomity/ gut džop/ dobra robota**↓

KB: dziękuję↓

MG: moja **ukochana** kaczką wreszcie smakowała kaczką i nic jej
nie przeszkadzało/ tylko że wszystko jej pomagało/ także **moje
brawa** proszę pani↓

AS: ja mam w kuchni swoje ulubione słowo **pyszne**/ to byka
pyszna kaczką/ **pyszne @ pierożki/ pyszne buraczki/ ty** jesteś
pyszna↓ // Bardzo ci dziękuję/ bardzo duże **tagi** i do tego
kwiatki/ zapraszam↓ do Master Chefa↓

MG: a to jest dla **cieeebie**↑ no **absolutnie**↑ //idziemy do Hani

a) foneticko-fonologická sféra

Katarzyna B. má ve svém medailonku až nebyvale sebejistý projev a nedbalou výslovnost. Nicméně před porotou jako by se stáhla a začala se soustředit jen na své vaření a svůj projev před kamerou. Artikulace Kasi B. byla místy nezřetelná vlivem tzv. polykání slabik; frazeologismy, idiomy a slovními spojeními vysvětlovala své myšlenky.

V hláskoslovné rovině se Katarzyna B. přibližovala běžné mluvě odpovídající prostě-
sdělovacímu stylu. Frekventovanými jevy byla expresiva, deminutiva i argumentativa.

KB: Nie jestem **wykuchaną, wydmuchaną dziewczynką**. Mam silną osobowość, ale potrzebuję kogoś, kto mnie **weźmie za łeb** i powie: „**kurwa** Kaśka, ma być tak i tak”

KB: No ponieważ ma (Master Chef) myszkę dużą oglądalność, więc nie ma możliwości, żeby **ktoś mnie nie vyhaczył**, tak? Nigdy

nie miałam czegoś takiego, jako **kompleks dziewczyny ze wsi - wieszniary**, jak to mówią

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejbohatší vrstvu z lexikálně-sémantické sféry tvoří termíny, expresiva, zvláště potom epizeuxis a anafora, viz výše. Katarzyna B. se pokaždé snažila své myšlenky vysvětlit co nejatraktivnějším způsobem za použití humoru nebo idiomů. Soutěžící Katarzyna B. má velmi sebevědomý projev, hraničící až s ignorováním maxim skromnosti.

- termíny

KB: persz kacza, i do kaczkii zrobiłam swoją wersję pierogów z masłem orzechowym z serem ricotta **troskę** podrasowana rozmarynem i kurką cytrynową, sos gruszkowo-maślany z *chilli*, buraczki w winie i w occie balsamicznym

- expresiva

KB: Chcę pokazać w programie, że oprócz tego, że świetnie gotuję, jestem **superfajną babką**.

c) mimojazyková sféra

Během takřka desetiminutové diskuse doprovázely komunikanty nenadálé okolnosti, s nimiž se museli vyrovnat (např. papírové květy od Katarzyniny kmotřenky Hani, které vyrobila pro celou porotu).

MM: okej dziesięć [...] (smích) ale zadowolona jesteś, **co to jest tam?**

KB: a to moja **Krześnica** (chrześniaczka) jest ze mną, siedmioletnia

(?)zrobiła jednego kwiatka, natomiast w przerwie stwierdziła, że reszcie komisji będzie przykro i zrobiła kolejne dwa. I poprosiła, żeby po prostu przekazać komisji.

MG: **fantastyczne**

Za Haniou se pak celá porota vydala pozdravit ji a Magda jí podepsala i sádru na ruce jako symbolické gesto.

Někteří mluvčí vzdorovali zpětnou autokorekcí, mlčky přeřeky přešli, a proto je nepovažujeme v promluvě za výrazně rušivý element.

- přeřeky neuvědomělé

MG: *i do kaczk- będzie co*

KB: *krześnica* (chrześniaczka)

- kooperace mezi komunikanty

KB: a co ja zrobię, że ja lubię nasze polskie...

MG: króliki

KB: króliki, kaczki, drób

- sociální chování

MM: no dobrze, zaraz zobaczymy czy, czy jesteś *kvín of d kičn*

KB: zapraszam

MM: słuchaj czapka naprawdę pasuje ci, jesteś piękna z tą czapką, ale przede wszystkim, że dzisiaj byłaś prawdziwa *kvín of d kičn* to jest *znakomity, gut džop, dobra robota.*

KB: dziękuję

- odlehčení tématu, prostor pro pousmání

KB: Chciałam bardzo podać królika, ponieważ mieszkam na wsi i mamy swoje króliki, natomiast mój tato ma **długi język** i nie chciałam, żeby wiedział, że startuję w *Master Chefię*, tak go poprosiłam, żeby mi zabił królika, bo znajomym chcę przygotować kolację. To powiedział: „nie ma opcji/ królik będzie w niedzielę na obiad!” Więc musiałam poprosić mamę, żeby zabiła mi kaczkę. (smích)

d) dílčí shrnutí, tabulka a graf

Na začátku se Kasia B. představuje sama. Sedí před kamerou a divákům u obrazovek se během jejího projevu zobrazují záběry z jejího života na vesnici, kde má s rodiči hospodářství. Vzhledem k tomu, že do soutěže nepřijela jen soutěžit o titul Master Chefa, ale také se s někým seznámit, celý medailonek si nechala televizí připravit přesně na míru.

V určité chvíli, v medailonku, nám přišlo, že Katarzyna B. jako by zapoměla, že v soutěži jde primárně o vaření, a jako by si vedla svou seznamku určenou televizním divákům. Na druhou stranu rozumíme tomuto postoji, protože soutěžící svou sebe prezentací přímo i nepřímo mluvila o jídle.

KB: Mogę powiedzieć, że jestem urodzoną rolniczką. Prowadzę z rodzicami razem gospodarstwo rolne, mamy 250 ha, uprawiamy pszenicę głównie, rzepak, no i kukurydzę [...]

Katarzyna B. bavila porotu zajímavým a vtipným příběhem, jak dospěla k výběru nabízeného soutěžního pokrmu

Michel odpočítával zbylý čas pro soutěžící a zároveň upozorňoval na papírové tulipány. Papírové květiny byly původně myšleny jen pro Magdu, ale jejich tvůrkyně se potom rozhodla udělat květiny pro celou porotu.

Diskuse v nás zanechala příznivý, dobrý dojem. Komunikanti si neskákali vzájemně do řeči, mluvili uměřeně věku a tomu odpovídal i repertoár jazykových prostředků. Až na několik výjimek se všichni čtyři komunikanti po celou dobu rozhovoru drželi mezní hodnoty spisovného jazyka, avšak o naprosto spisovnou polštinu nešlo. Hlavně když se soutěžící v úvodu představovala v medailonku. Tam chtěla nejspíš zaimponovat budoucímu partnerovi. Partnera si chtěla najít právě prostřednictvím účasti v reality show Master Chef Polska.

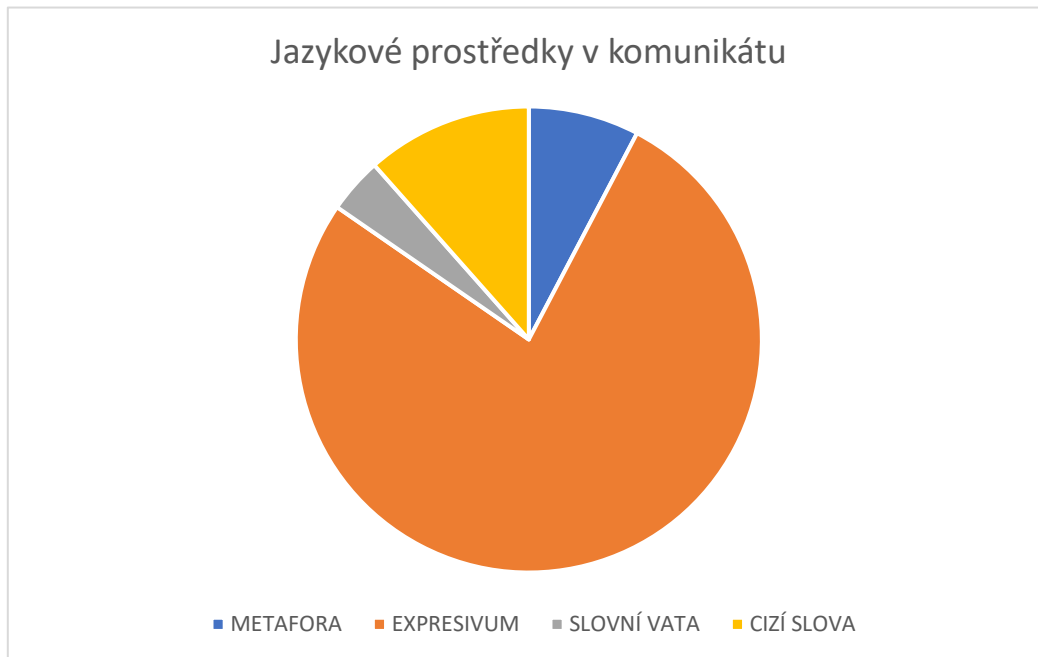
Z našeho pohledu soudíme, že moderátoři byli do značné míry umírnění, myslíme si, že kvůli tomu, že soutěžící přišla podpořit malá holčička, což se mimo jiné graficky projevilo na prepisu rozhovoru a následně i na rozboru jazykových prostředků.

Všichni porotci svým vlastním originálním způsobem chválí Katerzynu B. Magda G. jí předává soutěžní zástěru. Všichni udržují pozitivní atmosféru smíchem. A ještě, jako vstřícné gesto, jdou pozdravit Haniu, od které dostali papírová kvítka pro štěstí.

Stylizace myšlenek se utváří vlivem okamžitého hledání správného slova, což se v mluvené komunikaci projevuje neutříděnými jazykovými prostředky, opakováním týchž segmentů slov a nejvíc hezitací. Tento proces utváření promluvy spatřujeme výrazněji u poroty než u soutěžící, která i přes velkou nervozitu, se kterou bezesporu musela bojovat, situaci zvládla plynulým projevem, navíc ještě s rozesmáváním poroty.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Katarzyna B.
Metafora	
Apoziopese	kaczk-
Oxymóron	/
Tautologie	kompleks dziewczyny ze wsi - wieszniary,
Hyperbola	/
Sarkasmus	/
Epiteton/Přirovnání	/
Expresivum	
Expresivum	wyhaczył, wieszniary, superfajną, fantastyczne, znakomity, dobra robota, ukochana, moje brawa, pyszne, tagi, absolutnie
Deminutiva	dziewczynką, pierożki, buraczki, kwiatki,
Augmentativa	wykuchaną, wydmuchaną, babką,
Vulgarismy	kurwa
Epizeuxis/Anafora	pyszne, pyszna, pyszne, pyszne, pyszna;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně- expresivita	sémantická /
Slovní vata, vycpávková slova	eeee
Emocionálně slovo	aktualizované Aaale, cieeebie
Cizí slova	
	Queen of the kitchen, okay, good job

Tabulka č. 2: Užití jazykové prostředky

Graf č. 2: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

Z grafu jsou patrné 2/28 metafory, 20/28 expresiv, 1/28 slovní vata a 3/28 cizí slova.

6.3 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 3 – RAFAŁ SARNOWSKI

RAFAŁ SARNOWSKI (44)

przedstawiciel handlowy

RS: **uelkam/ aproposito/ aproposito/ aproposito...**//ktoś mi wino zabrał↓
Kręci mnie to/ **kręci** mnie sama kuchnia↓// Nie wiem// jedzenie/
smaki/ ja kocham jeść↓ Ciasto francuskie/ robione
własnoręcznie od podstaw samych↓

RS: Dobry wieczór państwu↓/ witam państwa **bardzo serdecznie**↓//

MG: Ja **bardzo serdecznie** pana chcę zapytać/ gdzie pan mieszka↑

RS: A ja tak się zdarzyło/ że mieszkam w Łomiankach pani Magdo//

MG: A gdzie ja mieszkam↑

RS: Pani mieszka w Łomiankach↓

MG: (smích) myślałam/ że to jest tajemnica↑

RS: musiałem do programu przyjechać/ żeby_

MG: żeby **sąsiadkę poznać**↓ (smích)

RS: **sąsiadkę poznać** no↓

MM: znamy motywację/ dlaczego jesteś na *Master Chefa* dzisiaj↑

RS: dobra wiecie co↑

MM: no↑

RS: **całkowita błąda**↓

MG: to znaczy↑

MM: jaka co jest↑

RS: No nic/ będzie po prostu **uelington** z pióra z groszkiem/
ale nie będzie cebuli/ bo po prostu patelni na wózek nie
zapakowałem↓

MG: ale Magda się cieszę/ ja nie znoszę **ce- konfitury z cebuli**↓

RS: coś tak czułem↓ ta patelnia nie przez przypadek↓
//słuchajcie no/ tak ktoś chciał/ żebym tej patelni nie wziął/
no przez to specjalnie mi nikt nie wziął/ nie↑Nie schował
tego↓

MG: a jakie ciasto francuskie↑Sam robiłeś↑

RS: pierwszy raz w życiu↓

MG: robiłeś sam↑bardzo dobrze/ jestem ciekawa↓

RS: Bo tak sobie pomyślałem/ że jak nie źle wyjdzie ta
polędwica/ to ciasto takie kupne ze sklepu/ to może być też
niespecjalnie dobrze odebrane↓ //

RS: jajciuuu↓ nieee wiem/ jak to ułożyć no dobra↓

MG: jedzcie jeden kawałek↓bo nas jest trójka↓

RS: każdy po kawałku↑

MG: tak!

MM: cztery/ trzy/ dwa/ jeden i stop↓

MG: a jaki sos byś dał ty **Mišel** do tej polędwicy **uelington**↑(?)

RS: wiecie, jak myślałem↑ Chciałem rozpuścić czekoladę w
kąpieli wodnej_

MM: nie↓

MG: **chwalić swoje boga**↓(?)

RS: no to dobrze/ że nie zdażyłem↓

MM: no widzisz i to↑

MG: **ZNAK**↓

RS: i to są śmiechy↑To nie są śmiechy↓

MM: to nie są śmichy/ ja poważnie mówię to/ oczywiście/ że
tak

RS: no i dzięki↓

RS: Fajne danie efektowne↓ / ale jak jest dobry kawałek
polędwicy/ to chyba ciężko go zepsuć↓

MM: piękny kolor

MG: zadowolony↑

RS: nie jadłem tego/ dlatego nie wiem↓

MG: niech pan spróbuje mięsa↓

RS: **dziękuję** za wspólny posiłek↓ **dziękuję**↓

MG: ja mówię↓

MM: słuchaj/ polędwica jest **doskonała**/ **stopy** wysmażenia akurat ja uwielbiam/ to było pyszne/ dla mnie tak↓

RS: dziękuję bardzo↓

AS: zasługuje pan na **duże słowa uznania**/ dla tego/ że nie mieliśmy tutaj domowego ciasta francuskiego w takiej formie/ z tak dobrze upieczonym mięsem/ dla mnie tak↓

RS: dziękuję uprzejmie↓

MG: w moich czasach w Madrycie jadło się bez przerwy polędwicę **uelington**/ (?) (slavný zahraniční šéfkuchař) **właśnie** częstował mnie **właśnie** taką polędwicą i powiem ci/ że ta jest lepsza no mam nadzieję sąsiedzie/ że będziesz mi gotował↓

RS: z przyjemnością↓

MG: ...w Master Chefie/ to dla ciebie↓

MM: ale entuzjazm↑

MG: to jest znak proszę pana↓

RS: dziękuję/ do zobaczenia↓

RS: Co tu dużo **gadać** no/ jak jest **fajny** gość i **fajna** potrawa no to czego więcej trzeba↑

AS: wszystkie znaki na niebie i na ziemi wskazują/ że to będzie mocny zawodnik↓

MG: z Łomianek są najlepsi↑

MM: kto tak mówi↑

a) foneticko-fonologická sféra

Nejpronikavějším hláskoslovným rysem bylo u Rafała S. proměnlivě střídavé tempo řeči a frázování v souvislosti s tím, jaká myšlenka mu v danou chvíli vytanula na mysl. Momentální stav vědomí byl nejzřetelnější u členění výpovědi na větné úseky (tzv. kóla), někdy Rafał S. segmentoval aktuální výpověď zcela bez problému, jindy s obtížemi, když si nebyl jistý, což se projevilo zadržáváním hlasu.

- přeryv

RS: musiałem do programu przyjechać/ żeby..

MG: żeby **sąsiadkę poznać**↓ (smích)

RS: wiecie, jak myślałem? Chciałem rozpuścić czekoladę w kąpielni wodnej...

MM: nie!

Chtěl-li soutěžící zdůraznit část slova ve větě, kladl důraz na významový celek a tomu přizpůsobil i stupeň rychlosti řeči.

RS: coś tak czułem↓ ta patelnia nie przez przypadek, słuchajcie no, tak ktoś chciał, żebym tej patelni nie wziął, no przez to specjalnie mi nikt nie wziął, nie? Nie schował tego.

V hláskoslovné rovině se Rafał S. přibližoval běžné mluvě odpovídající prostěsdělovacímu stylu. Frekventovaným jevem bylo protahování samohlásek.

- protahování samohlásek

RS: ...**apropooo**, ktoś mi wino zabrał. **Kręci** mnie to, **kręci** mnie sama kuchnia. Neeee wiem, jedzenie, smaki, ja kocham jeść.

RS: Dobry wieczór państwu, **witam** państwa **baaardzo serdecznie**.

Jeho nešvarem bylo také poměrně časté zadržávání hlasu, což vedlo k těžkopádným skladebním konstrukcím, a nenadálé vstupování do řeči jeho partnerovi.

- protahování samohlásek

RS: *jajciuuu, nieee wiem*

b) lexikálně-sémantická sféra

Vzhledem k tomu, že téma diskuse bylo převážně zaměřeno na francouzské těsto vyrobené ‚vlastníma rukama‘, zaznamenali jsme větší počet gastro termínů. Charakter obecných názvů, nikoliv odborně zaměřených, nesou ustálená spojení.

- termíny

RS: *uelington* z pióra z groszkiem

MG: **konfitury z cebuli**

- sousloví (ustálená spojení)

MG: chwalić swoje boga

Běžně chybné užití slovesa *witam* se vyskytuje u většiny soutěžících. Vzorec přivítání bývá pronesen osobou, která se projevuje jako hostitel. Poláci tuto formuli však běžně píšou i v elektronické komunikaci. Nicméně v této situaci by bylo vhodnější, aby vítací formuli používali spíš moderátoři než soutěžící.

RS: Dobry wieczór państwu, **witam** państwa **baardzo serdecznie**.

- hyperbola (nadsázka)

RS: całkowita błama

- synekdocha

MM: **stopy** wysmażenia akurat ja uwielbiam

AS: *zasługuje pan na **duże słowa uznania**, dla tego, że nie mieliśmy tutaj domowego ciasta francuskiego w takiej formie, z tak dobrze upieczonym mięsem.*

Do rozhovoru se kromě vyššího stylu vyjadřování vloudily nespisovné výrazy a prázdné obraty, které mluvčím v danou chvíli vytanuly na mysl.

RS: Fajne danie efektowne, ale jak jest dobry kawałek polędwicy, to chyba ciężko go zepsuć

RS: Co tu dużo **gadać** no, jak jest **fajny** gość i **fajna** potrawa no to czego więcej trzeba.

c) mimojazyková sfera

V jistých okamžicích se soutěžící obracel k Bohu, a to v zájmu zachování plné odevzdanosti a důvěry v jeho úmysly, šlo-li o neznámé informace, jako například, že neudělal upravenou cibuli. Soutěžící Rafał S. působil ve svých výpovědích neutrálně, popř. velmi otevřeně k Bohu.

Tento příklad přibližuje situaci, kdy moderátorka přivedla Rafała S. ke slovu a ten pak vzápětí dokončil myšlenku.

MG: *zadowolony?*

RS: *nie jadłem tego, dlatego nie wiem*

MG: *niech pan spróbuje mięsa.*

RS: **dziękuję** za wspólny posiłek, **dziękuję**

Soutěžící, Rafał S. se po dobu vysílání choval přirozeně, pokorně a zdvořile, což se mimo jiné promítlo do role sociálního chování (oslovení, poděkování, pozdravení apod.). Na základě oslovení (v polštině je běžné oslovovat ostatní křestním jménem i při vykání) lze soudit, že Rafał S. bral moderátory jako své rovné partnery pro diskusi.

RS: *A ja tak się zdarzyło/ że mieszkam w Łomiankach **pani Magdo***

RS: *dziękuję za wspólny posiłek, dziękuję*

- přeřeky uvědoměle

MG: *ce- konfitury z cebuli*

- odlehčení tématu, prostor k pousmání

MG: **chwalić swoje boga** (?)

RS: no to dobrze, że nie zdażyłem.

MM: no widzisz i to...

MG: **ZNAK!**

RS: i to są śmiechy? To nie są śmiechy!

MM: to nie są śmiechy, ja poważnie mówię to/ oczywiście/ że tak

RS: no i dzięki

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

Mluvní projev soutěžícího byl srovnatelný s běžnou mluvou v neformálním prostředí, zvláště co se týká volného vyjadřování a množství přeřeků. Hlubková analýza jazykových prostředků sestávala z metaforických, expresivních a cizojazyčných neutrálních tvarů, soutěžící nejvíc kolísal mezi hovorovou a obecnou polštinou.

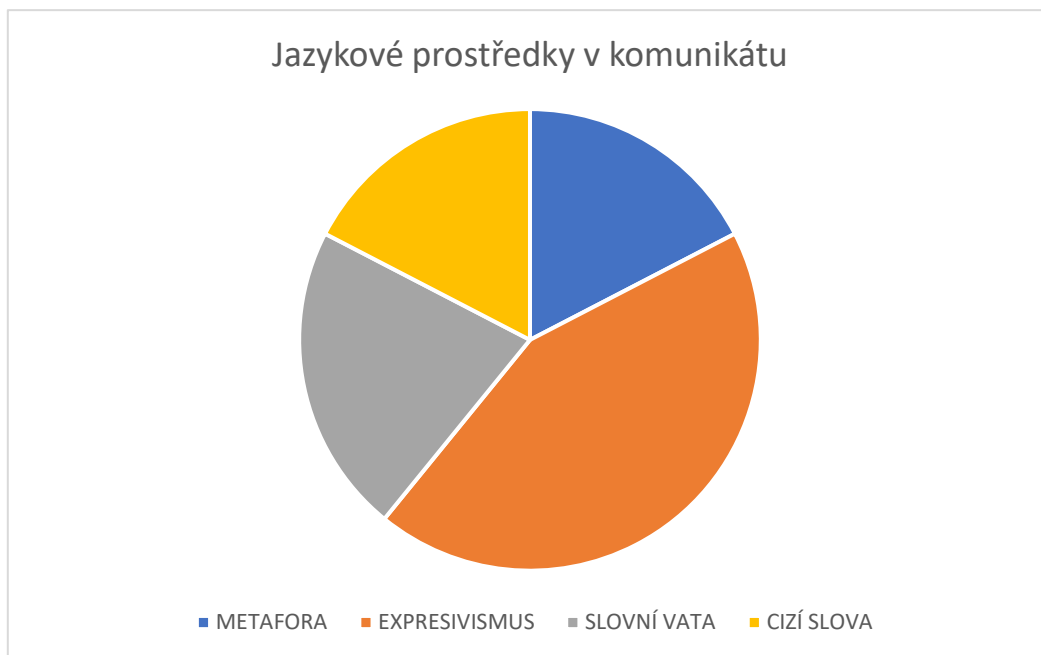
Rafał S. se neustále gesty obracel k pánu Bohu, pořád se díval nahoru, jako by s ním komunikoval.

Soutěžící Rafał S. byl Magdou Gessler pobídnut, ať ochutná svůj výtvar, když ho ještě nechutnal. Tak si na ten popud ukrojil maso společně s Magdou G., za což jí následně zdvořile děkoval.

Magda předává poté soutěžícímu soutěžní zástěru, protože z jeho města jsou, jak říká Magda, „nejlepší“. Michel M. se jí ptá, kdo to říká, a Magda ukazuje na sebe, vítězoslavně vydává cvakavý zvuk.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Rafał S.
Metafora	
Aposiopeze	à propos...
Oxymoron	/
Tautologie	/
Hyperbola	całkowita błama,
Sarkasmus	/
Epiteton/ Přirovnání	stopy wysmażenia, duże słowa uznania,
Expresivum	
Expresivum	doskonała, gadać, fajny
Deminutiva	/
Augmentativa	/
Vulgarismy	/
Epizeuxis/ Anafora	apropo, apropos, apropos; bardzo serdecznie, bardzo serdecznie; żeby, żeby; sąsiadkę poznać, sąsiadkę poznać; dziękuję, dziękuję; właśnie, właśnie; fajny, fajna
Slovní vata, vycpávková slova	
lexikálně sémantická expresivita	jajciu,
Slovní vata, vycpávková slova	hmm, ccc, meeh
Emocionálně aktualizované slovo	Apropooo, nieee wiem, baaardzo
Cizí slova	
	welcome, à propos, wellington, Michel,

Tabulka č. 3: Užití jazykové prostředky

Graf č. 3: Graf č. 3: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu jsou znázorněny 4/23 metafor, 10/23 expresiv, 5/23 slovní vata a 4/23 cizí slova.

6.4 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 4 – MARTA TRZAŚALSKA

MARTA TRZAŚALSKA (31)

koordynator ds. medycznych

MT: [...] Na co dzień pracuję w centrum medycznym/ jestem koordynatorem pacjenta i pracuję z pacjentami po 60 roku życia↓ To jest tak jak na **ostrym dyżurze**↑ Wszystko szybko i na syto ↓

MT: dzień dobry ↓

MM: dzień dobry ↓

MT: [...] narzeczony mówi na mnie **bobo** ↓

MM: dla czego↑

MT: chyba dla tego, że lubię **kreskówkę muszelki**

MG: co ty przygotowałaś do jedzenia ↑

MT: karkówkę ↓

MG (smích) dla czego↑

MT: dla tego/ że to jest jego ulubione danie ↓

MG+AS: a nasze ↑

MT: a państwa nie↑

MG: chyba nie ↓

MM: @ **taaak** ↓

AS: to masz pięć minut ↓

MT: dobrze ↓

AS: a jak przygotowałaś tę karkówkę ↑

MT: karkówka była w marynacie

MG: jakim ↑

MT: z kawą / z papryką wędzoną słodką / i miúdo-musztardą

MM: @ ↑ co tak wygląda tu ↑

MG: no **karkówka** ↑

MT: **karkówka** ↓

MG: a trochę wygląda **jak w budynku** ↑

MT: @ ten sos ma taką konsystencję / i jest idealny taki jak miał być ↓

MM: to dobrze ↓

MT: dziękuję / zapraszam ↓

AS: **śliczną** masz sukienkę ↑

MT: dziękuję bardzo ↓

MG: **różowy** stworzony dla blondynek ↑

MT: @ ja bardzo lubię **różową** / ale chyba musiałam tego dojrzeć / bo w młodości nie nawiedziłam / nie byłam taką różową **laleczką bábí** / ale tak **do blondu** też dojrzałam / normalnie jestem (?) ↓

MG: (smích)naprawdę ↑

MT: tak ↓

MM: dobra / już się śmieję dla tego / że nie wiem dla czego kobiety zawsze muszą powiedzieć „ale masz **śliczne** buty, ale sukienka **piękna, o włosy...**” ↓

MT: dla tego / że jesteśmy (?) ↑

MM: **aaale** @ ja zawsze się śmieję dlatego / że nie rozumiem / ale rozumiem / co się dzieje tutaj / w karkówce // już **widzę na gołe oko** ↑ // oryginalne no/ to jest twój pomysł↑

MT: tak↓

MM: (smích)masz dużo takie pomysły

MT: @ tak/ jestem osobą pomysłową ↓

MM: **ooo** widać↓

AS:(ticho)

MG: Marta/ co to jest↑ **Strasznie** to wygląda/ wyrzuciłaś po prostu szpinak na talerz/ masz ułożyć sałatę/ liście muszą być opatulone w ten sos↑ / jak on jest taki gęsty **to.../ co to** znaczy ↑ co **to** przypomina↑

MT: **no** konfitura ↓

MG: nie/ co **tototototo kurde** jest↑ i że tego nie można pokroić (ticho)

MT: **no** można pokroić ↓

MG: Marta / nie no jak możesz do Master Chefa przyjść z takimi rzeczami↓ / kobieto **no**↑ / obudź się↑ / masz najlepszą **kieckę**/ **super** wyglądasz/ a potem dajesz coś takiego na talerzu co/ powiem ci szczerze/ że dziecko dziesięcioletnie gotuje lepiej↓

MM: Marta/ nie musimy być złośliwy/ ale mówmy **prawdę** / to nie można jeść/ to jest twarde/ ta marynata nie ma w ogóle... @ // znaczenia

AS: a czy smak ma↑

MM: tak smak **okropny**↑ / bądźmy poważni trochę // dla mnie nie

AS: dla mnie @ też nie/ to **bardzo, bardzo** źle wyglądało / a niestety **jeźcie gorzej** smakowało↑

MT: rozumiem ↓

MG: pani dba o swój wizerunek↑ a nie dba pani o wizerunek jedzenia↑

MT: nieprawda dbam o wizerunek jedzenia/ zawsze to jedzenie mi wychodziło ↓

MG: no przepraszam nie można dzisiaj w takim razie ↑

MM: a po co chwaliłyście sukienkę właśnie↑

AS: bo była **ładna** ↓

MG: i że **rzucała w oczy** ↑

a) foneticko-fonologická sféra

V hláskoslovné rovině se Marta T. v průběhu rozhovoru neodchýlila od požadavků kladených na spisovnou výslovnost. Nicméně její nepečlivou artikulaci, způsobenou příliš rychlou řečí, lze označit za nespisovnou, náležející do vrstvy obecné polštiny. Rychlou řeč následně během vysílání vysvětluje svým postavením ve společnosti, respektive svým povoláním. My si však myslíme, že k tomu výrazně přispívá i stres spojený s danou situací.

Tempo promluvové linie hosta soutěžící Marty T. plynulé, rychlé a bez příliš dlouhých pauz. Zpravidla na začátku a uprostřed výpovědi se objevovaly emocionálně aktualizovaná slova, jakožto doprovodný jev při strukturaci odpovědi či jako stav odezvy na otázku.

Artikulaci všech komunikantů lze označit za pečlivou, i když Marta T. se občas provinila proti ortoepickým zásadám.

- protahování samohlásek

MM: *aaale, ale mówmy prawdęęę*

MG: *aaa taaak*

Co se týče i syntaxe v daném komunikatu, je u Marty T. velmi patrný tzv.

- přístavek ztotožnění

MT: [...] *narzeczony mówi na mnie bobo*

- konkretizující přístavek

MT: *chyba dla tego, że lubię kreskówkę muszelki*

- vysvětlující přístavek

MT: *dla tego, że to jest jego ulubione danie*

Marta T. se pořád vrací ke svému snoubenci. Myslíme si, že je to způsobeno tím, že chce stáhnout pozornost moderátorů na její svatbu, o které by ráda mluvila.

MT: [...] *narzeczony mówi na mnie bobo*

MM: *dla czego?*

MT: *chyba dla tego, że lubię kreskówkę muszelki*

MT: *karkówkę*

MG (smích) *dla czego?*

MT: *dla tego, że to jest jego ulubione danie*

b) lexikálně-sémantická sféra

Velká část slovní zásoby je rovněž tvořena mnohými obraznými prostředky, z nichž nejrozšířenější skupinu zastupují termíny opět z gastronomického prostředí. Všechny zachycené termíny jsme po stránce významotvorné zařadili do příslušných kategorií (viz níže).

- termíny

MT: karkówka v marynacie z kawa, z papryką wędzoną słodką i miúdo-musztarda

- sousloví (ustálená spojení)

MG: dziecko dziesięcioletnie gotuje lepiej, już **widzę na gołe oko**

- hyperbola (nadsázka)

MT: To jest tak jak na **ostrym dyżurze**. Wszystko szybko i na syto

MG: **Strasznie** to wygląda, jak w budyniu

- synekdocha

MM: tak jest smak **okropny**

Následující ukázka dokládá, že komunikanti byli schopni vést mikrodialog na podkladě nepřímého pojmenování, a to bez jakýchkoliv známek, které by potenciálně mohly zapříčinit nepochopení.

MT: dla tego, że to jest jego ulubione danie

MG+AS: a nasze?

MT: a państwa nie?

MG: chyba nie

MM: aaa taaak

Hlavní složkou mluvené publicistiky jsou zpravidla ořelé lexikální výrazy, jež bývají považovány za automatizační a aktualizací prostředky. Komunikanti, jako porota, je do dialogu začleňují spíše okrajově, avšak u této soutěží se jednalo o jedno ze zásadních témat, ke kterému se ještě moderátoři vraceli.

MG: **śliczną** masz sukienkę

MT: dziękuję bardzo

MG: **różowy** stworzony dla blondynek

MT: **eee** ja bardzo lubię **różowa**, ale chyba musiałam tego dojrzeć, bo w młodości nie nawiedziłam, nie byłam taką różową **laleczką bábí**, ale tak, **do blondu** też dojrzałam, normalnie jestem (?)

MM: a po co chwaliłyście sukienkę właśnie?

AS: bo była **ładna**

MG: i że **rzucała w oczy**

c) mimojazyková sféra

Během takřka desetiminutové diskuse doprovázely komunikanty nenadálé okolnosti, s nimiž se museli vyrovnat každý po svém. Běžnou součástí jejich projevů se stává např. ironie. V těchto případech se ve vyjádřeních doprovázených nápadnou mimikou a přehnanou intonací intendovaný význam významně liší od významu doslovného, konvenčního (Hirschová, 2012, s. 262–265).

MM: dobra, już się śmieję dla tego, że nie wiem dla czego kobiety zawsze muszą powiedzieć „ale masz **śliczne** buty, ale sukienka **piękna**, o włosy...”

MT: dla tego, że jesteśmy (?)

MM: **aaale eeee** ja zawsze się śmieję dlatego, że nie rozumiem, ale rozumiem, co się dzieje tutaj, w karkówce.

Już **widzę na gołe oko!** Oryginalne no, to jest twój pomysł?

MT: tak

MM: (smích) masz dużo takie pomysły?

MT: **aaaa** tak/ jestem osobą pomysłową

MM: **ooo** widać

Ani v následujícím dialogu se host proti jasně signalizované ironii neohrazuje, naopak ji přijímá a potvrzuje vlastní replikou:

MG: Marta, co to jest? **Strasznie** to wygląda, wyrzuciłaś po prostu szpinak na talerz, masz ułożyć sałatę. Liście muszą

być opatulone w ten sos. Jak on jest taki gęsty **to... co to** znaczy? co **to** przypomina?

MT: **no** konfitura

MG: nie, co **tototototo kurde** jest? I że tego nie można pokroić!

MT: **no** można pokroić

U dlouhotrvající komunikace lze očekávat vyšší pravděpodobnost, že se mluvčí jednoduše zmýlí nebo vysloví zkomolený tvar slova. Tento předpoklad byl naplněn u Magdy Gessler, která se přeřekla a následně se v řeči opravila.

MG: jak on jest taki gęsty **to...**, **co to** znaczy, co **to** przypomina?

Všichni partneři účinně využili operativní funkci. Tento příklad demonstruje situaci, kdy moderátoři donutili Martu T. ke slovům obrany.

MG: nie, co **tototototo kurde** jest, i że tego nie można pokroić (ticho)

MT: **no** można pokroić

MG: Marta, nie no jak możesz do Master Chefa przyjść z takimi rzeczami, kobieto **no**, obudź się, masz najlepszą **kieckę**, **super** wyglądasz, a potem dajesz coś takiego na talerzu co, powiem ci szczerze, że dziecko dziesięcioletnie gotuje lepiej

MM: Marta/ nie musimy być złośliwy/ ale mówmy **prawdęęę**/ to nie można jeść/ to jest twarde/ ta marynata nie ma w ogóle... eee znaczenia

AS: a czy smak ma

MM: tak smak **okropny**, bądźmy poważni trochę // dla mnie nie

AS: dla mnie eee też nie, to **bardzo**, **bardzo** źle wyglądało, a niestety **jeźcie gorzej** smakowało

MT: rozumiem

MG: pani dba o swój wizerunek a nie dba pani o wizerunek jedzenia

MT: nieprawda dbam o wizerunek jedzenia, zawsze to jedzenie mi wychodziło

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

Soutěžící Magda na začátku svého projevu velmi rychle mluví. Marta je ve svých replikách osobnější, její projev je uvolněnější a objevují se v něm i výrazy, které nejsou běžnou součástí oficiálních veřejných prohlášení. Není jasné, proč Marta hned po pozdravu, který obvykle patří do sféry oficiální(zdvořilostní komunikát), přechází okamžitě do sféry neoficiální až soukromé. Jediným možným vysvětlením, které se nabízí, je, že chce tímto tématem vzbudit u poroty zájem. Chce tedy, aby se na toto téma rozproudila debata. Marta T. se znovu vrací v hovoru ke svému snoubenci, skutečně i po nějakém čase.

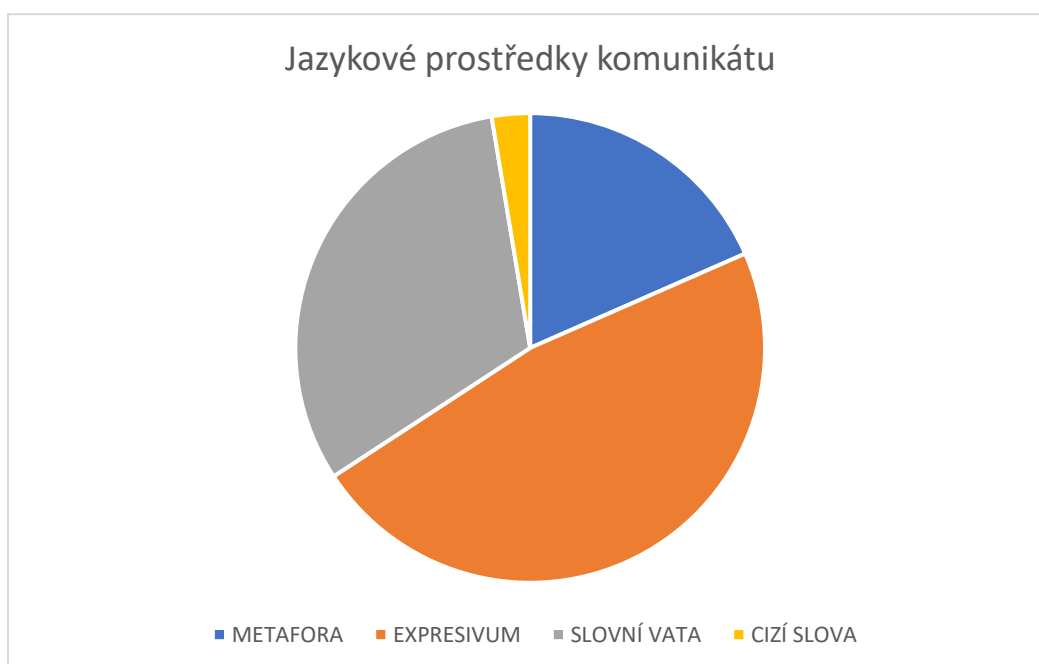
Ania po ochutnání jídla pokynutím poděkovala a při návratu na své místo gesty ukazovala, že jí podaný pokrm nechutná.

Magda ještě mluví a soutěžící Marta smutně, poráženecky odchází.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Marta T.
Metafora	
Apoziopceze	kobieto no..., marynata nie ma w ogóle...
Oxymóron	/
Tautologie	/
Hyperbola	jeszcze gorzej wygląda
Sarkasmus	Marta, co to jest? Strasznie to wygląda, wyrzuciłaś po prostu szpinak na talerz. Masz ułożyć sałatę, liście muszą być opatulone w ten sos. Jak on jest taki gęsty to..., co to znaczy? Co to przypomina, powiem ci szczerze, że dziecko dziesięcioletnie gotuje lepiej
Epiteton/Přirovnání	jak na ostrym dyżurze, wygląda jak w budyniu; dojrzałam do blondu
Expresivum	
Expresivum	bobo, śliczną, śliczne, kieckę, super, ładna
Deminutiva	laleczką

Augmentativa	Strasznie, kurde, obudź się, okropny
Vulgarismy	/
Epizeuxis/ Anafora	dzień dobry, dzień dobry; karkówka, karkówka; różowy, różową; to, co to, co to; no, no; bardzo, bardzo
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	o, ooo
Slovní vata, vycpávková slova	eeee, aaaa, eeeeh, eee, aaa, uuu, heeh
Emocionálně aktualizované slovo	taaak, aaale, totototo, prawdęę
Cizí slova	
	barbie

Tabulka č. 4: Užití jazykové prostředky

Graf č. 4: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 7/38 metafor, 18/38 expresiv, 12/38 případů slovní vaty a 1/38 cizí slovo.

6.5 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 5 – ADAM KOZANICKI

ADAM KOZANICKI (31)

nauczyciel nauczania początkowego

AK: **O matko Boska**/ jak to się wyłącza↑ **O matko Boska** [...]

AK: przyszedłem podzielić się smakiem// przygotowałem dla państwa bażanta↓

MG: **ty wyglądasz sam jak bażant**↓ (smích)

AK: dla czego↑

MG: ty **jesteś fruwający**↑ //...a to jest piękny ptak

AK: oczywiście **a jaki p... a jaki pyszny** ↓

MG: no właśnie/ zaraz zobaczymy ↑

AK: bażant jest tutaj/ proszę państwa

MG: **olalaaa**

MM: taki **malutki**↑

MG: (?)

AK: to są tylko **nóżki**↓

MM: dziwnie stoi ten bażant↓ (smích)

MG: też bażant↑

AK: **aaaa** to jest kura bażanta

MG: rozumiem/ że tego nie musimy jeść↑

AK: nie musicie państwo inaczej fa...↑

MG: dobra/ fajnie/ zakrywamy↓ (Magda zavírá víko od mísy)

AK: jeżeli państwu to nie będzie pasowało/ to proszę pani (?)...

MG: **nie, nie** to on wygląda trochę/ jak by się **rozkraczał**↑/ ja się trochę boję↑ // To **fajnie** wygląda **na bież**/ ale jest trochę **przerażające**↓

AK: nie jest tak **źle**↓ / w smaku będzie dobrze↓

AS: a co robisz poza gotowaniem↑

AK: byłem nauczycielem w przedszkolu_

AS: oo

AK: ...i w szkole↓_

AS: masz już dosyć dzieciaków↑

AK: **mmaa** czy nie że dosyć/ chciałem coś zmienić a największą radość sprawi mi to/ jak ludzie cieszą się↑ tym/ co im podaję i mówią „**ale fajnie**/ co dzisiaj serwujesz” ↑

MM: Adam dwie minuty do końca ↑

AK: **okej**↑// młoda kapusta/ wiosenna z koperkiem, koperek @ cebula denka @ to są warzywa z mojego ogrodu ↑

MM: **okej**↓ dziesięć/ dziewięć/ osiem [...] trzy_

MG: **olalaaa na reszcie**↑

MM: ...dwa/ jeden i **stop/ stop**↑

MM: czwarty kieliszek dla kogo↑

AK: dla mnie↓

MG: to jest dobre/ **na reszcie** trzeba ktoś (?)↓

MM: i coś świętujemy dzisiaj↑

AK: **sukces**↓

MM: **sukces**↑

AK: chciałbym bardzo↓

MM: masz coś więcej tam pod spodem↑

AK: **mmm** mam jeszcze własnoręcznie przygotowane powidła/z czerwonej i białej porzeczki↓

AS + MG: no to dawaj↑

AK: z agrestem/ wiosna na talerzu/ **dziki rajski ptak**/ czerwona porzeczka// zapraszam↓

AK: Dosłownie w jednym momencie tak mnie tu zatkało↓ (?) Przewracał oczami/ po raz kolejny wziął porzeczki/ mówię nie/ no tragedia jakaś będzie↓ **Oo matko**/ suchy bażant!

MM: myślałem/ że tak będzie↓

MG: a wino↑

MM: nie↓

MG: co ci jest↑ Masz odwyk↑

MM: (smích) tak↓

AK: pani Aniu/ zapraszam

AK: **Wymiana wzrokowa/** żadnych słów po prostu wzięła wino
i szła na miejsce↓

MG: jak mnie rozśmiesza to wszystko↑ (smích)

AK: myślę/ że **będzie wesoło** ↑

MM: słucham ↑

AK: **będzie wesoło** ↓

MM: **ooo** tak/ będzie wesoło ↓

MG: **bażant** dzisiaj dla nas ugotował bażanta ↑ (smích)

MM: **bażant/** do trudna sprawa ↓

AK: (?)

MM: ale dzisiaj/ jak widziałem tę dwie małe **nóżki**↑ tam w
garnku/ to **już dostałem zawał**↓ ale nie skończyłem↑/ bażant
jest **soczysty** ↓

MG: (?)

MM: że prawie nie ma nic do powiedzenia ↓

AK: **ooo boże** jak się cieszę/ naprawdę/ **dziękuję**

MM: jestem na tak/ rozumiałeś↑

AK: **dziękuję**

MM: **i woala** ↑

AS: **e woala** ↑ @ **tak/ tak/ tak/ tak** dziesięć razy **tak**
dziękuję ci bardzo↑/ **przepięknie/ przepysznie/** czego chcesz
więcej ↑

AK: **jeeee**/ to po prostu sercem ↓

MG: ale są te twoje zdrowie/ **woala** madam↑

MM: chcesz się napić/ albo fartuch↑

AK: @ najpierw może ten fartuch

MG: **nie nie/** napij się **KURDE**↑ // Nie bądź taki nie
cierpliwy↑

AK: jaka radość/ **świetnie**

MG: **BRAWO!** (tleská)

AK: dziękuję **ślicznie/ ale wspaniale/ ale ekstra/ ale**
ekstra↑ (?)

a) foneticko-fonologická sféra

Svérázným prostředkem Adama K. při porušování plynulé řeči, přesněji řečeno v navazování řeči, býval dosti uplatňován hezitační zvuk, jež hodnotíme v mnohých případech jako zvuk váhací (spojený s rozvahou) spíše než zvuk parazitní či signál takzvaného pokašlávání v řeči. Za „svérázný“ prostředek jej označujeme proto, že intenzita zvuku byla poměrně dlouhá.

AK: **aaaa** to jest kura bažanta

AK: **aaaa** czy nie że dosyć, chciałem coś zmienić a największą radość sprawi mi to, jak ludzie cieszą się tym, co im podaję i mówią „**ale fajnie**, co dzisiaj serwujesz”

AK: **mmm** mam jeszcze własnoręcznie przygotowane powidła z czerwonej i białej porzeczki

Můžeme tedy říci, že výslovnost skupin hlásek Adama K. splňovala nároky na běžnou mluvu, která u soutěžícího převažovala. Na ortoepické zásady nebral nijak zvlášť zřetel. Naopak moderátor po celou dobu dialogu vyslovoval pečlivě. V následujícím souhrnu zaznamenáváme obvyklé výslovnostní odchylky.

AK: **ooo bože** jak się cieszę, naprawdę, **dziękuję**

AK: **jeeee**, to po prostu sercem

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejpočetnější skupinu zastupují jako vždy termíny z gastronomického prostředí, avšak nikoli odborné názvy či postupy. Všechny zachycené jazykové prostředky jsme po stránce významotvorné zařadili do příslušných kategorií (viz níže).

- termíny

AK: bažant z młoda kapusta, wiosenna z koperkiem, cebula denka, powidła z czerwonej i białej porzeczki

- sousloví (ustálená spojení)

MG: to fajnie wygląda na bież

AK: dziki rajski ptak

Druhá početná skupina sestávala z básnických pojmenování. Dialog byl prostoupen četnými anaforami, přirovnáními a jinými figurami.

- frazém

AK: O matko, o bože

- opsaný výraz (perifráze)

MM: ale dzisiaj, jak widziałem tę dwie małe **nóżki** tam w garnku to **już dostałem zawał**

- hyperbola (nadsázka)

MG: **nie, nie** to on wygląda trochę, jak by się **rozkraczał**, ja się trochę boję. To **fajnie** wygląda **na bież**, ale jest trochę **przerażające**.

- vycpávková slova

AS: *olalaaa, oo, i woala*

AK: *mmaa*

MG *olalaaa na reszcie*

MM: *mmm, ooo*

- expresivní výrazy

AK: ale **fajnie**, co dzisiaj serwujesz

MG: dobra, **fajnie** zakrywamy

MM: ale dzisiaj, jak widziałem tę dwie małe nóżki, tam w garnku, to już dostałem **zawał**. Ale nie skończyłem, bażant jest **soczysty**

AK: jaka radość, **świetnie**

MG: **BRAWO**

AK: dziękuję **ślicznie**, ale **wspaniale**, ale **ekstra**, ale **ekstra**

Pokud se mluvčí vyjadřovali k stěžejnímu problému, tedy vaření, snažili se jeho podstatnou informaci předat co nejprostěji, aby myšlenka byla srozumitelná pro diváky. Toho docílili pomocí deminutiv.

- deminutiva

MM: taki **malutki**,

AK: to są tylko **nóżki**

MM: ale dzisiaj, jak widziałem tę dwie małe **nóżki**

Zbývající skupina zahrnuje různé lexikum, a sice od idiomů až po slova citově zbarvená.

- idiomy

AK: **O matko Boska**

AK: **o boże** jak się cieszę

AS: *i woala*

c) mimojazyková sféra

Na diskutující lze rovněž pohlížet jako na komunikační partnery; tento ideál je naplněn v případě, jsou-li partneři schopni součinnosti. To znamená, že jeden druhému spontánně pomůže zorientovat se ve výpovědi, aniž by docházelo k přeryvům v řeči. Taková pomoc se uskutečňuje ze strany partnera podsunutím vhodného slova nebo vysvětlující větou.

MG: ty **jesteś fruważacy**. A to jest piękny ptak

AK: oczywiście **a jaki p- a jaki pyszny**

AK: bażant jest tutaj, proszę państwa

MM: taki **malutki?**

AK: to są tylko **nóżki**

Soutěžící se po dobu vysílání choval přirozeně a zdvořile, což se mimo jiné promítlo do role sociálního chování (oslovení, poděkování, pozdravení apod.), což se v žádném případě nedá říct o nezdvořilém, až agresivním řečovém jednání Magdy Gessler vůči soutěžícímu.

AK: przyszedłem podzielić się smakiem, przygotowałem dla państwa bażanta

MG: **ty wyglądasz sam jak bażant** (smích)

AK: dla czego

MG: ty **jesteś fruważący**...a to jest piękny ptak

MG: **bażant** dzisiaj dla nas ugotował bażanta (smích)

Mluvní projev soutěžícího byl srovnatelný s běžnou mluvou v neformálním prostředí, zvláště co se týká volného vyjadřování a množství přereků.

- přereky uvědomělé

AK: *oczywiście a jaki p- a jaki pyszny*

- přereky neuvědomělé

AK: *Wymiana wzrokowowa (wzrokowa) żadnych słów po prostu wzięła wino i szła na miejsce*

- kooperace mezi komunikanty

AK: jeżeli państwu to nie będzie pasowało, to proszę pani (?)...

MG: **nie, nie** to on wygląda trochę, jak by się **rozkraczał**, ja się trochę boję! To **fajnie** wygląda **na bież**, ale jest trochę **przerażające**.

AK: nie jest tak **źle**, w smaku będzie dobrze.

- sociální chování

MM: masz coś więcej tam pod spodem?

AK: **mmm** mam jeszcze własnoręcznie przygotowane powidła z czerwonej i białej porzeczki

AS + MG: no to dawaj!

AK: z agrestem, wiosna na talerzu, **dziki rajski ptak**, czerwona porzeczka, zapraszam!

- odlehčení tématu, prostor k pousmání

MM: czwarty kieliszek dla kogo?

AK: dla mnie

MG: to jest dobre, **na reszcie** trzeba ktoś (?)

MM: i coś świętujemy dzisiaj?

AK: **sukces**

MM: **sukces?**

AK: chciałbym bardzo

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

V určitých místech bylo docela snadné odhalit nejistotu u soutěžícího, která zřejmě spočívala ve vztahu k porotcům, Magda Gessler opět „zaútočila“ svým výrokem na Adamovo sebevědomí tím, že mu řekla, že vypadá jak zvíře, jež soutěžící servíruje jako soutěžní pokrm.

Diskuse účastníků komunikace byla spíše liknavá (zejména z pozice soutěžícího) a odpovídala běžným požadavkům pro debatu. V jednu chvíli se blížila prudké výměně názorů (polemice) v souvislosti s nežádoucím chováním, urážkou soutěžícího.

V jeden moment si Magda nejspíš uvědomila, že to přehnala, a snažila se situaci zachránit; uvedla, že Adam vypadá jako bažant proto, že se tak vznáší, jako pták. Tímto se jí povedlo odvrátit pozornost.

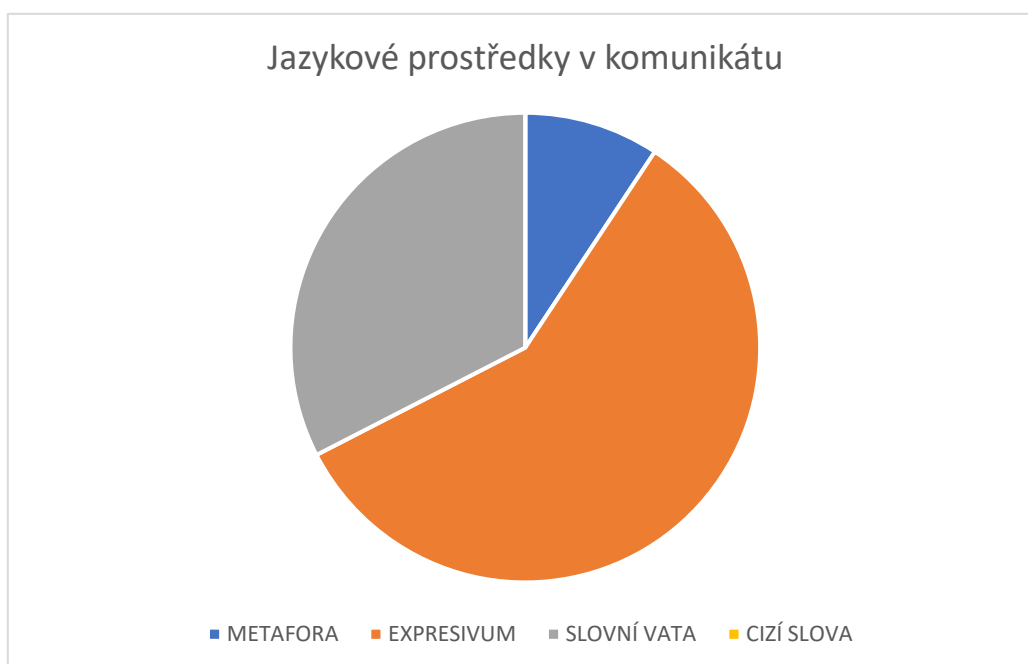
Všichni porotci se přišli společně podívat na malinké nožky tohoto ptáka, o kterém se následně nelichotivě vyjadřoval i Michel. Tvrdil, že jak poprvé spatřil nohy, ještě nepřipravené k servírování, že se mu udělalo nevolno.

Nicméně Adam celou situaci zachránil vínem, které přinesl pro porotu i pro sebe. To způsobilo pro všechny zúčastněné vítané uvolnění. Adam chystá na stůl jídlo, pro porotu i s vínem, a přidal čtvrtý pohárek – pro sebe. Magda i Ania se smějí, Magda tleská.

Jak už má porota jasno, Magda si ťuká sklenicí vína s Aniou a Adam byl vyzván, ať si připije s nimi. Komentář k maximám i diskusi lze v českých pracích najít např. u Hirschové (2013). Ke kooperačnímu principu přiřazuje G. Leech na stejné rovině závažnosti ještě tzv. princip zdvořilosti (Leech, 1983). Toto chování hodnotíme jako pozitivní kognitivní efekt, který představuje přínos k jedincově představě o světě (Svobodová 2014).

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Adam K.
Metafora	
Apoziopce	/
Oxymóron	/
Tautologie	/
Hyperbola	już dostałem zawał
Sarkasmus	jesteś fruujący
Epiteton/Přirovnání	ty wyglądasz sam jak bażant, wygląda jak by się rozkraczał
Expresivum	
Expresivum	ale fajnie, soczysty bażant, świetnie, przepięknie, przepysznie, BRAWO, ślicznie, ale wspaniale, ale ekstra
Deminutiva	malutki, nóżki, nóżki,
Augmentativa	ale jest trochę przerażające
Vulgarismy	/
Epizeuxis/Anafora	O matko Boska, O matko Boska; nie, nie; okej, okej; stop, stop; sukces, sukces; będzie wesoło, będzie wesoło; bażant, bażant; dziękuję, dziękuję; tak, tak, tak, tak, tak; nie, nie; ale ekstra, ale ekstra
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	olalaaa, oo, mmaa, olalaaa na reszcie, mmm, ooo, i woala
Slovní vata, vycpávková slova	Eeee,eeee,hmmm,aa, ccc
Emocionálně aktualizované slovo	będzie wesoło
Cizí slova	
	/

Tabulka č. 5: Užití jazykové prostředky

Graf č.5: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

Tabulka do grafu přenesla: 4 metafory, 25 expresiv, 14 případů slovní vaty a 0 cizích slov.

6.6 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 6 – PIOTR GUDEK

PIOTR GUDEK (43)

policjant

PG: Dzień **dobry witam bardzo serdecznie państwa**↑ [...] To jest moja **maskotka**. (smích) wiewiór↓/ **maskotka** naszej komendy↓

MG: **Komendy** czego?

PG: **Komendy** powiatowej policji w Lipsku↓

PG: W policji pracuję od 23 lat↓ / obecnie zajmuje stanowisko kierownika posterunku policji w Siednie↓ // Kiedy zostałem kierownikiem posterunku policji w Siednie/ **pierwszy postulat** jaki padł od moich chłopców/ to było zorganizowanie kuchni↓// Moi chłopcy nie śmieją się ze mnie/ że gotuję↓ Jeżeli mamy chwilę wolną/ proszą mnie/ żebym coś im przygotował↓ A ja **czynię to z niezmiernym ścięciem**.↓ Gotuję od 35 lat/ w policji jestem od 23/ czyli świadczy to o tym/ że to gotowanie sprawia mi **większą frajdę**↓// Jeżeli chodzi o pracę kierownika/ polega ona faktycznie na pracy za biurkiem/ jednak ja jak wolę być ze swoimi policjantami/ i pracować z nimi na drodze/ to mi sprawia przyjemność↓ Jestem szefem komisariatu/ ale moim marzeniem jest zostać Master Chefem↓

MG: **strasznie** się cieszę↓/ będę pana potrzebować↓//

PG: jest to jedyna miejscowość/ jak to moi koledzy stwierdzili/ że gdzie **ja nos do Warszawy**/ nigdy się nie przejdzie bez kontroli drogowej

MG: no **właśnie/ właśnie** mam taki problem (smích)

PG: tak myślałem (smích)

MG: **bardzo się cieszę**

AS: co pan ugotuje ↑

MG: nie przerywaj mojej negocjacji ↑

PG: to jest łosoś podany w sosie winno-owocowym, na bazie winogron, jabłka, naszego polskiego *čampiona*, zalany winem **rózo- e ryż-** różanym_↓

MG: **NA BO GA TO** ↑

AS: **łosoś** jest @ **wcześniej...** @ ↓

PG: **łosoś** został wcześniej/ ...tak oczywiście podsmażony **leciutko** z jednej drugiej strony **na pergaminie**/ w środku jest oczywiście surowy/ żeby w tym momencie/ przez te cztery pięć **minut on sobie tak spokojniej doszedł** ↓

MM: minuta do końca już↓ / @ pachnie tutaj↓

MG: to jest @ łosoś po **normansku**↑

MM: **okej trzydzieści sekund**↓

PG: **trzydzieści sekund**↑

MG: **no...**

MM: starczy↑ Właśnie piętnaście nawet↓ starczy↑

MG: **ojoj** jak **ładne** ↑

MM: już dziesięć/ dziewięć/ osiem/ siedziem/ cześć/ pięć/ cztery_

PG: **jestem gotowy prześlicznie**↑

MM: ...trzy, dwa, jeden i **brawo**↑

MG: **cudowna** maskotka ↓

PG: pani Magdo / jeżeli pani Magda sobie życzy/ to **już, już** ja pani ma// **dziękuję ślicznie**

MM: chyba ja daję fartuch już (smích) **proszę pana...** ↑

MG: uspokój się ↓

MM: żartuję ↓ (smích)

MG: ładne/ tłuste ↓

PG: proszę pani spróbować ↓

MG: mogę prosić o papier↑ Jak moi koledzy to zobacza// to nie będzie fajnie(?)↓ pan też tak pomaga ludziom/ którzy popełniają błędy ↑

PG: tak ↓

MG: drogowe↑

MG: pomagam ↓
MG: **uratowaliśmy**
PG: **uratowaliśmy**
MG: już jesteśmy prawie zwycięzcami↓ / tale my teraz współpracujemy↑ PG: tak ↓
MG: prawda↑ Pan pomaga **mi** ↑
PG: a pani **mi** ↓
MG: o↑ proszę **pamiętać**↓
PG: cały czas będę **pamiętał**↓
MG: **niech pan pamięta bardzo pana proszę**↓ **Hokus pokus**↑
PG: **przewspaniałe** ↑
MG: **i** kryzys/ **i** potok **zażegnany** ↓
PG: **zażegnany** ↓
MG: tak pan wyrzuci...↓/ przepraszam...↓
MG + PG: dzień dobry↓
MG: **cudowne danie**/ jakie lekkie/ dietetyczne ↑
PG: życie smacznego↓//...tak jes↓t/ nawet masełka nie widać ↑
MG: **w ogóle**/ proszę **w ogóle** nie ma tłuszczu/ **jest fantastyczne**↑, **jest różowy** ↑, bardzo **nowocześnie** ↑
PG: **nowoczesna** kuchnia ↓
MG: no proszę pana// **ja nigdy w życiu w Polsce nie miałam tak genialnego łososa** ↓ jak pan↓/ zawsze uważam/ że łosoś w środku powinien być surowy↓/ jak polędwica↓
PG: **tak jest** ↓
MG: **i to nie są jaja** ↑
PG: **tak** samo ja twierdzę ↑
MG: to jest **absolutna prawda**↓ / a z jabłkiem jest **genialne**↓/ bo jabłko jest kwaśne/ więc nie ma cytrynę/ bo nie mamy cytryn w Polsce↓//tylko jabłka ↓
PG: **tak jest** ↓
MG: pan jest z (?)↓/ **więc** pan robię to wszystko..., **wiec** pan powinien to i pan **chapnął** jabłko/ tak **jak čampion** ↑

PG: **jak čampion** ↓

MG: możemy zaśpiewać/ tak↑ *D čampion* ↑

PG: *ui ár d čampions / máj frends* ↑

(smích)

PG: wspaniałe/dziękuję ↑

MM: Magda/ co się stało↑ //Czwarta edycja *Master Chef* //
żadnej uczestnik nie **robił takie wrażenie** na Magdę↓/ poważnie
po pierwsz- pierwszy raz ↓

PG: **dziękuję jest mi niezmiernie miło** ↑

MM: dobra biegam do pana ↓

PG: proszę bardzo ↓

MM: dla czego pan nie dodał masła↑

PG: dodałem **masełko**↑ / ale tak delikatnie/ że go w potrawie
nie widać↓

MM: ale to będzie suche bez **masła**↑

PG: nie będzie suchego ↓

MM: ma pan **masło** ze sobą↑ (smích)

PG: nie mam **masełka** przepraszam/ i papieru też nie mamy
↓(smích)

MM: przyjemnie ↓ // i trzeba uważać na **to** ↓/ **to** jest za mało
i następnym razem **błagam/ masło/ masło/ masło**

PG: i jeszcze raz **masło**

AS: **hmmmm** przyjemne prawda↑ Takie **delikatne/ zaskakujące**↑ /
bardzo dziękuję ↓

PG: również **dziękuję ślicznie** ↓

MM: no i co pan myśli/ jak będzie dalej↑ Co brakuje w takim
razie/ żeby poszło dalej dobrze↑ Co brakuje na pana↑ **brakuje**
coś.../pan niema mundur dzisiaj ↑

PG: **no** fartucha ↓

MM: **no** proszę po fartucha teraz ↑

PG: dziękuję ślicznie ↑

MG: już// wie pan/ masło przedłuża zawsze smak ↓

PG: pani Magdo/ **dziękuję ślicznie/ dziękuję ślicznie**

AS: ale z tym masłem/ też byłoby doskonałe↓

MM: jestem przekonany/ że pan **nie zapomne** nigdy ↓

PG: **nie zapomnę** ↑

MM: a ja też ↑

PG: **dziękuję/ dzięki** ↑

MG: **ha**// idę po moje// napracowałam się przecież↓

PG: Do chwili obecnej/ przez 23 lata/ szczęście przynosił mi wiewiór↓/ od dnia dzisiejszego/ przez kolejne lata/ **jedzień** (jeden) **dzień** dłużej to fartuch przynosi mi szczęście↓ // Fartuch z logo *Master Chefa*↓

MG: **Po prostu prawdziwy mężczyzna, prawdziwy policjant na reszcie** Nie miałam takiego

A: mężczyzny jeszcze?

MG: @ ... chodzi oczywiście o *Master Chefa*! (smích)

a) foneticko-fonologická sféra

Tempo řeči Piotra G. bylo ve srovnání s moderátory, resp. s moderátorkou, velmi podobné a jeho projev působil velmi klidným dojmem. Rétorikou se chtěl přizpůsobit Magdě Gessler. Se zřetelem k emočnímu zasažení moderátorky připomínala trochu střet zájmů. Gessler si totiž chtěla soutěžitího, z pohledu jeho profesní funkce, podmanit. Vůbec se k němu nechovala jako k civilnímu soutěžitímu, ale jako k příslušníku okresní policie v Lipsku, se kterým se vyplatí mít kvůli soukromému zaangażování v řešení pokut dobré vztahy. Sám Piotr G. přistoupil na tuto roli a sebe samého přijal, v řeči, jako doplňující element výrazné Magdy Gessler. Určitě se nedá říct, že by Piotr G. nepracoval s větnou intonací a s melodií klesavou a stoupavou a s členěním větného úseku prostřednictvím pauz.

Zajímavostí z jazykového pohledu bylo, že Magda použila slovní spojení *chápající jablko* v souvislosti s tím, jaká myšlenka jí v danou chvíli vytanula na mysl: že si zaspívá se

soutěžícím píseň od skupiny Qween *We are the champions* z důvodu foneticky podobné výslovnosti *chapnał* [čapnou] a *champion* [čampion].

MG: pan jest z (?), **więc** pan robię to wszystko..., **wiec** pan powinien to... i pan **chapnał** jabłko, tak **jak champion**

PG: **jak champion**

MG: możemy zaśpiewać, tak? **The champion...**

PG: **we are the champions, my friends...?**

(smích)

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejpočetnější skupinu zastupují termíny z gastronomického prostředí. I v osobním medailonku soutěžící Piotr v práci svým kolegům připravuje pokrm. Všechny zachycené termíny jsme po stránce významotvorné zařadili do příslušných kategorií (viz níže).

- termíny

PG: zorganizowanie kuchni

PG: łosoś podany w sosie winno-owocowym, na bazie winogron, jabłka, wino różane

Velká část slovní zásoby je rovněž tvořena různými obraznými prostředky, z nichž nejrozšířenější je hyperbola a anafora. Následující ukázka dokládá, že komunikanti byli schopni vést mikrodialog na podkladě nepřímého pojmenování, a to bez jakýchkoliv známek, které by potenciálně zapříčinily nepochopení.

- hyperbola

PG: Dzień **dobry witam bardzo serdecznie państwa**

PG: A ja **czynię to z niezmiernym ścięciem.**

MG: **bardzo się cieszę**

PG: **jestem gotowy prześlicznie**

PG: również **dziękuję ślicznie**

MG: no proszę pana, **ja nigdy w życiu w Polsce nie miałam tak genialnego łososa**

- anafora

PG: To jest moja **maskotka**. (smích) wiewiór, **maskotka** naszej komendy

MG: **Komendy** czego?

PG: **Komendy** powiatowej policji w Lipsku

MG: no **właśnie, właśnie** mam taki problem (smích)

MM: przyjemnie, i trzeba uważać na **to, to** jest za mało i następnym razem **błagam, masło, masło, masło**

MM: jestem przekonany, że pan **nie zapomnę** nigdy

PG: **nie zapomnę**

- expresiva

G: Gotuję od 35 lat, w policji jestem od 23, czyli świadczy to o tym, że to gotowanie sprawia mi **większą frajdę**

MG: **NA BO GA TO**

MM: ...trzy, dwa, jeden i **brawo**

MG: niech pan pamięta bardzo pana proszę. **Hokus pokus**

MG: w ogóle/ proszę w ogóle nie ma tłuszczu/ jest **fantastyczne**

MG: pan jest z (?), więc pan robię to wszystko..., więc pan powinien to i pan **chapnął jabłko, tak jak champion**

- deminutiva

PG: łosoś został wcześniej, ...tak **oczywiście** podsmażony **leciutko** z jednej drugiej strony na pergaminie, w środku jest **oczywiście** surowy, żeby w tym momencie, przez te cztery - pięć minut on **sobie tak spokojniej doszedł**.

PG: dodałem **masełko**, ale tak delikatnie, że go w potrawie nie widać

PG: nie mam **masełka** przepraszam, i papieru też nie mamy (smích)

c) mimojazyková sféra

Během takřka desetiminutové diskuse doprovázely komunikanty nenadálé okolnosti, s nimiž se museli vyrovnat každý po svém.

Nejvýraznější okolnost, do které přivedla moderátorka Magda soutěžícího, je fakt, že ho nutila zpívat, přičemž mu sama falešně zanotovala píseň, ze které nebylo zcela zřejmé, o co se jedná, a hlavně proč.

- kooperace mezi komunikanty

MG: pan jest z (?), **więc** pan robię to wszystko..., **wiec** pan powinien to... i pan **chapnał** jabłko, tak **jak champion**

PG: **jak champion**

MG: możemy zaśpiewać, tak? **The champion...**

PG: **we are the champions, my friends...?**

(smích)

Na začátku ochutnávala soutěžní pokrm Magda Gessler, tím pádem se diskuse odehrávala v nezvykle rychlém sledu co do způsobu kompozičního uspořádání, i z obsahového hlediska připomínala spíše interview. Slova se povětšinou ujali moderátoři, kteří řídili rozhovor.

- sociální chování

MG: cudowna maskotka

PG: pani Magdo, jeżeli pani Magda sobie życzy, to już, już ja pani ma. Dziękuję ślicznie

MM: chyba ja daję fartuch już (smích) proszę pana...

MM: żartuję ↓ (smích)

Porotce Michel velice vědomě znovu otevírá téma másla na lososovi. Magda ví, že Michel naráží na její efektní výstup se sušením másla okolo ryby. Máslo moderátorka Magda dříve kolem lososa vysušila a nyní demonstrujeme chvíli, kdy při ochutnávání pokrmu mohl Michel zcela oprávněně poukázat na chybu v nedodání.

- odlehčení tématu, prostor k pousmání

MM: dla czego pan nie dodał masła?

PG: dodałem **masełko**, ale tak delikatnie, że go w potrawie nie widać

MM: ale to będzie suche bez **masła**!

PG: nie będzie suchego

MM: ma pan **masło** ze sobą? (smích)

PG: nie mam **masełka** przepraszam, i papieru też nie mamy (smích)

MM: przyjemnie, i trzeba uważać na **to, to** jest za mało i następnym razem **blagam, masło, masło, masło**

PG: i jeszcze raz **masło**

U dlouhotrvající komunikace lze očekávat vyšší pravděpodobnost, že se mluvčí jednoduše zmýlí nebo vysloví zkomolený tvar slova. Tento předpoklad byl naplněn u obou komunikantů, kteří se přerekli a následně se v řeči opravili. Převážně se tedy jednalo o přereky uvědomělé.

- přereky uvědomělé

PG: *to jest losoś podany w sosie winno-owocowym, na bazie winogron, jabłka, naszego polskiego čampiona, zalany winem różo- e ryż- różanym*

- přereky neuvědomělé

MG: *to jest, losoś po normansku (normańsku)*

PG: *Do chwili obecnej, przez 23 lata szczęście przynosił mi wiewiór, od dnia dzisiejszego, przez kolejne lata, **jedzień** (jeden) **dzień** dłużej to fartuch przynosi mi szczęście.*

MM: *Magda, co się stało? Czwarta edycja Master Chef! Żadnej uczestnik nie **robił takie wrażenie** na Magdę, poważnie **po pierwsz- pierwszy raz***

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

Byť téma bylo obsahově stejně zajímavé, ale zároveň emočně nenáročné, diskuse jako celek z hlediska jazykové stránky působila velmi poutavě. Jazykový projev Piotra G. dosahoval základních rétorických požadavků kladených na kultivovanou řeč. Ta se totiž v

mnoha ohledech podobala stereotypnímu nasazení. Převážně hovořil obecnou a hovorovou polštinou, jež se nejvíce projevovala při líčení událostí, které se mu dějí při výkonu povolání – reportážně je zachytil v medailonku. Události většinou popisoval s výrazným citovým zaujetím, což se projevilo zejména v jazykové rovině. Ze slohových postupů byly uplatňovány informační a vyprávěcí. Výpověď obsahovala spoustu přereků.

Jako první šla ochutnat připravený soutěžní pokrm Magda G.; byla zděšená množstvím másla kolem ryby, ale protože chtěla za každou cenu z osobních důvodů dostat Piotra na svou stranu, po vysušení ryby sehrála celou repliku s příchodem nanovo. Tím tedy anulovala celý předchozí vstup.

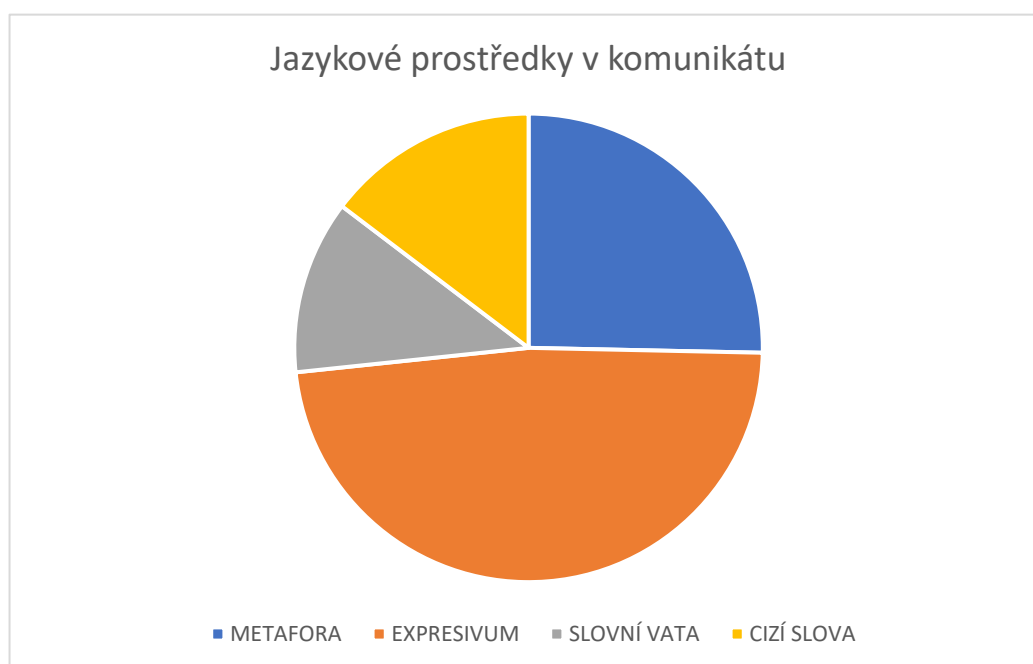
Ania i Michel se na sebe během Magdina sušení ryby dívají, nerozumí, co se u kuchařského pultíku děje. (Magda byla ke zbytku poroty zády). Magda vysušila máslo kolem podaného lososa, vysušila lososa a vrací se na místo, aby svou repliku a příchod znovu zopakovala.

Když je jasné, že si porota vybrala Piotra G. do finálové čtrnáctky, soutěžící již se soutěžní zástěrou zdvořile líbá ruce ženám v porotě.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Piotr G.
Metafora	
Apoziopeze	no..., proszę pana..., brakuje coś...
Oxymóron	/
Tautologie	błagam pana, niech pan
Hyperbola	witam bardzo serdecznie państwa, czynię to z niezmiernym ścięciem, bardzo się cieszę, jestem gotowy prześlicznie, dziękuję ślicznie, przewspaniałe, cudowne danie, ja nigdy w życiu w Polsce nie miałam tak genialnego łososa, i to nie są jaja, jest mi niezmiernie miło, Po prostu prawdziwy mężczyzna, prawdziwy policjant na reszcie, nie miałam takiego
Sarkasmus	/
Epiteton/Přirovnání	4–5 minut on sobie tak spokojniej doszedł, cudowne danie
Expresivum	
Expresivum	większą frajdę, ładne, NA BO GA TO , brawo, cudowna, Hokus pokus, fantastyczne, absolutna prawda, genialne, chapnął jabłko, delikatne, zaskakujące
Deminutiva	leciutko, masełko, masełka
Augmentativa	strasznie
Vulgarismy	/

Epizeuxis/Anafora	maskotka, maskotka; Komendy, Komendy; właśnie, właśnie; łośoś, łośoś; trzydzieści sekund, trzydzieści sekund; już, już; uratowaliśmy, uratowaliśmy; mi, mi; pamiętać, pamiętać; i, i; zażegnany, zażegnany; w ogóle, w ogóle; nowoczesnie, nowoczesna; tak, tak; więc, więc; jak champion, jak champion; masełko, masełka; masła, masło; to, to; masło, masło, masło; dziękuję ślicznie, dziękuję ślicznie; nie zapomnę, nie zapomnę;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	ojoj, o, hmhhh, ha
Slovní vata, vycpávková slova	eeh, ffft, hmm, eee, tssss
Emocionálně aktualizované slovo	
Cizí slova	
	okay, jak champion, the champion, we are the champions my friends

Tabulka č. 6: Užití jazykové prostředky

Graf č. 6: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 19/75 metafor, 36/75 expresiv, 9/75 případů slovní vaty a 11/75 cizích slov.

6.7 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 7 – IZABELA CZYSZCZOŃ

IZABELA CZYSZCZOŃ (17)

uczennica liceum

ICz: Czym wcześniej znajdę pasję w swoim życiu/ tym lepiej↓
[...] mam 17 lat ↓ [...] Przyjechałam tutaj po to// żeby
spełniać swoje marzenia/ bardzo bym chciała iść na studia
gastronomiczne/ w tej chwili jestem na rozszerzonej
biologii/ chemii/ ale **to nie jest... to jest to** co by mnie
pasjonowało↓ A w kuchni można się rozerwać↑ / robić to/ tu/
tamto/ po prostu to jest tak **fascynujące**↑ / tak
niesamowite↑ / **że...** no naprawdę// nie umiem tego swoimi
własnymi słowami wyrazić ↓ [...]

ICz: Przygotowałam mus z gorzkiej czekolady↓/ aczkolwiek
nie do końca mi wyszedł↓ / lody francuskie↓ tak zwane
parfé↓ / ciastko kokosowe oraz kruszonkę czekoladową↓

MM: dobra to masz 5 minut/ żeby kokosowe **parfé** podać ↓

AS: co ci nie wyszło w takim razie↑

ICz: nie wyszedł mi mus↓ **no coś**↓ / takie jest życie// to
pierwszy raz tak szczerze nie wyszedł mi mus↓

MM: nie wybrałaś dobry dzień/ żeby **zepsuć** mus czekoladowy↓/
prawda↑

ICz: **no** nie wybrałam/ **no**↓

AS: jesteś bardzo zdenerwowana↑

ICz: no może **odrobinę** ↓

MG: co masz zamiar zrobić↑

I: chcę zrobić **pyré** z malin↓ / i nie mogę tego otworzyć ↓

M: **wyluzuj/ wyluzuj**↓

ICz: nie zaraz jak tak zrobię **co...**↓ **Jezus marja**/↑ co ja
robię no↑ dobra nie ma tego (?)

MM: spokojnie↓/ dobrze spróbujmy to otworzyć↑ / gdzie
myślisz, że mamy problem↑

MG: techniki tego↓

MM: o widziałaś↑

ICz: tak↓

MM: masz↓

ICz: dziękuję ↓

MG: czemu bierzesz udział w tym konkursie↑

ICz: chciałabym pracować w restauracji// móc po prostu spełniać swoje marzenia↑ a nie że// powiem obudzić się za 10 lat i tak powiem o Boże w (?) masz całe swoje życie ↓

MM: **wyluzuj/ błagam o**↓/ właśnie jest// **trzy minuty** ci zostało↓

ICz: **trzy minuty**↑ **ach**↓/ **widzi...**↓ **widzicie państwo**/ jak ja już tego nie mogę (?)// dobra udało się↑

MG: a nie próbujesz↑

ICz: nie ↓

MG: dla czego nie próbujesz↑

ICz: chyba jestem pewna smaku↓ i **przez to**↓/ ale i tak wiem/ że już jestem pogrzebana↓ **przez to**/ że mi ten mus nie wyszedł↓

MM: ukaż ↑

ICz: ale to jest **żenada**↑ tak szczerze

MM: **żenada**↑

ICz: tak ↓

AS: a **to**↓ / co **to** jest↑

ICz: to jest po francusku **péarefaité**↑ **Nieeee wiem** ↓

MM: to jest ten **parfé**↓

ICz: tak **parfé** ↓

MM: a to co kroiliś teraz/ to nazywasz parfé↑

ICz: **niiiiie**/ to nie jest **parfé**/ **to jest...** ↓

MM: **aaaa parfé** jest lodowy/ prawda↑

ICz: przepraszam **TéÚÍeLeLé** ↑

MM: **aaa** ↑/ **tuil** to wiesz co to jest **tuil**↑ / to jest dachówka↓/ co mamy na dachu// dlatego/ że ono powinna być ta forma jak dachówka - **tuil**↓

MG: a **parfé** to taki ciepłe↑

ICz: no niestety już nie wytrzymała temperatury↓/ mówiłam/
że dałam plamy↓/ prezentacja też nie zachwyca ↓

MM+MG: (smích)

ICz: przez to/ że chciałam taką ładną... ↓

MG: my jesteśmy nie potrzebni **Mišel** ↑

ICz: chyba mogą państwo **zkosztować** (zakosztować)/ ale **jest mi niezmiernie przykro**↓/ że tak **zawaliłam**/ bo chciałam zaserwować coś naprawdę dobrego↓ a nie zaserwowałam/ myślę/ że to nie jest mój **poziom gotowana**/ myślę/ że potrafię o wiele lepiej↓ **kupko**↓

MM: o ↓

ICz: no właśnie↓/ to się nie powinno zdarzyć↓

MM: wiesz co↑ Masz 17 lat// **bym** ci mówił co zepsułem/ jak miałem 17 lat/ **byś** się śmiała ze mną dzisiaj/ prawdą↑ Dla tego, że tak jest/ kiedy gotujemy↓/ **raz** się uda/ **raz** nie↓/ tak jest w każdym zawodzie/ ale **smak jest** dobry Iza **smak jest**↑

AS: już się nie mogę doczekać↑/ ja **uwielbiam** słodycze↑

ICz: ja tak chciałam w sumie pani **najbardziej zaimponować tym musem**↓/ i tak **zaimponowałam**/ że nie wyszedł↓

AS: **bardzo/ bardzo** wysoko podnosisz stoją poprzeczkę↑
zrobienie dobrego musu czekoladowego/ zrobienie dobrego **parfé**/ do tego masz tej kruszonkę/ do tego masz ten *tuí* a jeszcze *kulí*↑/ **to jest naprawdę coś z czym nie każdy sobie poradzi**/ a co dopiero **bardzo, bardzo** młoda osoba↓// a to jest naprawdę bardzo dobrze↑ pod warunkiem/ że jemy z zamkniętymi oczyma↓// dziękuję↓

MG: widać/ że wszyscy cię **strasznie oszczędzają**↑ **strasznie** cię **lubią**↑ // **Bardo Bardzo** przyjemne ↓

MM: Iza/ masz 17 lat↓

ICz: tak↓

MM: przyjechałaś na *kastingi* sama↑ czy z kim↑

ICz: z mamą↓

MM: z mamą↑ idziesz po niej↑
ICz: mogę pójść↓
MM? to biegnij ↑
ICz: idrziesz do jurorów ↑
MM: Dzień dobry ↓
Mama: słuchamy ↑
AS: kilka rzeczy poszło nie tak↓ / natomiast całościowo jest to deser/ który zasługuje chyba na tym etapie taki mały fartuch↓/ jest tylko jedna przeszkoda/ wiesz jaka↑
ICz: wiem↓
AS: jaka↑
ICz: wiek↓
MM: fartucha nie dostaniesz/ ale są dwie rzeczy/ które jeszcze są przed **to- @ toba**↓ / pierwsza/ że możesz pójść do nas w przyszłym roku/ będziesz miała już 18 lat↓
MG: zapraszamy ↓
MM: a druga// to idź do Warszawy do minie↓/ zrobić parę desery/ żeby ten mus był twardy↓ / chcesz ↑
ICz: **bardzo bym chciała**↑/ **ja bardzo chcę** się uczyć↑
MG: u ciebie się nauczy deserów a u mnie ciast↓/ zapraszam cię na naukę tortów i ciast ↑
MM: słuchaj masz dwa zaproszenia↓// **czy wpadniesz** do mnie↑
ICz: **Na pewno wpadnę** ↑
MM: to Iza **czekam na siebie- na ciebie** też/ Magda **czeka na ciebie** też ↓
AS: a ja **czekam na ciebie** w przyszłym roku tutaj↓ / na tym samym miejscu↑
MG: no to co/ **będziesz** kiedyś **sławna**↑
ICz: nie wiem to się okaże ↓
MG: **o boże** ↓
ICz: dobra **będę sławna** ↑
MM: **brawo** to dziękuję bardzo/ do zobaczenia w restauracji/ zobaczymy/ pójdzie do nas nie↑
MG: **haha**

MM: czy najpierw do ciebie albo do mnie↑

MG: no niech się **porusza** i przyjdę do mnie ↓ (smích)

ICz: to jest niesamowite↑ / tym bardziej/ że to było moje marzenie/ żeby móc się uczyć obok najlepszych/ i naprawdę **brnąć** w tą gastronomię↑ i **kurcze no** pokazać **coś** nowego/ **coś fajnego**↑

a) foneticko-fonologická sféra

Nejpronikavějším hlákoslovným rysem byla u Izabely Cz. nezřetelná výslovnost způsobená velkým stresem, který byl pravděpodobně tím největším, co kdy mladinká soutěžící zažila.

Pro mluvenou komunikaci je příznačným rysem reagovat na položený dotaz ihned po jeho zaznění. Skladba věty proto bývá strukturována úsporně ve prospěch snazšího porozumění.

Při rozhovoru došlo také na hodnotící postoje, komunikanti zaujímali citový vztah, prožitek, v souvislosti s momentálním psychickým zaujetím daným tématem.

ICz: Przygotowałam mus z gorzkiej czekolady, aczkolwiek **nie do końca mi wyszedł**. Lody francuskie, tak zwane *parfait*, ciastko kokosowe oraz kruszonkę czekoladową.

MM: dobra to masz 5 minut, żeby kokosowe **parfait** podać

AS: co ci nie wyszło w takim razie

ICz: nie wyszedł mi mus. **No coś**, takie jest życie, to pierwszy raz tak szczerze nie wyszedł mi mus

Každý mluvčí při delší komunikaci hledá správné slovo, které by co nejlépe vystihlo jeho myšlenku, popř. přemýšlí nad uspořádáním svých myšlenek, větných struktur, aby se příliš neopakovaly. Dlouhá rozvaha však obvykle vede spíše k opačné tendenci, a sice k reprodukování frází (často to bývají nedořečená slova), které už jednou či víckrát zazněly, a tím dochází k narušení větné skladby.

Za skladební nedostatek považujeme neobratné formulace. Komunikanti vytvářeli nepochopitelné větné celky a jejich řeč pozbyla de facto platnosti sdělné (informativní) funkce.

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejširší okruh slovní zásoby tvořily **termíny** a **ustálená spojení (sousloví)**.

- termíny:

ICz: mus z gorzkiej czekolady, Lody francuskie, *parfait*,
ciastko kokosowe, kruszonka czekoladowa

Další vrstevnatou skupinu zahrnují nejrůznější obrazné prostředky, které jsou vlastní stylu uměleckých textů.

- cizí slova

ICz: lody francuskie, tak zwane **parfait**,

ICz: **pure, tuille, coulis**

MG: my jesteśmy niepotrzebni **Michel**

- deminutivum

AS: jesteś bardzo zdenerwowana

ICz: no może **odrobinę**

V jazykovém projevu zazněly hovorové výrazy, nespisovné výrazy (expresiva), dále také zachycujeme různá otřelá a stereotypní vyjádření.

- expresiva

M: **wyluzuj, wyluzuj**

MM: **wyluzuj, błagam o**

MM: **żenada**

ICz: **Na pewno wpadnę**

MM: **brawo** to dziękuję bardzo, do zobaczenia w restauracji

MG: no niech się **porusza** i przyjdę do mnie (smích)

ICz: to jest niesamowite, tym bardziej, że to było moje marzenie, żeby móc się uczyć obok najlepszych, i naprawdę **brnąć** w tą gastronomię, i **kurcze no**, pokazać **coś** nowego, **coś fajnego**

ICz: ...że tak **zawaliłam**, bo chciałam zaserwować coś naprawdę dobrego, a nie zaserwowałam, myślę, że to nie jest mój **poziom gotowana**, myślę, że potrafię o wiele lepiej, **kupko**.

- hyperbola

ICz: **bardzo bym chciała, ja bardzo chcę** się uczyć

Jedním z úsporných řešení je elipsa čili vypuštění části slova, které je známo z kontextu. Tentýž princip tvoření elipsy do značné míry uplatňovali oba komunikanti.

- apoziopese

ICz: **to nie jest..., to jest to że...** no naprawdę

- prázdny obrat (floskule)

MM: to Iza **czekam na siebie- na ciebie** też/ Magda **czeka na ciebie** też

c) mimojazyková sféra

Během takřka desetiminutové diskuze doprovázely komunikanty nenadálé okolnosti, s nimiž se museli vyrovnat každý po svém.

- kooperace mezi komunikanty

AS: co ci nie wyszło w takim razie

ICz: nie wyszedł mi mus, **no coś**, takie jest życie. To pierwszy raz tak szczerze nie wyszedł mi mus

MM: nie wybrałaś dobry dzień, żeby **zepsuć** mus czekoladowy, prawda?

ICz: **no** nie wybrałam, **no**

ICz: chcę zrobić **pyré** z malin, i nie mogę tego otworzyć

MM: **wyluzuj, wyluzuj**

ICz: nie zaraz jak tak zrobię **co... Jezus marja**, co ja robię
no, dobra nie ma tego (?)

MM: spokojnie, dobrze spróbujmy to otworzyć, gdzie myślisz
że mamy problem

MG: techniki tego

MM: **o** widziałaś

ICz: tak

MM: masz

ICz: dziękuję

Při uspořádávání myšlenek se komunikanti dopustili přeréků, nebylo tedy potřeba rozdělení na uvědomělé a neuvědomělé podle toho, zda si dotýčný komunikant uvědomil/neuvědomil vyslovený přerěk a zda se případně dokázal sám opravit, či nikoliv. Příčinou častých přeréků a následných oprav u obou komunikantů byla pravděpodobně nerozhodnost, jak myšlenku formulovat, aby reakce na dotaz byla co nejrychlejší.

- přerěky neuvědomělé

ICz: *to nie **jest**- to jest to, **widzi**- widzicie państwo, **zkosztowaś**, **to-** tobą*

MM: *czekam na **siebie**- na ciebie*

ICz: *chyba mogą państwo **zkosztowaś** (zakosztować), ale **jest mi niezmiernie przykro**, ...*

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

Soutěžící ve své výpovědi neskrývala emocionální nadšení, které se projevovalo kladnými hodnotícími výroky. Převážně se jednalo o emocionální hodnotící postoj.

- emocionálně-hodnotící postoj

AS: **bardzo, bardzo** wysoko podnosisz swoją poprzeczkę, zrobienie dobrego musu czekoladowego, zrobienie dobrego *parfait*, do tego masz tej kruszonkę, do tego masz ten a jeszcze *tuille, couli*, **to jest naprawdę coś z czym nie każdy sobie poradzi**. A co dopiero **bardzo, bardzo** młoda osoba. A to jest naprawdę bardzo dobrze, pod warunkiem, że jemy z zamkniętymi oczyma, dziękuję!

MG: widać, że wszyscy cię **strasznie oszczędzają, strasznie** cię **lubią**. **Bardo, bardzo** przyjemne.

Pozoruhodným okamžikem byly mimojazykové situace, při nichž docházelo k náhlým, pronikavým změnám v chování účastníků komunikace. Častým jevem, který lze označit za nešvar v řeči, byly nejrůznější přeroky v hláskosloví a v tvarosloví, jichž se soutěžící dopouštěla, když se snažila dokončovat soutěžní pokrm před porotou. Na druhé straně porota reagovala svérázně až nuceně, když byli svědky prezentace pokrmu této mladé soutěžící.

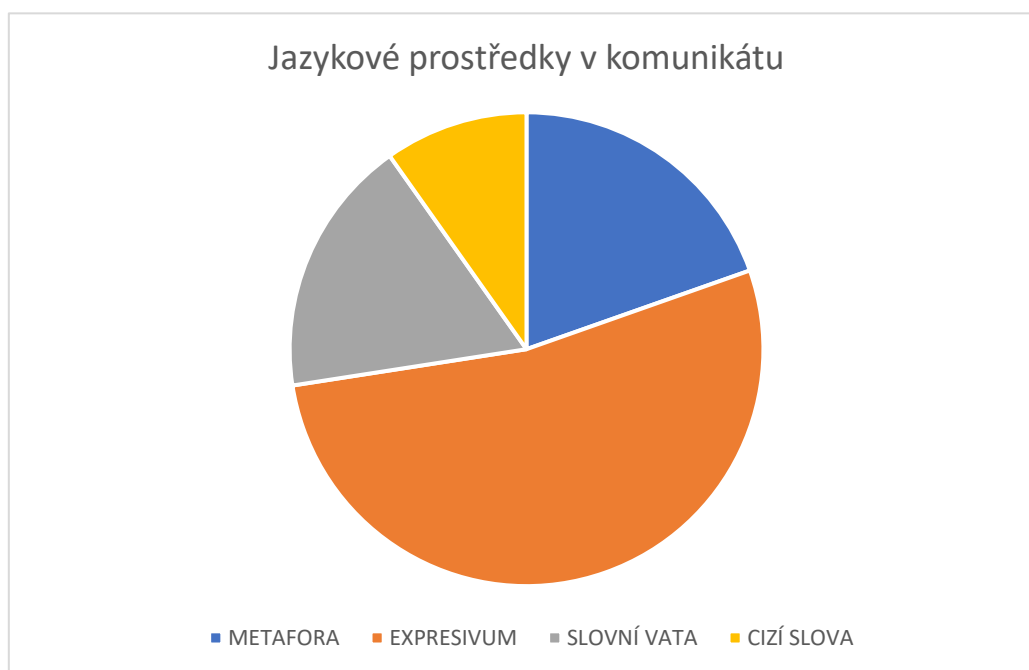
Iza na začátku už skoro pláče, trápí se s kuchyňským robotem. Michel M. Izabele Cz. ochotně pomohl s otevřením robota a jako první přišel ochutnat její pokrm. Krém mu nešťastně spadl ze lžičky. Porota se během toho baví tím, jak je Iza nervózní. Když Iza mixuje maliny, hroutí se pro efekt pod stůl. Michel vyzývá Izu, aby šla pro svůj doprovod, tedy pro maminku.

Magda i Michel zvou Izabelu Cz. do svých restaurací, aby se od nich učila. Ania souhlasně přikyvuje.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Iza Cz.
Metafora	
Apoziopceze	co..., to jest...
Oxymóron	/
Tautologie	bardzo bym chciała ja bardzo chcę
Hyperbola	jest mi niezmiernie przykro, uwielbiam słodycze, najbardziej zaimponować tym musom, strasznie oszczędzają cie, Na pewno wpadnę
Sarkasmus	że dałam plamy
Epiteton/Přirovnání	nie do końca mi wyszedł

Expresivum	
Expresivum	pasjonowało, fascynujące, péarefaité, Téúíllé; zaimponowałam, lubią, czy wpadniesz, brawo, niech się porusza, coś fajnego
Deminutiva	odrobinę,
Augmentativa	zepsuć, zawałam, kupko, strasznie, kurcze no
Vulgarismy	/
Epizeuxis/Anafora	no, no; wyluzuj, wyluzuj; trzy minuty, trzy minuty; przez to, przez to; żenada, żenada; to, to; parfě, parfě; tuil, tuil, tuil; bym, byś; raz, raz; smak jest, smak jest; bardzo, bardzo bardzo; czeka na ciebie, czekam na ciebie; coś, coś
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	haha, no
Slovní vata, vycpávková slova	o, ach, aaaa, aaa, o
Emocionálně aktualizované slovo	Nieeee wiem, niiiiie
Cizí slova	
	<i>parfait, pure, tuile, Michel, kulí</i>

Tabulka č. 7: Užití jazykové prostředky

Graf č. 7: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 10/88 metafor, 27/88 expresiv, 9/88 případů slovnívaty a 5/88 cizích slov.

6.8 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 8 – URZUŁA POMORSKA

URSZUŁA POMORSKA (40)

gospodyni domowa

UP: [...] chciałabym zawalczyć o tytuł Master Chefa↑ Na co dzień zajmuję się wychowaniem mojej czwórki dzieci// Piekę torty/ ciasta/ tak **ciagle siedzę w tej gark/ zakopana**↓ / ale to lubię↑ // Franusz/ **nie/ nie/ nie/ już/ już** nie mieszaj// Ja jestem matka wariatka↑ **Jak mi to wlejesz to kari**, to już po prostu mogę nie wychodzić↓

FP: Mama (?)↑

UP: **O jeeej**↑ / **jak się cieszę**↑ / dzień dobry↑ //

Przygotowuję dla państwa **kari** ziemniaczane z **tamaryndowcem i z okra**// zaryzykuję z kuchnią indyjską// Ja jestem w ogóle **bardzo szalona** i spontaniczna↑ / ale niestety jest to **bardzo** stresujące ↓

MG: a może nie **gadaj** tylko **kurczę** rób ↓

UP: dobra to myślałam/ że coś muszę mówić ↑ (smích) **robię dania wegetariańskie/ robię różne dania**// odkryłam ostatnio **kuchnie wegetariańsko-wegańską, ale mięsa też kocham**// Może już nie powinnam nic mówić/ bo ja za dużo mówię

MM: dziesięć sekund↑ // **sierdziem/ sześć/ pięć/ czestery/ trzy/ dwa**

UP: **ole ole**↑

MM: jeden **iii stop, stop, stop, stop, stop stop**↓

UP: **najbardziej kocham** z Indii właśnie stroje i jedzenie↓

MM: ja też **kocham**↓ / teraz **ciekawe**/ czy byliśmy w Indii dzisiaj↑

UP: **mmm** też jestem **ciekawa**↑

AS: a byłaś w Indiach↑

UP: nie ↓

AS: to twoje marzenie↑

UP: powiem szczerze/ że nie↓ naprawdę↓

UP: **nasłuchałam się trochę tego kraju** ↑

AS: **interesujące**↓ / bardzo **interesujące**↓ **dziękuję ci**↓

UP: **dziękuję** ↓

MG: trochę tłuste ↑

UP: to się miało oddzielić od tego sosu↑ i tam miało być ↓

MG: chyba to nie wyszło↑

AS: bardzo ucieszyła mnie dzisiaj twoja propozycja↑ / **mmm**/
coś nowego/ coś świeżego/ dla mnie tak ↓

MM: Induski ratatui ciekawy↓/ tak nazywam bardzo chrupiący
ten **orkan**/ **powiem uczciwie** nie wystarczy// **czy już ciebie...**
@ dla mnie powiem szczerze/ nie wystarczy // i dla mnie
nie↓

UP: a są jakieś **dogrywki**↑ nie ma↓ błagam pani Magdo↓ //
udowodnię wam/ że umiem gotować↓

MM: mam propozycję i pozwolę sobie↓// mówisz/ że często
gotujesz **kari** w domu prawda↑

UP: gotuję **kari** tak ↓

MM: i smakuje **dzieci** (dzieciom) ↑

UP: no dzieciom średnio↓ / starsze dziewczyny jedzą↓ /
chłopcy mali nie↓

MM: a to niech przyjdą i porozmawiamy z nimi **no**↓

UP: **dzieci, dzieci**/ macie powiedzieć/ czy dobre **kari**/ no
niestety/ jak spróbujecie powiecie/ że dobre to jest
szansa/ **jak nie to nie**↓

Amelia (córka Uli): moja mama bardzo dobrze gotuje↓ / ale
zanim mojego rodzeństwa to tak nie za bardzo↓

MM: spróbujcie @ **kari**/ które ugotowała mama↓ dobrze↑
Franek↑ też spróbujesz↑ o Amelia↑

AP: może te ziemniaki były trochę za **twarde**↓ ale to
wszystko było dobrze↓

MM: Franek spróbuj↓ // musimy wiedzieć// dołóż kawałek↓
właaaśnie/ i jak powiedz mi↓

FP: **fuj**↓ (kašel)
MM: co jest nie tak Franek↑ powiedz↑
FP: one było **ohydne**↓ to jest **bleee**↓
MM: to jest **ble**↑ // dobra↓
FP: (?) **gorzkie**↓
MM: gorzkie **no i...** ↑
FP: i **piekielne**// to było wszystko to **najgorsze**↓
MM: a co lubicie jeść w domu↑
FP: kotleta↓
MM: a ty↑
AP: wolę makarony↓ / ale lubię też indyjskie↓
FP: ja **chcę**/ żeby mama dostała **fartucha**↓
MM: jak **chcesz**/ żeby mama dostała fartucha// to w takim razie ja mam pomysł / i **mooże** mama dostaje fartucha↓
Słyszałaś Urszula/ że Franek lubi kotlet↓ / to idź do sklepu/ weź parę produkty/ które są potrzebne/ gotuj/ masz trochę czas/ **wrót do nas coś bardziej**/ który smakuje Franek/ który smakuje Amelii i może nas↓ i masz **dogrywkę**/ jak pytałaś wcześniej↓// Godzina i wrót do nas↓/ i żeby Franek był zadowolony↓ **fajny chłop**↓ **lubię go**↓ **Biegnij,**
ale...↑

Dogrywka po przerwie na gotowanie kotleta

UP: **jo to tak**↓ / oddaniem indyjskiego doszłam do kotleta↓ / dawaj **tłuczek**, tłuczemy. Polska **mamuśka** ↑
FP: **no i co mam...**↑
UP: jeden jest
FP: **faściutki** ↑
UP: mam nadzieję/ że tym kotлетem zdobędę swój fartuch ↑
FP: **mniam mniam** (smích)

UP: witam ponownie ↑
MM: Franek zadowolony↑

MG: idziemy zobaczyć↑
MM: Franek spróbujesz↑/ Co czujesz ↑ co myślisz↑ / czy to ci smakuje↑
FP: dobry/ mógł być lepszy↓ / jadłem lepszego↓ / dobry↓
MM: tak↑ a co wolisz to/ czy *kari*↑
FP: **wiele** (wolę) **to**
AS: dla mnie po raz drugi tak
MG: to był **pyszny** schabowy ↑
FP: no i co/ mama dostanie fartuch↑ (smích)
MM: **chodź.../ chodź** Franek do mnie↑/ **cześć** ↓
FP: **cześć** ↓
MM: daj jej ten fartuch i biegnij↓
FP: **faruuuszek** ↑
UP: **dzięki kochanie**↑ / **dziękuję**↑ **dziękuję**↑ bardzo/
dziękuję↑ do zobaczenia↓ **Jeeest** ↑

FP: **fartuszek** dostała↑ Myślę/ że mama dzięki mnie dostała fartuch ↓
UP: Franek mnie **pogroził**↓/ a teraz **uratował**↓

a) foneticko-fonologická sféra

Co se týká samotné hezitace, u Urszuly P. jsme zaznamenali, že se jí dopouštěla v malém množství. Z dalších nešvarů docházelo k náhlým přerývům v řeči, a to ve chvíli, kdy si mluvčí byla signálně nejistá, například když se Michel ptal, zda i mladší děti jedí curry.

UP: gotuję **kari** tak
MM: i smakuje **dzieci**?
UP: no dzieciom średnio, starsze dziewczyny jedzą, chłopcy mali nie

Výslovnost skupin hlásek Urszuly P. splňovala nároky na běžnou mluvu, která u soutěžící převažovala. Na ortoepické zásady nebrala nijak zvlášť zřetel. Překvapilo nás naopak to,

že moderátoři po celou dobu dialogu také méně pečlivě vyslovovali. Bylo to zřejmě i v souvislosti s tím, že komunikovali také s Urszulínými dětmi.

AS: bardzo ucieszyła mnie dzisiaj twoja propozycja, **mmm**, coś nowego, coś świeżego, dla mnie tak

MM: spróbujcie **eeee kari**, które ugotowała mama. Dobrze, Franek też spróbujesz? **o** Amelia

MM: Franek, spróbuj! Musimy wiedzieć, dołóż kawałek.

Właaaśnie, i jak powiedz mi

Lexikálně-sématická expresiva byla téměř vždy spojena s rozvahou nad utvářením myšlenky s toutéž negativní parazitickou funkcí projevující se u hezitačních zvuků, které hodnotíme jako nelibý zvukový prostředek narušující promluvovou linii.

UP: **o jeeej**

UP: **ole oleee**

MM: jeden **iii stop**

UP: **mmm** też jestem **ciekawa**

MM: Franek spróbuj, musimy wiedzieć, dołóż kawałek.

Właaaśnie, i jak powiedz mi?

FP: **faruuuszek**

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejvyšší nárůst slovní zásoby tvoří kategorie lexikálně-sémantických expresiv, jež dominují u vyhocenějších situací a v expresivním vyjadřování. Těch registrujeme velké množství, a to zejména termínů z emocionálně aktualizovaných slov. Totéž se týká frazeologismů, které nejsou jednostranně profilovány (srov. níže).

- **termíny**

UP: **kari** ziemniaczane z **tamaryndowcem i z okra, kotlet**

- frazeologismy

UP: Polska **mamuška**

Další početná skupina sestávala z básnických pojmenování. Dialog byl prostoupen četnými hyperbolami, tautologií, apoziopézí a jinými figurami.

- hyperbola

UP: [...] chciałabym zawalczyć o tytuł Master Chefa! Na co dzień zajmuję się wychowaniem mojej czwórki dzieci. Piekę torty, ciasta, tak **ciagle siedzę w tej gark, zakopana.**

- tautologie

UP: **dzieci, dzieci**, macie powiedzieć, czy dobre **kari**, no niestety, jak spróbujecie powiecie, że dobre to jest szansa, **jak nie to nie**

- aposiopeze

MM: gorzkie **no i...**

MM: **Biegnij, ale...**

FP: **no i co mamo...**

MM: **chodź..., chodź** Franek do mnie...

Slovní zásoba je protikladně vyvažována vrstvou prázdných obrátů (vycpávková slova, lexikálně-sémantická expresivita), jimiž komunikanti vyplnili mezeru při rozmýšlení nad výpovědí. Otřelý výraz použili diskutující i v situaci, kdy vlivem rychlé souvislé řeči nestihli ztvárnit výstižnější jazykový prostředek. Totéž opodstatnění je možno vztáhnout na celou vrstvu pokleslých jazykových prostředků v polštině (expresivní výrazy).

- emocionálně aktualizovaná slova

UP: **O jeeej**

UP: **ole oleee**

MM: jeden **iii stop**

UP: **mmm** teř jestem **ciekawa**

MM: Franek spróbuj, musimy wiedzieć, dołóż kawałek.

Właaaśnie, i jak powiedz mi?

FP: **faruuuszek**

c) mimojazyková sféra

Na diskutující lze rovněž pohlížet jako na komunikační partnery; tento ideál je naplněn v případě, jsou-li partneři schopni součinnosti. To znamená, že jeden druhému spontánně pomůže s výpovědí, aniž by docházelo k přerývům v řeči. Taková pomoc se uskutečňuje ze strany partnera podsunutím vhodného slova nebo doplněním věty.

- podsunutí vhodného tématu ze strany moderátorů

UP: **najbardziej kocham** z Indii właśnie stroje i jedzenie

MM: ja teř **kocham**, teraz **ciekawe**, czy byliśmy w Indii dzisiaj

UP: **mmm** teř jestem **ciekawa**

AS: a byłaś w Indiach?

UP: nie

AS: to twoje marzenie?

UP: powiem szczerze, że nie, naprawdę

UP: **nasłuchałam się trochę tego kraju**

Urszula P. se po dobu vysílání chovala přirozeně, pokorně a zdvořile, což se mimo jiné promítlo do role sociálního chování (oslovení, poděkování, pozdrav apod.).

AS: **interesujące**, bardzo **interesujące**, **dziękuję** ci!

UP: **dziękuję**

Úloha moderátorů byla výborně naplněna. Když první soutěžní pokrm porotu nezaujal, a navíc v souvislosti s nepříliš vhodně zvoleným pokrmem pro její děti, vyzval soutěžící, aby uvařila oblíbené jídlo jejího syna.

MM: jak **chcesz**, żeby mama dostała fartucha, to w takim razie ja mam pomysł, i **moooże** mama dostaje fartucha! Słyszałaś Urszula, że Franek lubi kotlet, to idź do sklepu, weź parę produkty, które są potrzebne, gotuj, masz trochę czas. **Wróc do nas coś bardziej**, który smakuje Franek, który smakuje Amelii i może nas, i masz **dogrywkę**, jak pytałaś wcześniej. Godzina i wróc do nas, i żeby Franek był zadowolony. **Fajny chłop, lubię go! Biegnij, ale...**

Při uspořádání myšlenek se komunikanti dopouštěli nejrůznějších přereků, uvědomělých (kdy se opravili) i neuvědomělých.

- přereky neuvědomělé

MM: *smakuje Franek, który smakuje Amelii i może **nas** (nam)*

FP: ***wiele** (wolę) to*

d) dílčí shrnutí – tabulka a graf

Mluvenost soutěžící byla srovnatelná s běžnou mluvou v neformálním prostředí, zvláště co se týká volného vyjadřování a množství slovních figur, tedy opakování shodného slova nebo skupiny slov na začátku za sebou jdoucích vět. Hloubková analýza jazykových prostředků ukázala, že mluva Urszuly sestávala z neutrálních a spisovných tvarů. Soutěžící nejvíce kolísala mezi hovorovou a obecnou polštinou.

UP: dobra to myślałam, że coś muszę mówić. (smích) **Robię dania wegetariańskie, robię różne dania**, odkryłam ostatnio **kuchnie wegetariańsko-wegańska, ale mięsa też kocham**. Może już nie powinnam nic mówić, bo ja za dużo mówię.

Úryvek textu níže v tomto případně dokumentuje, že by mohlo jít o přirozený ostych mluvit v neznámém mediálním prostředí (vysílací studio) včetně jeho příslušenství (tj. mikrofon, kamery, osvětlení, televizní štáb). S touto naznačenou úvahou také do jisté míry souvisí nekontrolovatelná mluva, jež byla z hlediska výstavby komunikátu (významové

uspořádání slov ve výpovědi) plná konstrukčních odchylek od pravidelné stavby vět, které v některých mezích vyústily až v neporozumění.

UP: **O jeeej, jak się cieszę. Dzień dobry, przygotowuję dla państwa kari ziemniaczane z tamaryndowcem i z okra,** zaryzykuję z kuchnią indyjską. Ja jestem w ogóle **bardzo szalona** i spontaniczna, ale niestety jest to **bardzo** stresujące.

UP: dobra to myślałam, że coś muszę mówić (smích) **robię dania wegetariańskie, robię różne dania.** Odkryłam ostatnio **kuchnie wegetariańsko-wegańską, ale mięsa też kocham.** Może już nie powinnam nic mówić, bo ja za dużo mówię.

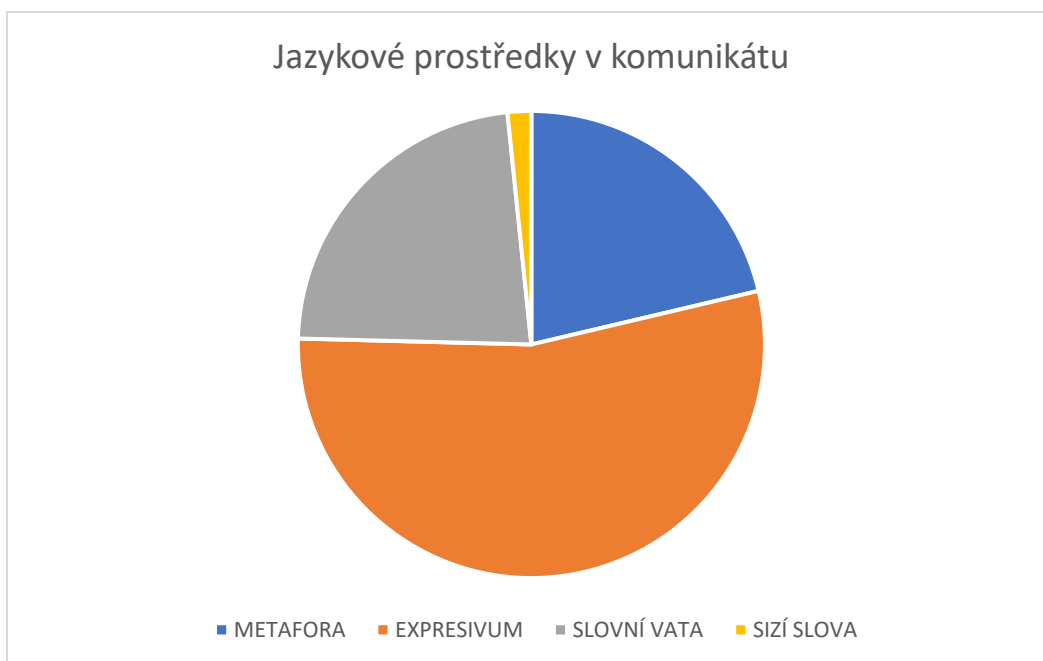
Doprovodným symptomem v promluvě Urszuly P. bylo časté obracení se ke své životní roli jako matky, a to v celém vysílání. Tato skutečnost naznačuje, že jí péče o čtyři děti naplňuje a je v této funkci nesmírně spokojená, přesněji řečeno je matkou na plný úvazek ráda. Proto se dá předpokládat, že nemá ambice na budování kariéry či jiné vyplnění svého času jinak než péčí o domácnost a děti.

UP: [...] chciałabym zawalczyć o tytuł Master Chefa Na co dzień zajmuję się wychowaniem mojej czwórki dzieci. Piekę torty, ciasta, tak **ciągle siedzę w tej gark, zakopana,** ale to lubię. Franusz, **nie, nie, nie, już, już** nie mieszaj. Ja jestem matka wariatka. **Jak mi to wlejesz to kari,** to już po prostu mogę nie wychodzić

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Ula P.
Metafora	
Apoziopceze	i..., Biegnij ale..., chodź...
Oxymóron	/

Tautologie	robię dania wegetariańskie, robię różne dania; robię kuchnie wegetariańsko-wegańską, ale mięsa też Kocham; jak nie to nie, jo to tak
Hyperbola	ciągle siedzę w tej gark zakopana, jak się cieszę, najbardziej Kocham, powiem uczciwie
Sarkasmus	/
Epiteton/Přirovnání	/
Expresivum	
Expresivum	gadaj, Kocham, masz dogrywki, fajny chłop, lubię go, dzięki Kochanie,
Deminutiva	łuczek, mamuśka, faściutki, fartuszek,
Augmentativa	kurczę, orkan, twarde, fuj, fuj, ohydne, ble, gorzkie, piekielne, najgorsze, pogroził, uratował
Vulgarismy	/
Epizeuxis/ Anafora	nie, nie, nie; już, już; stop, stop, stop, stop, stop stop; ciekawe, ciekawa; interesujące, interesujące; dziękuję, dziękuję; kari, kari; dzieci, dzieci; chcę, chcesz; chodź, chodź; cześć, cześć; dziękuję, dziękuję, dziękuję;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně- sémantická expresivita	ole ole, iii, mmm, mniam mniam
Slovní vata, vycpávková slova	mmm,
Emocionálně aktualizované slovo	O jeeej, dzieci nooo, właaaśnie, bleee, moooze, faruuuszek, Jeeest
Cizí slova	
	curry

Tabulka č. 8: Užití jazykové prostředky

Graf č. 8: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 13/61 metafor, 33/61 expresiv, 14/61 slovních vat a 1/61 cizí slovo.

6.9 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 9 – GRZEGORZ GOŁDA

GRZEGORZ GOŁDA (24)

manager restauracji

GG: **jak** miałbym umrzeć/ **no to tylko w fartuchu**↑ / **tylko w fartuchu** Master Chefa↑ tak ja po niego dzisiaj przyjechałem/ i ja bez niego nie wyjeżdżam i Magdo/ mam nadzieję/ że pani to słyszy↓

GG: [...] nazywam się Grzegorz Gołda↓ [...]

AS: **to jak ser** ↑

GG: tak jak **ser** ↓ / **właśnie** tak jak **ser** ↓ / @ dla tego **właśnie** dzisiaj robię **ser rok fort** w panierce z orzechów, kozi gołda i tarczyci @ **brif** w sezamie i do tego będą dodatki ↓

AS: i tym serem **chcesz skrać nasze serca** ↑

GG: tak oczywiście ↑

AS: panie Gołda/ to ja się **odrobinę** obawiam o nasze żołądki↓ / ale jednocześnie panu ufam ↓

GG: **pani** Aniu ↑ / nie ma się **pani** czego obawiać ↑

MM: **trzy minuty** zostały ↓

GG: **trzy minuty**↑ super ↓

MG: a ty lubisz tłuszczyć↑

GG: uwielbiam↑

MM: (smích) my też↑ / **fajnie** ↓ / że masz **mini** sałatę↑ / **mini** pomidory↑ i do tego **mini** kawałki sera↓ (smích)

GG: to jest właśnie **hard kor**↓/ pani Aniu ja to słyszę/ jak pani się śmieje↓

AS: **ale panie Gołda**↓ // ja nie mam nic złego w śmianiu się/ **no** ↓

MG: **ale panie Gołda**↓ // będziemy gołdy jeść ↓

MM: dla czego **panie Gołda** mówicie↑

GG: **to moje nazwisko** ↑ (smích)

MG+ AS: (smích) bo **to jego nazwisko**↓

MM: o poważnie↑ **aaa**

MG: tak↓

AS: to jest gołda ↓

MG: panie Gołda/ co pan nawyprawiał↑

GG: jest to naprawdę **bardzo pyszne**/ ja to **bardzo lubię** ↓

MG: niech pan powie/ dla czego tak↑

GG: chciałem pokazać ser/ z racji tej/ no bo wszyscy robią tę **połędwiczkę**↑ wszyscy **połędwiczka**↓ **połędwiczka**↓ **połędwiczka**↓ ja tylko widzę wszędzie tą **połędwiczkę**↓ @ a ja lubię ser i mam tak na nazwisko↓ proszę spróbować pani Magdo/ **nie tupać się** ↑

MG: to jest **performens**/ panie Gołda↑

GG: ja muszę być w tej czternastce↓

MM: śliwka↑ /tak?

GG: **ehm wiem**/ że dobre↑

MM: **wiesz**/ że dobry↑ Ja wiem jedno↓// jesteś **naprawdę zaskakujący** ↓/ sery również/ naprawdę↓

GG: dziękuję/ **pycha** ↑

AS: **panie Gołda...**↑

MG: za dużo sera↓/ **sam pomysł tego dania jest kompletnie absurdalny**↓ / to nie jest danie konkursowe↓

AS: to jest **za mało umiejętności** jak na ten fartuch ↓

MG: **dziękuję** bardzo ↓

GG: **dziękuję**

a) foneticko-fonologická sféra

Hned na první poslech je specifickým rysem Grzeška G. chlapecká barva hlasu neboli témbr. Protože je Grzegorz mladý, užívá slovosled i výrazy explicitně moderní, hyperboly, neologismy a kreativní slovní spojení se u něj projevují přirozeně, nepůsobí, že by se snažil pojednávat o něčem absurdním. Používal přitakávací výrazy, jimiž se snažil podněcovat své přesvědčení a zároveň vzbudit zájem druhé strany.

- hyperbola (nadsázka)

GG: **jak miałbym umrzeć, no to tylko w fartuchu, tylko w fartuchu** Master Chefa, tak ja po niego dzisiaj przyjechałem i ja bez niego nie wyjeżdżam! I Magdo, mam nadzieję, że pani to słyszy!

GG: jest to naprawdę **bardzo pyszne**, ja to **bardzo lubię**

Tempo promluwové linie soutěžícího bylo plynulé, rychlé a bez příliš dlouhých pauz. Zpravidla na začátku a uprostřed výpovědi se objevovaly hezitační zvuky (*ee, mm*) jakožto doprovodný jev při strukturaci odpovědi či jako stav odezvy na otázku. Artikulaci obou komunikantů lze označit za pečlivou.

MM: o poważnie? **aaa**

GG: **ehm wiem**, że dobre

Všichni moderátoři se snažili otázkami a neverbálním projevem potlačit sebevědomí soutěžícího Grzegorze G.

GG: [...] nazywam się Grzegorz Gołda [...]

AS: **to jak ser**

AS: i tym serem **chcesz skrać nasze serca**

AS: panie Gołda, to ja się **odrobinę** obawiam o nasze żołądki, ale jednocześnie panu ufam

MG: a ty lubisz tłuszczy?

MG+ AS: (smích) bo **to jego nazwisko**

Magda Gessler pronáší své sarkastické hodnocení rázně a vážným tónem hlasu, vyvolává radikální vyvrcholení.

MG: za dużo sera, **sam pomysł tego dania jest kompletnie absurdalny!**

b) lexikálně-sémantická sféra

Nejbohatší vrstvu z lexikálně-sémantické sféry tvoří termíny a expresiva, zvláště potom epizeuxis a anafora. Grzegorz G. se pokaždé snažil obrátit své myšlenky a postupy vysvětlit co nejpřesvědčivějším způsobem.

- termíny

GG: **ser rok fort** w panierce z orzechów, kozi gołda i ttrzeci @ **brif** w sezamie i do tego będą dodatki

- expresiva

GG: tak jak **ser, właśnie** tak jak **ser**, @ dla tego **właśnie** dzisiaj robię **ser rok fort** w panierce z orzechów, kozi gołda i ttrzeci @ **brif** w sezamie i do tego będą dodatki

GG: jest to naprawdę **bardzo pyszne**, ja to **bardzo lubię**

GG: chciałem pokazać ser, z racji tej - no bo wszyscy robia tę **połędwiczkę**, wszyscy **połędwiczka, połędwiczka, połędwiczka** ja tylko widzę wszędzie tą **połędwiczkę** @ a ja lubię ser i mam tak na nazwisko. Proszę spróbować pani Magdo, **nie tupać się**.

Porotci mají svůj specifický humor, který se dá zařadit mezi lexikálně- sémantickou expresivitu.

MM: (smích) my też, **fajnie**, że masz **mini** sałatę, **mini** pomidory, i do tego **mini** kawałki sera (smích)

GG: to jest właśnie **hard kor**, pani Aniu ja to słyszę, jak pani się śmieje!

AS: **ale panie Gołda**, ja nie mam nic złego w śmianiu się, **no**

MG: **ale panie Gołda**, będziemy gołdy jeść

MM: dla czego **panie Gołda** mówicie?

GG: **to moje nazwisko** (smích)

- expresiva

MM: (smích) my też **fajni**

c) mimojazyková sféra

Následující příklad demonstruje situaci, kdy moderátor Michel Moran si nestihl uvědomit, že se soutěžící jmenuje jako sýr, a zbylé porotkyně měly snahu Morana doplnit. Grzegorz G. je také v dané situaci doplnil, neboť se z faktografického hlediska vyjádřil nekompetentně.

AS: **ale panie Gołda**, ja nie mam nic złego w śmianiu się, **no**

MG: **ale panie Gołda**, będziemy gołdy jeść!

MM: dla czego **panie Gołda** mówicie?

GG: **to moje nazwisko** (smích)

MG+ AS: (smích) bo **to jego nazwisko!**

MM: o poważnie? **aaa**

MG: tak?

AS: to jest gołda

MG: panie Gołda, co pan nawyprawiał

- kooperace mezi komunikanty

MM: dla czego **panie Gołda** mówicie?

GG: **to moje nazwisko** (smích)

MG+ AS: (smích) bo **to jego nazwisko!**

MM: o poważnie? **aaa**

- sociální chování

GG: **ehm wiem**, że dobrze!

MM: **wiesz**, że dobry? Ja wiem jedno, jesteś **naprawdę zaskakujący**, sery również, **naprawdę!**

GG: dziękuję, **pycha**

Pro Grzegorza G. je charakteristická dynamičnost komunikátu, která je zajištěna vysokou frekvencí sloves, podstatných a přídavných jmen.

- odlehčení tématu, prostor pro pousmání

GG: **jak miałbym umrzeć, no to tylko w fartuchu, tylko w fartuchu** Master Chefa

MM: dla czego **panie Gołda** mówicie?

GG: **to moje nazwisko!** (smích)

MG: to jest **performens**, panie Gołda!

Artikulaci jednotlivých slov lze označit za docela pečlivou a zřetelnou. Porotci umí velice dobře pracovat s klesavou a stoupavou intonací, frázování řeči odpovídá mluvnímu tempu. Použité zajímavé idiomy byly zcela přirozené a nenucené.

AS: i tym serem **chcesz skraść nasze serca**

d) dílčí shrnutí – tabulka a graf

V určitých místech bylo docela snadné odhalit nejistotu u soutěžícího, která zřejmě spočívala ve vztahu k porotcům. Magda Gessler opět „zaútočila“ svým výrokem na Grzegorza:

MG: **ale panie Gołda**, będziemy gołdy jeść

Grzegorz si ale moc dobře uvědomuje, že se jmenuje jako jeho soutěžní pokrm a zároveň se snaží s touto skutečností zacházet jako se svou předností. Servíruje sýr gouda jako soutěžní pokrm.

Diskuse účastníků komunikace byla spíše liknavá (zejména z pozice soutěžícího) a odpovídala běžným požadavkům pro debatu.

Všichni porotci se více méně shodli na tom, že:

MG: za dużo sera, **sam pomysł tego dania jest kompletnie absurdalny**

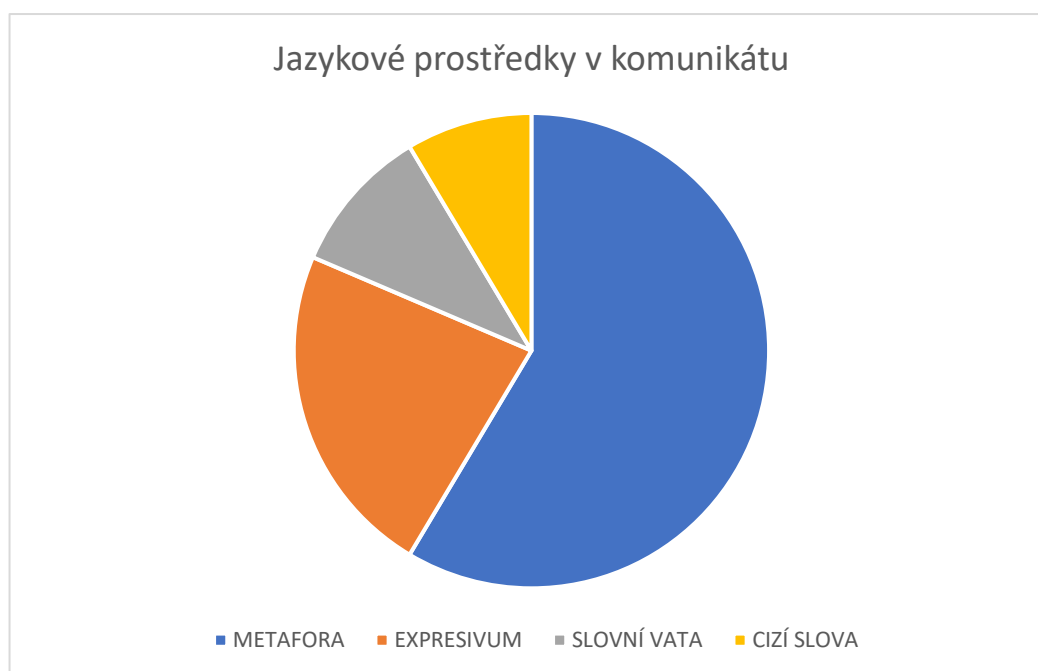
AS: to jest **za mało umiejętności** jak na ten fartuch

Tedy że Grzegorz do finałové čtrnáctky nepošlou.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Grzegorz G.
Metafora	
Apoziopceze	/
Oxymóron	/
Tautologie	/
Hyperbola	jak miałbym umrzeć, no to tylko w fartuchu, tylko w fartuchu Master Chefa
Sarkasmus	sam pomysł tego dania jest kompletnie absurdalny,
Epiteton/Přirovnání	to nazwisko jak ser
Expresivum	
Expresivum	fajnie, naprawdę zaskakujący
Deminutiva	odrobinę
Augmentativa	za mało umiejętności
Vulgarismy	/
Epizeuxis/Anafora	tylko w fartuchu, tylko w fartuchu, ser, ser; pani, pani; trzy minuty, trzy minuty; mini, mini, mini; ale panie Gołda, ale panie Gołda; bardzo pyszne, bardzo lubię; polędwiczkę, polędwiczka, polędwiczka, polędwiczka, polędwiczkę; wiem, wiesz; dziękuję, dziękuję;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně-sémantická expresivita	aaa, ehm

Slovní vata, vycpávková slova	Eee, eeeeh, aaa
Emocionálně aktualizované slovo	/
Cizí slova	
	rok fort, brif, mini, hard kor, performans

Tabulka č. 9: Užití jazykové prostředky

Graf č. 9: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu jsou znázorněny 3/28 metafory, 15/28 expresiv, 5/28 slovních vat a 5/28 cizích slov.

6.10 KRITICKÁ ANALÝZA DISKURZU Č. 10 – JANINA GÓRNICKA

JANINA GÓRNICKA (68)

emerytowana pielęgniarka

JG: może być// mieszkam na wsi i to jest taki **szok** dla niektórych ludzi, bo wiadomo nie? **dziewczyna ze wsi** i jeszcze w MaserChefie/ to jest wie pani coś/ coś nie bywałego. ↓ [...] Byłam pielęgniarką/ obecnie jestem na emeryturze, a no w tej chwili prowadzę gospodarstwo agroturystyczne

Zdzisław Górnicki (mąż): moja żona/ pomimo wieku/ jest niczym młoda **córeńka** ↓

JG: no taka już **moja natura**

ZG: moja żona **robi** w domu to co **chce**/ najpierw zmywa naczynia/ pranie wiesza/ **później** gotuje/ **później** pójdzie do ogródka/ **także...** a ja jej w tym pomagam/ też **robię** co **chcę**.

JG: najbardziej dumna to jestem tak/ że **mam** dzieci/ że **mam** wnuki/ każdego tygodnia sobota/ niedziele przyjeżdżają na obiad

wnuczka Janiny: będzie coś słodkiego ↑

JG: a **będzie, będzie, będzie deserek, będzie** ciasto jeszcze// Chcę jeszcze pokazać innym emerytom/ że wcale nie trzeba siedzieć w domu/ narzekać/ być niezadowolony/ ale **coś** pokazać/ że się **coś** potrafi i wystąpić w tym programie Master Chef.

Zisiek ↑ **Zichu** ↓ chodź sem// **idź** przynieś tę nalewkę

ZG: tak

JG: no to **idź** do samochodu ↓

JG: Myślę/ że **dobrze, no ale...** ↓

JG: Dzień dobry/ **witam witam** ↑

MG: pani Janino/ co pani dla nas dzisiaj przygotowała ↑

JG: Przygotowałam pierogi ze szpinakiem i z oscypkiem ↓

AS: **ojojoj**/ dużo pierogów ↓

MG: a okrasa będzie↑
JG: będzie z **masełkiem** ↓
MG: ale **klarowane** czy surowe↑
JG: **klarowane** ↓
MG: bardzo mądrze ↓
MM: to cztery minuty do końca ↓
AS: ale tam u pani lubią takie pierogi/ robiła pani **często...**
JG: **peeewnie/ goszczę to przepadają/** jeszcze **naleweczka** ↑
MG: **olalaaa** ↑
JG: no proszę **pani/** ale **pani** nam...↑ / wy wszyscy ciężko
pracujecie to wam się należy/ cały dzień tutaj↓
MG: pani ma rację ↑
JG: **...męczycie no taak** ↑
MG: na reszcie ktoś rozumie/ co robimy i jaka jest nasza
ciężka praca↑/ i ktoś o nas zadbał ↓
JG: **inaczej to wygląda** w telewizji/ **inaczej to wygląda** na
(?)↓
AS: ja się w reszcie czuję taka zaopiekowania/ prawda
Magda↑
MG: **no przecież od nas czegoś chciała pani...** ↓
AS: przychodzisz do domu masz pierogi/ nalewkę i **luzik** ↓
MG: ale **cieniutkie pierożki** piękne ↑
JG: no tak je/ żeby nie było grube ciasto ↓
MG: **na zdrowie pani Janino** ↑
AS: i to jest właśnie **to...**/ dzisiaj takich pierogów już nie
ma// **Ciasto jest tak cienkie, jak pergamin** ↓
MG: a nalewka też jest dobra
JG: dobra↑
MG: nie ma↓
JG: to **delikatne takie/ że...** ↓
AS: ja muszę jeszcze spróbować/ bo nie wyczułam smaku do
końca/ **także ja muszę... więc jeszcze spróbuje...**↑ (smích)
JG: jeszcze z jednego/ no to tak ↓ (smích)

MM: a ja może nie jadłem tyle pierogi jak Magda czy Ania mówi/ ale rzeczywiście jadłem kilka razy ↓

JG: smakuje↑ bo co pan ma troszkę inną kuchnię francuską

MM: ale powiem pani/ kiedy robimy przykład ravioli we Włoszech/ cokolwiek/ zawsze ważne/ żeby ciasto było cienkie/ żeby farsz była przyprawiona// tę ravioli są ty same/ tylko że smak jest inny

JG: **no** tak ↓

MM: **no włosi powinni się martwić dla tego, że to jest lepsze niż włoskie ravioli** ↑

MG: zawsze to mówiłam ↑

MM: dziękuję a nalewka ↑

JG: **na zdrowie** ↑

MM: **na pani zdrowie**↑/ ale słodkie ↓

AS: **na zdrowie** ↓

MG: **na zdrowie** ↓

MM: najważniejsze teraz/ pani musi się dowiedzieć/ **czy** pani dostanie ten fartuch/ **czy** nie ↓

JG: no ↓

MM: to było przyprawne bardzo smaczne/ **przyjemnie**/ pani jest **miła** i **bardzo sympatyczna**/ myślę/ że wszystko się zgadza/ dla mnie tak↓

AS: **jedni z najlepszych pierogów jakie/ jakie jadłam w życiu// przepyszne/ przepyszne ciasto/ cudowne nalewka**/ pani się należy ten fartuch jak mało komu/ dziękuję bardzo ↓

JG: dziękuję bardzo ↓

MG: żeby **jeść** pierogi trzeba je **jeść** z dobrych rąk ↓

JG: tak ↓

MG: pani ma tak **cudowne ręce**↑/ taki uśmiech/ tak **cudowny smak** w tych pierogach↑/ taką **delikatność** tego **stópka**, bo się bałam/ że tego stopek zabije **właśnie** szpinak **właśnie**/ **oszczędne**// **dietetyczne**/ **fantastyczne** pierogi↑ zapraszam po fartuch↑

JG: bardzo dziękuję↓

MM: Mamy dzieci/ które mają dziewiętnaście lat↑ gotują/ **co**
byle jak↓ myślą/ że są gwiazdy// mamy normalną pani/ która
robi coś prosto sercem/ i o to chodzi↓

a) foneticko-fonologická sféra

Tempo řeči Janiny G. bylo ve srovnání s moderátory velmi rozvláčné a její projev působil jednotvárně, ale v žádném případě nepřipomínal tzv. monotónní řeč. Janina G. nijak zvlášť nepracovala s větnou intonací, s melodií klesavou a stoupavou a s členěním větného úseku na pauzy. Naopak Janině G. nelze vytknout důkladný smysl pro frázování věty podle přízvuku a důrazu.

JG: mieszkam na wsi i to jest taki **szok** dla niektórych
ludzi, bo wiadomo nie? **Dziewczyna ze wsi** i jeszcze w Maser
Chefie, to jest wie pani coś, coś nie bywałego. [...] Byłam
pielęgniarką, obecnie jestem na emeryturze, a no w tej
chwili prowadzę gospodarstwo agroturystyczne

Častým signálem zeslabení hlasu byla nedokončená výpověď. Stavba výpovědi byla provázena obvyklými konstrukcemi, které se ve spontánní komunikaci běžně objevují. Janina G. se vlivem rozvažování místy dopustila anakolutů či apoziopese. Výpověď buď přerušila, nebo ji vůbec nedokončila. Důvodem bylo směšování původní myšlenky s myšlenkou novou. Ostatní syntaktické jevy zaznamenáváme sporadicky.

- anakolut

JG: a **będzie, będzie, będzie deserek, będzie** ciasto
jeszcze. Chcę jeszcze pokazać innym emerytom, że wcale nie
trzeba siedzieć w domu, narzekać, być niezadowolony, ale **coś**
pokazać, że się **coś** potrafi i wystąpić w tym programie
Master Chef.

JG: **Zisiek? Zichu!** chodź sem, **idź** przynieś tę nalewkę

- apoziopce

JG: Myślę, że **dobrze, no ale...**

b) lexikálně-sémantická sféra

Podstatnou součástí slovní zásoby tvoří termíny a dále tak můžeme snadno pojmenovat skutečnost, že jsou to obrazné prostředky zrcadlící naši zkušenost se světem. Lze konstatovat, že slovník poroty, hodnotící soutěžní pokrm, hýří nápaditými přenesenými významy.

- termíny

JG: pierogi ze szpinakiem i z oscypkiem

- hyperbola (nadsázka)

AS: i to jest właśnie **to...** dzisiaj takich pierogów już nie ma. **Ciasto jest tak cienkie, jak pergamin**

AS: ja muszę jeszcze spróbować, bo nie wyczułam smaku do końca, **także ja muszę... więc jeszcze spróbuję**

AS: **jedni z najlepszych pierogów jakie, jakie jadłam w życiu! przepyszne, przepyszne ciasto, cudowne nalewka**

MM: **no włosi powinni się martwić dla tego, że to jest lepsze niż włoskie ravioli**

- frazém

MM: **na pani zdrowie**

AS: **na zdrowie**

MG: **na zdrowie**

- přirovnání

AS: **Ciasto jest tak cienkie, jak pergamin**

Další skupina představuje vrstvu slov v polštině, která nemají neutrální příznak. Jedná se buď o tvary nadprůměrně spisovné (knižní slova), nebo naopak o tvary nespisovné (např. obecná polština, expresiva). Na pomezí (ne)spisovnosti stojí hovorová polština, která sice náleží k spisovné polštině, ale v praktické záležitosti inklinuje spíše k polštině obecné, tedy k nespisovné polštině. Nespisovné výrazy zaznamenáváme vskutku jen výjimečně, zatímco prvky hovorové polštiny registrujeme zejména u Janiny G.

- epizeuxis

JG: Dzień dobry, **witam witam**

- deminutiva

JG: będzie z **masełkiem**

c) mimojazyková sféra

Během diskuse se odehrálo několik psychosociálních situací, které mají související vazbu s myšlením, konáním, chováním a existencí každého člověka, přičemž úlohu jazyka, resp. jazykovou realizaci, nelze odejmout. Jednou z těchto forem psychosociálních aspektů jsou kontaktní prostředky.

- přerěky neuvědomělé

JG: *a będzie, będzie, będzie deserek, będzie ciasto jeszcze. Chcę jeszcze pokazać innym emerytom, że wcale nie trzeba siedzieć w domu, narzekać, być niezadowolony*

(niezadowolony)

- sociální chování

JG: Dzień dobry, **witam witam**

MG: pani Janino, co pani dla nas dzisiaj przygotowała?

AS: **ojooj** dużo pierogów

MG: a okrasa będzie?

AS: ale tam u pani lubią takie pierogi, robiła pani **często?**

JG: **peeownie, goszczę to przepadają.** Jeszcze **naleweczka.**

- odlehčení tématu, prostor k pousmání

MG: **olalaaa**

JG: no proszę **pani**, ale **pani** nam... wy wszyscy ciężko pracujecie to wam się należy, cały dzień tutaj

MG: pani ma rację

JG: **...męczycie no taak**

MG: na reszcie ktoś rozumie, co robimy i jaka jest nasza ciężka praca, i ktoś o nas zadbał

JG: **inaczej to wygląda** w telewizji, **inaczej to wygląda** na (?)

AS: ja się w reszcie czuję taka zaopiekowania, prawda Magda?

d) dílí shrnutí – tabulka a graf

Po formální i obsahové stránce splňovala diskuse nároky kladené na populární žánr. Všichni komunikanti se bezesporu vyjadřovali kultivovaně, neskákali jeden druhému do řeči a jazykovým kódem byla povětšinou spisovná polština.

JG: będzie z **masełkiem**

MG: ale **klarowane** czy surowe

JG: **klarowane**

MG: bardzo mądrze

V replikách soutěžící pravidelně uvádí, že je důchodkyně, a jako by se za účast v Master Chef styděla. Ostatně i v jejím medailonku je to patrné, když o svém rozhodnutí přihlásit se do show mluví sníženým tónem hlasu.

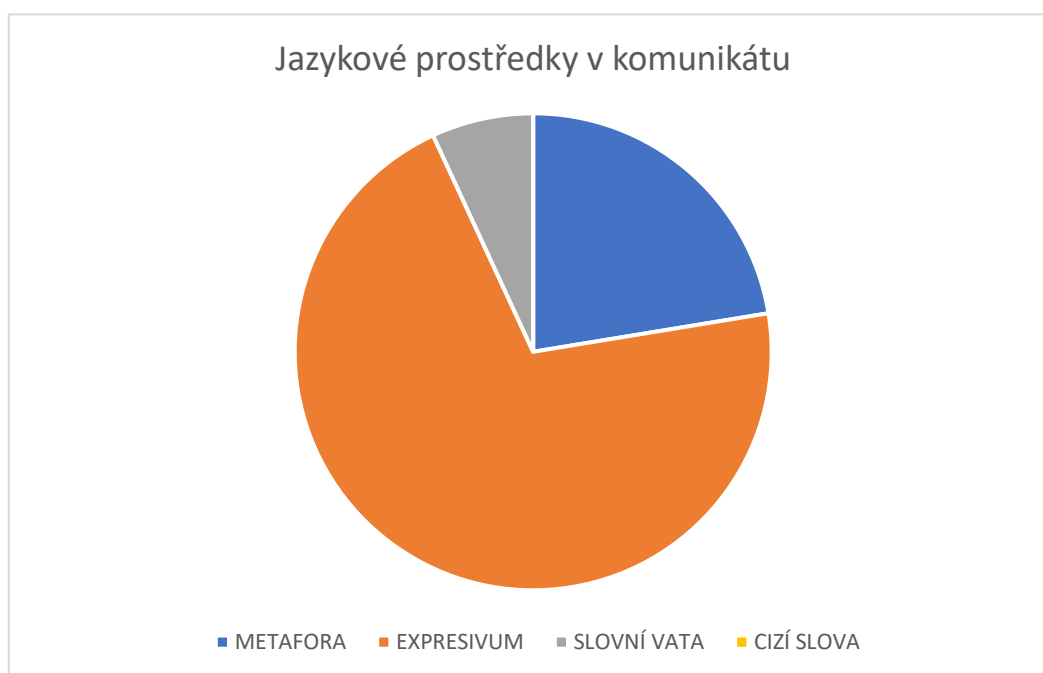
JG: mieszkam na wsi i to jest taki **szok** dla niektórych ludzi, bo wiadomo nie? **dziewczyna ze wsi** i jeszcze w MaserChefie, to jest wie pani coś, coś nie bywałego.

Moderátorská trojice se naopak snaží poukázat na důležitost životních zkušeností i ve vaření, proto k rozhovoru přistupují jako k další příležitosti k „nezá vaznému“ popovídání a divákům se nesnaží zprostředkovat odborné znalosti, ale zkušenosti soutěžící Janiny G.

MM: Mamy dzieci, które mają dziewiętnaście lat, gotują, **co byle jak**, myślą, że są gwiazdy, mamy normalną pani, która robi coś prosto sercem, i o to chodzi.

Rozmluva komunikantů probíhala uvolněně, a to bez zbytečných přerývů v řeči. Předmětem diskuse bylo jako obvykle téma soutěžního pokrmu, ale v tomto případě „pierogów“, které porotě učarovaly.

Řeč Janiny G. bychom mohli označit za velmi přirozenou. Doprovází ji přirozený ostych mluvit v neznámém mediálním prostředí (vysílací studio) včetně jeho příslušenství (tj. mikrofon, kamery, osvětlení, televizní štáb). V projevu působí velmi skromně, což bývá obvyklý jev u lidí v pokročilém věku.

Graf č. 10: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu

V grafu je znázorněno 13/71 metafor, 41/71 expresiv, 4/71 případy slovní vaty a 0 cizích slov.

JAZYKOVÉ PROSTŘEDKY	Janina G.
Metafora	
Aposiopeze	takže..., dobre no ale..., często..., ...męczycie no taak, takie że..., takže ja muszę..., więc jeszcze spróbuję...
Oxymoron	/
Tautologie	/
Hyperbola	włosi powinni się martwić dla tego, że to jest lepsze niż włoskie ravioli, jedni z najlepszych pierogów jakie, jakie jadłam w życiu
Sarkasmus	no przecież od nas czegoś chciała pani
Epiteton/ Přirovnání	Ciasto jest tak cienkie, jak pergamin
Expresivum	
Expresivum	szok, delikatne, przyjemnie, miła, bardzo sympatyczna, przepyszne, przepyszne ciasto, cudowne nalewka, smak, delikatność, oszczędne, dietetyczne, fantastyczne
Deminutiva	deserek, Zisiek, Zichu, masełkiem, naleweczka, luzik, cieniutkie pierożki, stópka,
Augmentativa	/
Vulgarismy	/
Epizeuxis/ Anafora	robi, robi; chce, chcę; później, później; mam, mam; będzie, będzie, będzie, będzie; coś, coś; idź, idź; witam witam; klarowane, klarowane; pani, pani; inaczej to wygląda, inaczej to wygląda; na zdrowie, na zdrowie; no, no; czy, czy; przepyszne, przepyszne; jeść, jeść; cudowne cudowny; właśnie, właśnie;
Slovní vata, vycpávková slova	
Lexikálně sémantická expresivita	ojooj, olalaaa,
Slovní vata, vycpávková slova	/
Emocionálně aktualizované slovo	peeewnie, no taak
Cizí slova	
Cizí slova	/

Tabulka č. 10: Užití jazykové prostředky

ZÁVĚR

Předmětem výzkumu této diplomové práce bylo kriticky analyzovat diskurz vyskytující se v televizní show Master Chef Polska. Cílem zkoumání pak bylo potvrdit hypotézu, že existuje významná expresivní sféra, jež je nedílnou součástí takové televizní show např. pro upoutání pozornosti publika, tedy konzumentů komerčního televizního obsahu. Analýza konkrétně spočívala v rozboru komunikace mezi jednotlivými účinkujícími, soutěžícími a porotou / moderátory v této televizní show.

Zkoumaný vzorek je tvořen prvním dílem čtvrté série Maste Chef Polska. Byla na něm provedena stylistická analýza jazykových prostředků, a to na základě sebraného materiálu z přepisu audiovizuálního záznamu z databáze televize TVN a na Youtube.com.

Uspořádali jsme jazykový materiál podle jazykových plánů a poté jsme výzkumný vzorek podrobili kritické analýze diskurzu a v konečné fázi jsme zhodnotili jazykovou úroveň moderátorů a soutěžících. Jedná se hlavně o vlastní klasifikaci a hodnocení jazykových prostředků s přihlédnutím ke slovníkové bázi *Wielkiego słownika poprawnej polszczyzny* (PWN) [on-line], *Glosbe.com* [on-line] a *Wielkiego słownika języka polskiego* [on-line]. Každý rozbor je zakončen dílčím shrnutím a jako dodatek uvádíme pět nejužívanějších jazykových prostředků, druhů slov, která soutěžící použil. Celkové výsledky jsou shrnuty v této závěrečné kapitole. Na závěr dodáváme graf generující výsledek co do užití jednotlivých slovních komponentů.

Ke zkoumanému vzorku mluveného dialogického komunikátu jsme podle jazykových plánů přistupovali dvojím způsobem. Pozornost v praktické části byla soustředěna jednak na stylizaci jazykových prostředků a jednak na (ne)dodržování normy spisovné polštiny, a to ze strany moderátorů i soutěžících. Mimojazykový plán pohlíží na sociální chování během komunikace.

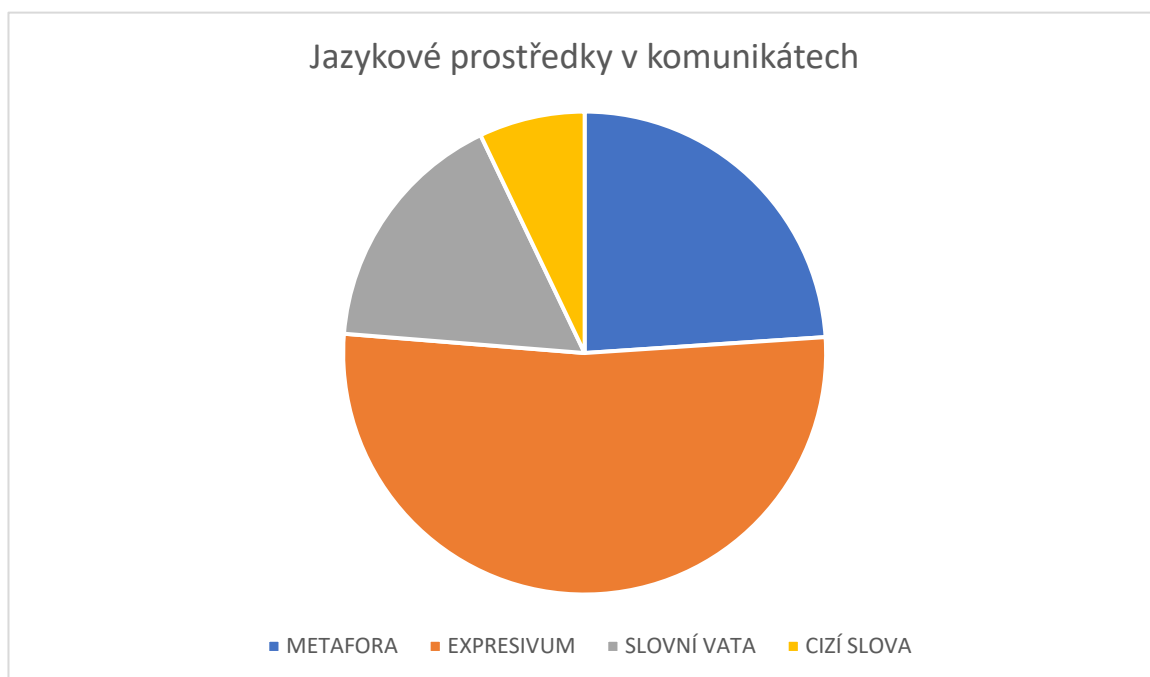
Stěžejní část práce, stylistická analýza jazykových prostředků a jejich hodnocení, byla cílena na základní jazykové plány: foneticko-fonologický a lexikálně-sémantický. Na ně úzce navazuje plán mimojazykový. Následně jsme v dílčím shrnutí předložili tabulku a graf vycházející z analyzovaného materiálu.

K provedení kritické diskurzivní analýzy bylo potřeba vytvořit transkripci, selektovat vhodné vzorky a prozkoumat jejich významy plynoucí z verbálního i mimojazykového jednání v soutěži. Zkoumali jsme lingvistické zařazení konkrétních jazykových prostředků, které tvoří zkoumaný materiál. Vysvětlením a rozbohem ovlivňování jednotlivých úrovní významů jsme potvrdili naši hypotézu, že v soutěžní kulinářské reality show se v největším zastoupení objevují expresivně zabarvená slova. Pro zjednodušení jsme stanovili podmínky, abychom mohli vytvořit obecně platné schéma, které by bylo užitečné pro celou naši práci.

Hlavní zkoumané skupiny jsou jazykové tropy a figury

1. **metafora**, do které zahrnujeme apoziopcezi, epiteton, oxymóron, hyperbolu, sarkasmus a tautologii,
2. **expresivum**, pro které je typické citové zaujetí mluvčího, tedy deminutiva, augmentativa, vulgarismy, sjednocená jazyková figura epizeuxis a anafora,
3. **vycpávková slova**, tzv. slovní vata a emocionálně aktualizovaná slova,
4. **cizí slova**, jež jsou v textu zapsána foneticky *kurzívou*, ale v tabulce jsou zaznačena v originálním použití ortograficky.

Ortografickou a fonetickou transkripci analyzovaného záznamu jsme zapisovali podle manuálu v *Jazykovědných aktualitách* (Kaderka – Svobodová, 2006, s. 18–51).

Graf č. 11: Frekvence jazykových prostředků v komunikátech

Z představeného grafu vyplývá, že bezesporu největší zastoupení v řeči mají expresivní výrazy – v zastoupení 236/ 451 výrazů na celou analyzovanou epizodu. Velmi početné bypy také metafory podle námi stanovených podmínek, tedy 108/451 metaforických významů ve vysílané epizodě. Dále pak neméně užívaná lexikálně-sémantická expresiva, emocionálně aktualizovaná slova a vycpávková slova neboli slovní vata tvoří v celé epizodě 75/451 výrazů. Cizí slova užili v této epizodě účastníci 32/451krát.

Výsledky našeho zkoumání diskurzu v televizní show Master Chef Polska mohou rozšířit materiál z již existujících podobných výzkumů a přispět tak k možnosti sledování vývojových tendencí v oblasti jazykové i nejazykové komunikace v tomto druhu zábavných televizních soutěží.

REZUMÉ

Media są obecnie jednym z najważniejszych źródeł informacji o wydarzeniach społecznych, a także podstawowym środkiem przekazu. Są w stanie tworzyć wartości i zmieniać społeczeństwo oraz są łatwo dostępnym i atrakcyjnym źródłem norm, standardów i wzorców. Zadaniem mediów jest przedstawianie widzom pewnych informacji i określonej wersji rzeczywistości. Język odgrywa w tym procesie drugorzędną rolę, w odróżnieniu od środków masowego przekazu. Uważa się również, że komunikacja medialna jest formą interakcji społecznej, która może wpływać na to, jak myślimy o świecie. Poprzez komunikację medialną kształtuje się rzeczywistość medialna, która jest rozpowszechniana poprzez komunikację medialną.

Celem pracy dyplomowej była obiektywna analiza wypowiedzi w dyskusjach na żywo oraz różnych środków językowych, które pojawiają się w jednym z odcinków programu kulinarnego Master Chef Polska, emitowanego na antenie TVN. Działalność TVN jest finansowana ze sprzedaży czasu reklamowego. Analizowany program został zrealizowany na podstawie sprawdzonego zagranicznego formatu. Badana próba obejmuje pierwszy odcinek czwartej serii programu telewizyjnego wyemitowanego jesienią 2020 r.

Jednym ze sposobów na zwiększenie atrakcyjności, a co za tym idzie oglądalności programu TVN, było zastosowanie niekonwencjonalnych strategii otwartej komunikacji. W normalnej komunikacji to podejście jest oceniane negatywnie. Opiera się na celowym lekceważeniu konwencji, które zaniedbując wspólne strategie grzecznościowe, zagrażają zarówno pozytywnym, jak i negatywnym aspektom postrzegania partnera komunikacji.

W części teoretycznej najpierw wyjaśniono kilka teorii podsumowujących wybrane środki stylistyczne. Znaczną część pracy poświęcono teorii dyskursu. Część teoretyczna opiera się na Foucaultowskiej koncepcji krytycznej analizy dyskursu.

Ze względu na duży zakres badanego materiału, w części praktycznej uwagę skupiono na najbardziej uderzających zjawiskach, które można rozdzielić na dwa typy: (1) środki językowe, za pomocą których dyskutanci starają się wyrazić swoją wdzięczność za możliwość przemawiania do znanego jury, które w dialogach ma przewagę komunikacyjną nad uczestnikami interakcji oraz (2) strategie komunikacyjne wszystkich uczestników.

Literacka analiza tekstu została przeprowadzona na trzech poziomach. W pierwszej kolejności poddano analizie a) sferę fonetyczno-fonologiczną, na drugim poziomie b) sferę

leksykalno-semantyczną, a trzecia analiza skupiła się na c) sferze pozajęzykowej. Następnie w d) podsumowaniu cząstkowym przedstawiono tabelę i wykres.

Oczekiwano, że krytyczna analiza dyskursu:

- 1) będzie pokazywać niezakłócony obraz językowej wypowiedzi stylistycznej w telewizji komercyjnej;
- 2) potwierdzi hipotezę, że każda komunikacja mówiona zawiera różnorodne elementy środków językowych i literackich z języka pisanego i niepisanego (z tzw. mowy potocznej);
- 3) wniesie częściowy wkład w powstałe już krytyczne analizy dyskursu.

W końcowym etapie poddano krytycznej analizie dyskursu poziom językowy przygotowanego materiału. Analizując poszczególne poziomy, potwierdziliśmy naszą hipotezę, że wyrażenie kolorowe słowa pojawiają się w największej reprezentacji w konkursach kulinarnych reality show. Wszystkie wyżej założone warunki zostały spełnione.

ANOTACE

Autor: Bc. Helena Kňurová

Fakulta: filozofická

Katedra: slavistiky, sekce polonistiky

Název bakalářské práce: Kritická analýza diskurzu v televizní show Master Chef Polska

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Ivana Dobrotová, PhD.

Počet znaků: 173 441

Klíčová slova: mediální komunikace, diskurz, kritická analýza diskurzu, stylistická analýza, jazykový prostředek, televizní show Master Chef Polska

Cílem práce je objektivně zanalyzovat mluvenost živé diskuse v jednom z pořadů polské komerční televize TVNa přispět tak dílčí snahou k jazykové úrovni polského soukromého média. Autorka zkoumá mluvenou mediální komunikaci z hlediska kritické analýzy diskurzu v televizní show MasteChef Polska. Transkripce sesbíraného materiálu, tedy vybraného dílu tohoto pořadu, je zkoumána z pohledu uplatňujících se jazykových prostředků. Práce se blíže zaměřuje na hodnocení jazykových prostředků moderátorů a soutěžících, ať už zvlášť nebo v bezprostředním dialogu. Zkoumaný vzorek sestává z prvního dílu čtvrté série televizní show vysílaného na podzim roku 2020. Výzkumná část navazuje na předchozí kapitoly teoretických poznatků vymezujících rámeček verbální mediální komunikace a kritické diskurzivní analýzy na základě prostudované literatury.

ABSTRACT

A critical analysis of discourse in the TV show Master Chef Polska

Key words: media communication, discourse, critical analysis of discourse, stylistic analysis, language device, TV show Master Chef Poland.

The author examines spoken media communication from the point of view of critical discourse analysis in the television show MasteChef Polska. The collected material - the transcript of a selected part of this program is examined from the point of view of the linguistic means that are manifested. The work focuses more closely on the evaluation of the linguistic means of moderators and contestants, either separately or in direct dialogue. The examined sample will consist of the first part of the fourth series broadcast in the fall of 2020. The aim of the work is to objectively analyze the speech of a live discussion in one of the programs of the Polish commercial television TVN and thus contribute with a partial effort to the language level of the Polish private media. The research part follows on from previous chapters of theoretical knowledge describing the framework of spoken media communication and critical discursive analysis based on the studied literature.

STRESZCZENIE

Krytyczna analiza dyskursu w programie telewizyjnym Master Chef Polska

Słowa kluczowe: komunikacja medialna, dyskurs, krytyczna analiza dyskursu, analiza stylistyczna, chwyt językowy, program telewizyjny Master Chef Polska.

Autorka analizuje ustną komunikację medialną z punktu widzenia krytycznej analizy dyskursu w programie telewizyjnym Master Chef Polska. Zgromadzony materiał - transkrypcja wybranego fragmentu tego programu jest rozpatrywana z punktu widzenia manifestowanych środków językowych. Praca koncentruje się bardziej na ocenie środków językowych moderatorów i uczestników konkursu, osobno lub w bezpośrednim dialogu. Badana próba składać się będzie z pierwszej części czwartej serii emitowanej jesienią 2020 roku. Celem pracy jest obiektywna analiza wypowiedzi dyskusji na żywo w jednym z programów polskiej telewizji komercyjnej TVN i tym samym przyczynienie się do częściowy wysiłek do poziomu językowego polskich mediów prywatnych. Część badawcza jest kontynuacją poprzednich rozdziałów wiedzy teoretycznej opisujących ramy mówionej komunikacji medialnej oraz krytycznej analizy dyskursywnej na podstawie badanej literatury.

BIBLIOGRAFIE

TIŠTĚNÉ ZDROJE

PUBLIKACE

1. AUER, Petr, 2014. *Jazyková interakce*, NLN Nakladatelství lidové noviny, 306 s. ISBN 978-80-7422-268-9.
2. AUSTIN, J. Langshaw, 2000. *Jak udělat něco slovy*, Praha: Filosofia. 172 s. ISBN 80-7007-133-8.
3. BACH, Kent, HARNISH, M. Robert, 1979, 1991. *Linguistic communication and speech acts*. 327 s. ISBN 978-0262021364.
4. BARTOSZEWICZ, Iwona, OPIŁOWSKI, Roman, JAROSZ, Józef, 2015. *Lingwistyka mediów. Antologia tłumaczeń*, Wrocław. 335 s. ISBN 978-3-86276-162-3.
5. BARTOŠEK, Jaroslav, 2002. *Základy žurnalistiky*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. 109 s. ISBN 8073180596, 9788073180591.
6. BENEŠ, Vít. Diskurzivní analýza. In: DRULÁK, Petr a kol, 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích metodologie v politologii a mezinárodních vztazích.*, Praha: Portál. 256 s. ISBN 978-80-7367-385-7.
7. BOUSFIELD, Derek, 2008. *Impoliteness in interaction*. Impoliteness in interaction. Amsterdam John Benjamins Publishing Company. 295 s. ISBN 978-90-2729-147-9.
8. BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan, 2001. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.
9. ČECHOVÁ Marie, KRČMOVÁ Marie, MINÁŘOVÁ Eva, 2008. *Současná stylistika*, NLN – Nakladatelství Lidové noviny, 384 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
10. ČECHOVÁ, Marie, 2012. *Čeština – řeč a jazyk*. 2. vyd. Praha: SPN – pedagogické nakl., a.s. 448 s. ISBN 978-80-7235-413-9.
11. ČERMÁK, František, 2013 *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum. 382 s. ISBN 978-80-246-5405-8.
12. ČMEJRKOVÁ Světla, HOFFMANNOVÁ Jana, 2003. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 2003. 258 s. ISBN 80-200-1034-3.

13. ČMEJRKOVÁ, Světlá, HAVLÍK Martin, HOFFMANNOVÁ Jana, KADERKA Petr, MÜLLEROVÁ Olga, 2011. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*, Praha: Academia, 491 s. ISBN 978-80-200-1970-7.
14. DIJK, T. A. van (1980): *Text and Context*. New York: Longman. 261 s. ISBN 0-582-29105-4.
15. DVOŘÁK, Jan, MALČÍK Petr. GREPL, Miroslav, 2011. *Jak dál v syntaxi*. 1. vyd. Brno: Host. 248 s. ISBN 978-80-7294-511-5.
16. FAIRCLOUGH, Norman, 1992. *Discourse and Social Change*, Hoboken, New Jersey: Wiley. 272 s. ISBN 0745612180, 9780745612188.
17. FERJČÍK, J., 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu: jak zkoumat lidskou duši* (Vyd. 1.). Praha: Portál. 255 s. ISBN: 80-7178-367-6.
18. FOUCAULT, Michel, 2002. *Archeologie vědění*. Praha: Herrmann, 318 s. ISBN 80-239-0124-9.
19. GVOŽDIAK Vít, 2014. *Základy sémiotiky I*, Univerzita Palackého: Olomouc. 108 s. ISBN 978-80-244-4294-5.
20. HAMAN, Aleš, 2004. *Úvod do studia literatury a interpretace díla*, Jinočany: H & H. 180 s. ISBN 80-86022-57-9.
21. HALADA, Jan, OSVALDOVÁ, Barbora a kolektiv 2002. *Encyklopedie praktické žurnalistiky*, Praha: Libri. 240 s. ISBN 80-7277-108-6.
22. HILL, Annette, 2004. *Reality TV: audiences and popular factual television*. London UK: Routledge. 240 s. ISBN 041526152X.
23. HIRSCHOVÁ Milada, SVOBODOVÁ Jindřiška, 2014, *Komunikační strategie v jednom typu mediálního diskursu (televizní talk show)*, Univerzita Palackého, Olomouc. 149 s. ISBN 978-80-244-4457-4.
24. HIRSCHOVÁ, Milada, 2012. *Syntaktické rozbor*y, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy: Praha. 117 s. ISBN 978-80-7290-585-0.
25. HIRSCHOVÁ, Milada, 2022. *Pragmatika v češtině*. Praha: Karolinum. 336 s. ISBN 978-80-246-5420-1.
26. HOFFMANNOVÁ, Jana, 1997. *Stylistika a--: současná situace stylistiky*. Praha: Trizonia, 200 s. ISBN 80-85573-67-9.
27. HRABÁK, Josef, 1977. *Poetika*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel. 361 s.
28. HUSPEK, M. (1991). FAIRCLOUGH, Norman, *Language and power*. London and New York: Longman, 1989, Pp. xii+ 259. *Language in Society*, 20(1), 131-137. ISBN 8073180596, 9788073180591.

29. JIRÁK, Jan. Reality Show nebo Show Reality? In: ROHÁL, TYCHTL, Robert, Petr. To každopádně! : Realita, nebo show?. 1. vyd vyd. Praha: XYZ, 2005, s. 161-170. ISBN 80-86864-46-4.
 30. KRAUS, Jiří., 2003. *Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu*. In: ČMEJRKOVÁ Světa, HOFFMANNOVÁ, Jana., 2003. *Jazyk, média, politika*. Praha: Academia, 258 s. ISBN 80-200-1034-3.
 31. LOEWE, Iwona, 2018. *Dyskurs telewizyjny w świetle lingwistyki mediów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: Katowice. 194 s. ISBN 978-83-226-3545-2
 32. MATONOHA, Jan, 2009. *Psaní vně logocentrismu: diskuz, gender, text*, Praha: Academia, 301 s. ISBN 978-80-200-1748-2.
 33. MINÁŘOVÁ, E., 2008, Informativní a persvazivní funkce jako konstituující faktor projevu. Funkční styl publicistický, w: Čechová, M, Krčmová, M., Minářová, E.: *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidových novin, 384 s. ISBN 978-80-7106-961-4
 34. PETRŮ, E., 2000. *Úvod do studia literární vědy*. Olomouc: Rubico, 187 s. ISBN 80-85839-44-X.
 35. OSVALDOVÁ, Barbora, a kol., 2011.: *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 146 s. ISBN 978-80-246-1899-9.
 36. OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kolektiv, 2002. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri, 240 s. ISBN 80-7277-108-6.
 37. REIFOVÁ, Irena a kol., 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 328 s. ISBN 80-7178-926-7.
 38. ROHÁL Robert, TYCHTL, Petr, 2005. *To každopádně! Realita, nebo show?* Praha: XYZ. 208 s. ISBN 80-86864-46-4.
 39. SCHNEIDEROVÁ, Soňa, 2015. *Analýza diskurzu a mediální text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 166 s., ISBN 978-80-246-2884-4.
 40. SVOBODOVÁ, Jindřiška, 2016. *Manipulace a argumentace v politickém a mediálním diskurzu*. Olomouc: Univerzita Palackého. 214 s. ISBN 978-80-244-4923-4.
 41. SVOBODOVÁ, Jindřiška, HAMRUSOVÁ, Šárka a HINKOVÁ, Barbora, 2018. *Kritické čtení mediálních textů*. Univerzita Palackého: Olomouc. 189 s. ISBN 978-80-244-5315-6.
 42. TRAMPOTA, Tomáš., 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál. 192 s ISBN 80-7367-096-8.
- URL: <https://www.czechency.org/slovník/KONTEXTUALIZACE>.

43. VÁVRA, Martin, 2006. *Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy?* In: TICHÝ, Radek (ed.). *Miscellanea Sociologica 2006*. Praha: Fakulta sociálních věd UK. s. 49–65. ISBN 80-86103-74-9.
44. WATZLAWICK, Paul, JACKSON D. Don, BAVELASOVÁ J. Balvin, 2010. *Pragmatika lidské komunikace*, NEWTON Books, 284 s. ISBN 978-80-87325-00-1.
45. WILLIAM, P., Alston, 2000. *Illocutionary Acts and Sentence Meaning*. 352 s. ISBN 978-0801436697.
46. ZIMA, J., 1961. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: Nakladatelství ČSAV.

ODBORNÉ ČLÁNKY

1. BARBAPOSTOLOSOVÁ, L. (2012): *Komunikace v televizní reality show*. Nepublikovaná doktorská disertace.
2. BILLIG, Michael, 1999. *Conversation Analysis and the Claims of Naivety*. *Discourse & Society*, 10(4), 572–576. <https://doi.org/10.1177/0957926599010004007>
3. BOČÁK, Michal, 2012. *Diskurz – koncept kritický: nereflektované riziká používania výrazu mediálny diskurz*. In: *Jazyk a kultúra* [online]. Roč. 3, č. 10. Dostupné z: http://www.ff.unipo.sk/jak/10_2012/bocak.pdf
4. ČMEJRKOVÁ, Světla, 1999. *Televizní interview a jiné duely. Mediální dialog jako žánr veřejného projevu*. *Slovo a slovesnost*. 60(4), 247-268. ISSN 0037-7031.
5. ČMEJRKOVÁ, Světla, 2011. *Mluvení a psaní – konstanty a proměnné mezilidské komunikace*. In: *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia. s. 19–40.
6. ČMEJRKOVÁ, Světla: *Jazyk médií a jeho koverzacionalizace*, [online], 2008, *Jazykovědné aktuality* 45, č. 3–4, s. 87–100. Dostupné z: <http://www.jazykovednesdruzeni.cz/JA0834.pdf>. [cit. 04-12-2018]
7. DIJK, Teun Adrianus, van (ed.) 1997. *Discourse as structure and process*. Sage.
8. DIJK, Teun Adrianus, van. *Critical discourse studies: a sociocognitive approach*. In: WODAKOVÁ, Ruth, MEYER, Michael (ed). *Methods of Critical Discourse Studies*. California: Sage, 2016. s. 63–64.
9. DIJK, Teun Adrianus, van. *Opinions and Ideologies in the Press*. In: BELL, Allan a GARRETT, Peter (ed). *Approaches to media discourse*. Malden, Mass.: Blackwell, 1998. s. 22–24.

10. DUFEK, Ondřej, 2019. Korpusová kritická analýza diskurzu: povaha, možnosti a limity (na příkladu analýzy jazykových ideologií v českém parlamentním diskurzu). *Studie z Aplikované Lingvistiky / Studies in Applied Linguistics*.
11. FAIRCLOUGH, Norman, 2000. Language and neo-liberalism. *Discourse & Society*, 11(2), 147-148.
12. FAIRCLOUGH, Norman, 2001. The dialectics of discourse. *Textus*, 14(2), 231-242.
13. HARE M. Richard, 1970. Meaning and Speech Acts. *The Philosophical Review* 79, (1):3–24.
14. HAVLÍK, Martin, Petr KADERKA a Olga MÜLLEROVÁ. Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí. Editor Světlá ČMEJRKOVÁ, editor Jana HOFFMANNOVÁ. Praha: Academia, 2011, s. 280.
15. HIRSCHOVÁ, Milada 2010. Tzv. primární ilokuce, větný modus a kondicionál. In Bičan, A. & J. Klaška ad. (eds.), *Karlík a továrna na lingvistiku*, s. 180–189.
16. HIRSCHOVÁ, Milada, 2012. Performativnost a gramatické kategorie slovas. *SaS* 73, s. 3–12.
17. KADERKA, Petr, 2001. Text, kontext, diskurz. *Jazykovědné aktuality*, 38, s. 5–12.
18. KADERKA, Petr, SVOBODOVÁ, Zdeňka, 2006. Jak přepisovat audiovizuální záznam rozhovoru? Manuál pro přepisovatele televizních diskusních pořadů. *Jazykovědné aktuality*. 2006, 43(3/4), 18-51. ISSN 1212-5326.
19. KRAUS, Jiří, 2017. TROPY A FIGURY. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/TROPY A FIGURY](https://www.czechency.org/slovník/TROPY_A_FIGURY).
20. Minářová, E., 2008, Informativní a persvazivní funkce jako konstituující faktor projevu. Funkční styl publicistický, w: Čechová, M, Krčmová, M., Minářová, E.: *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidových novin, s. 244–283.
21. NEKVAPIL, Jiří, 2006. Úvodem k monotematickému číslu „Analýza promluv a textů, analýza diskurzu“. *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, 42(2), 263–267. <http://www.jstor.org/stable/41132292>
22. NEKVAPIL, Jiří, KADERKA, Petr ,017: KONTEXTUALIZACE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*.
23. NĚMEČKOVÁ, Barbora. \textit{Analýza žánru reality TV - konstruování reality v pořadu 112: V ohrožení života} [online]. Olomouc, 2010 [cit. 2023-03-19]. Dostupné

z: <https://theses.cz/id/x936ww/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Marek Lapčík.

24. PROKOPOVÁ, Kateřina, ORSÁGOVÁ Zuzana, MARTINKOVÁ, Petra. *Metodologie výzkumu v oblasti kritické analýzy diskurzu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. *Glosbe* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.glosbe.pl/>>.
2. KADERKA, Petr, 2017. MULTIMODÁLNÍ KOMUNIKACE. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ, Jana (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]., [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/MULTIMODÁLNÍ KOMUNIKACE](https://www.czechency.org/slovník/MULTIMODÁLNÍ_KOMUNIKACE).
3. KRAUS, Jiří, 2017. TROPY A FIGURY. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: [https://www.czechency.org/slovník/TROPY A FIGURY](https://www.czechency.org/slovník/TROPY_A_FIGURY).
4. *Miejski* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.miejski.pl/>>.
5. *TVN* [online]. Dostupné z WWW: <<https://tvn.pl/programy/masterchef/>>.
6. Przesłuchania do 4 sezonu Master Chefa. *Youtube.com* [online]. Publikováno 11. 9. 2020. [cit. 2023-01-28]. Dostupné z WWW: <https://www.youtube.com/watch?v=YYbyXUdHMo4&list=PL64FCTgWLCHHywtvNh9d_VEozPWM36TpP>.
7. *Wielki słownik języka polskiego (WSJP)* [on-line]. Dostupné z WWW: <<https://wsjp.pl/>>
8. *Wielki słownik poprawnej polszczyzny (PWN)* [on-line]. Dostupné z WWW: <<https://sjp.pwn.pl/>>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Tabulka jazykových prostředků.....	148–149
Příloha 2 – Seznam zkratk.....	150
Příloha 3 – Seznam pojmů.....	151
Příloha 4 – Seznam tabulek a grafů.....	152

PŘÍLOHA 1 – Tabulka jazykových prostředků

TROPY		FIGURY
jazykové prostředky založené na přenášení významu		sousloví, opakování či hromadění slov
METAFORICKÉ	METONYMICKÉ	APOSTROFA
přenesení významu na základě podobnosti	přenesení významu na základě souvislosti jevů	řečník osloví věc nebo někoho, od koho nemůže očekávat odpověď
• METAFORA	• METONYMIE	ZVUKOSLED
přenesení významu na základě vnější podobnosti (např. złote serce = dobry człowiek)	přenesení významu na základě vnitřní souvislosti (např. cała Warszawa zamiast wszyscy mieszkańcy Warszawy)	záměrné opakování hlásek nebo slabik
• PERSONIFIKACE	• SYNEKDOCHA	ANAFORA/EPIFORA/EPIZEUXIS
zosobnění, spočívá v tom, že se přenáší vlastnost živé bytosti na věc, např. okno se otevřelo, drzewo śpiewa, kwiaty rozmawiają)	typ metonymie, kdy se zaměňuje část za celek, druh za rod apod. (např. czworonóg zamiast koń)	opakování slov na začátku/na konci veršů a v jedné větě či jednom verši
• SYNESTEZIE	• HYPERBOLA	ANTITEZE
vztah části k celku nebo vztah jedince a kategorie, do které patří (např. głodne gęby do wykarmienia = osoby)	nadsázka, zveličení (např. morze bezbrzeżne)	spojení dvou protikladných motivů, vyjádření; přirovnání opakem, záporný paralelismus
• KATACHEZE	• EUFEMISMUS	APOZIOPEZE

použití slov v netradičním, nenáležitěm významu (např. Widziałem tego ich psa, pomyliłem go z małym nosorożcem.)	zjemnění pojmenování nepříjemné skutečnosti (např. puszysty = gruby, niemądry = głupi)	nedokončená výpověď; a to ne proto, že by autor neměl co sdělit, ale aby upoutal pozornost; graficky obvykle označeno tečkami či pomlčkou
• ONOMATOPOIE	• PERIFRÁZE	GRADACE
slova napodobují zvuk (např. szumieć, syczeć, pluskać)	opis, nepojmenování přímo, ale výčtem typických znaků (např. czarne złoto = węgiel, z chińskich ziół ciągnione treści– herbata)	stupňování, zesilování významu
• PŘIROVÁNÍ	• IRONIE	ŘEČNICKÁ OTÁZKA
skládá se ze tří částí: pojmenování jevu, gramatické vyjádření srovnání, pojmenování jevu, k němuž přirovnáváme (např. kolorowy jak tęcza duży jak zamek...)	užití slov v opačném než doslovném významu, záporný vztah se vyjadřuje vyslovením pravého opaku (např. w zdaniu Jaka piękna pogoda = w trakcie ulewy)	aktualizace výpovědi, otázka nevyžadující odpověď
• OXYMÓRON	• SAKRASMUS	ŘEČNICKÁ ODPOVĚĎ
spojení dvou prvků, které se navzájem vylučují (např. sucha woda, zimny ogień)	zesílená ironie, ale nemusí být ani součástí ironie; nemusí být přítomna nejednoznačnost nebo místo pro interpretaci (např. Naturalnie nie spodziewałem się po tobie dobrej odpowiedzi.)	souvisí s řečnickou otázkou, odpověď je překvapivá, neočekávaná

PŘÍLOHA 2 – Seznam zkratk

CAD	Critical Analysis Discourse – kritická diskurzivní analýza
PS	Publicistický styl
TS	Televizní show

PŘÍLOHA 3 – Slovník pojmů

ad hoc	jen pro tento případ, k této věci, k tomuto účelu
autokorekce	schopnost a dovednost opravovat a redukovat vlastní chyby, též sebekorekce
diskurs	rozprava, pojednání či výklad na určité téma
epiteton	zdůrazňuje určitou vlastnost osoby, předmětu nebo jevu, případně autorův hodnotící nebo citový vztah k nim
idiolekt	styl jazykového projevu příznačný pro jednotlivce, skupinu
kulinářská game show	kulinářská zábavní show v soutěžním formátu
showbusiness	zábavní průmysl
stylová aktualizace	ozvláštnění běžného jazykového prostředku neobvyklým užitím jazyka
tautologie	vždy pravdivý výrok, bez ohledu na pravdivostní hodnotu jednotlivých částí takového výroku
deskripce	opis, popis
interpretace	vykládat, tlumočit, překládat, posuzovat
explanace	hledání vysvětlení příčinných souvislostí

PŘÍLOHA 4 – Seznam tabulek a grafů

<i>Tabulka č. 1: Užití jazykové prostředky</i>	46
<i>Tabulka č. 2: Užití jazykové prostředky</i>	54
<i>Tabulka č. 3: Užití jazykové prostředky</i>	63
<i>Tabulka č. 4: Užití jazykové prostředky</i>	72–73
<i>Tabulka č. 5: Užití jazykové prostředky</i>	82
<i>Tabulka č. 6: Užití jazykové prostředky</i>	93-94
<i>Tabulka č. 7: Užití jazykové prostředky</i>	103-104
<i>Tabulka č. 8: Užití jazykové prostředky</i>	113-114
<i>Tabulka č. 9: Užití jazykové prostředky</i>	122-123
<i>Tabulka č. 10: Užití jazykové prostředky</i>	132
<i>Graf č. 1: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	47
<i>Graf č. 2: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	55
<i>Graf č. 3: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	64
<i>Graf č. 4: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	73
<i>Graf č. 5: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	83
<i>Graf č. 6: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	94
<i>Graf č. 7: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	104
<i>Graf č. 8: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	115
<i>Graf č. 9: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	115
<i>Graf č. 10: Frekvence jazykových prostředků v komunikátu</i>	131
<i>Graf č. 11: Frekvence jazykových prostředků v komunikátech</i>	134